

Inhoudsopgave

Raadsvoorstel (pag. 1 t/m 12)	
Raadsbesluit	
Beleidsbegroting.....	A-1
Visie en prioriteiten	A-2
Leve Borne.....	A-5
Meedoen in Borne.....	A-12
Mooi Borne.....	A-17
Borne Werkt	A-22
Beter Borne	A-28
Borne Algemeen.....	A-33
Paragrafen	B-1
Paragraaf Lokale heffingen.....	B-2
Paragraaf Financieel Weerstandsvermogen en Risicobeheersing	B-10
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	B-15
Paragraaf Financiering.....	B-21
Paragraaf Bedrijfsvoering	B-23
Paragraaf Verbonden partijen.....	B-25
Paragraaf Grondbeleid	B-46
Financiële Begroting.....	C-1
Overzicht van baten en lasten.....	C-2
Baten en lasten per taakveld.....	C-6
Bijlagen	D-1
Begrotingsrichtlijnen	D-2
Investerings en financiering.....	D-7
Incidentele baten en lasten.....	D-9
Reserves en voorzieningen.....	D-11
Geprognoseerde balans	D-13
EMU-saldo	D-15
Verplichte beleidsindicatoren	D-17
Afkortingen.....	D-20

Beleidsbegroting 2018 - 2021

G E M E E N T E B O R N E

Visie en prioriteiten

Dynamische dorpen (MijnBorne2030)

Welzijn en samenleving in 2030

Gewilde locatie om te wonen. Dorpse identiteit, groene gemeente, stedelijke voorzieningen dichtbij. Zelfstandigheid behouden. Noaberschap en gastvrijheid. Inwoneraantal is gegroeid. Aansprekende voorzieningen voor de jeugd. Centrum ontmoetingsplek voor bewoners. Goede verbindingen van de wijken naar het centrum. Uitnodigende uitstraling van het centrum. Aantrekkelijk voor de jeugd door vele uitgaansgelegenheden en terrasjes. Het Kulturhus is een bindende factor in de gemeenschap. Door culturele activiteiten leren bewoners elkaar beter kennen en integreren nieuwe inwoners makkelijk.

Ruimte en wonen in 2030

De structuur en aanblik van Borne, Hertme en Zenderen is zoveel mogelijk gelijk gebleven. Nieuwe woningen gebouwd door effectief van de open ruimte in de dorpskernen gebruik te maken. Oude woningen en bedrijfsruimtes zijn indien nodig vervangen door nieuwbouw. Bornearen in alle leeftijdsfasen wonen gelukkig in Borne. Zorgwoningen voor bewoners die extra zorg behoeven. Levensloop geschikte woningen in de nieuwbouw. Veel senioren uit de omgeving gevestigd in diverse woonservice-zones.

Economie en ondernemen in 2030

De aantrekkingskracht van Borne uit zich in nieuwe bedrijvigheid. Er zijn diverse kennisintensieve zelfstandige bedrijfjes gevestigd. Ook komen door het groene karakter van de gemeente en de vele culturele activiteiten ieder jaar meer toeristen naar Borne en de kerkdorpen. Er is hierdoor meer werkgelegenheid in de horeca ontstaan.

Duurzaamheid in 2030

Alle nieuwbouw van de afgelopen jaren is gebouwd op basis van duurzame principes. Projectontwikkelaars gebruiken 100% herbruikbaar materiaal voor hun nieuwbouw. De nieuwe woningen zijn energieneutraal. Borne heeft zijn duurzaamheid in een convenant met alle Bornse bedrijven en organisaties vastgelegd. Daarin hebben alle partijen zich verbonden groene energie en minimaal 50% fairtrade producten te gebruiken.

Raadsprogramma 2014-2018

Wonen

De raad wil het profiel van Borne als gewilde woongemeente verder versterken door wonen voor alle groepen mogelijk te maken en een duurzame en veilige woonomgeving te stimuleren. Bij wonen ligt de nadruk op woningen voor starters en singles, levensloopbestendige woningen en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad.

Leefbaarheid en veiligheid

Bij veiligheid richt de raad zich de komende vier jaar op een veilige woon- en leefomgeving door participatie van inwoners en het tegengaan van overlast door verkeer. Hierbij vormt de Maatschappelijke veiligheidsagenda de leidraad.

Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid wil de raad weten waar Borne staat, het ambitieniveau bepalen en hiervoor structureel beleid ontwikkelen. Onderdeel hiervan is het afvalbeleid. De duurzaamheidsagenda die samen met de samenleving is opgesteld wordt uitgevoerd.

Decentralisaties

De decentralisaties binnen het sociale domein zijn de komende vier jaar voor de raad cruciaal. Bij de inhoudelijke uitwerking van de afzonderlijke transities krijgen noaberschap, mantelzorg, vrijwilligers, zelfredzaamheid en verbinding tussen generaties een plek.

Onderwijs

De realisatie van brede scholen waarin passend onderwijs een plek krijgt wordt voortgezet.

Armoede

Het armoedebeleid wordt voortgezet. De komende periode gaat extra aandacht uit naar het vergroten van het bereik en voorkomen van sociaal isolement.

Recreatie en toerisme

Het strategisch project De Groene Poort krijgt een vervolg waarbij meer nadruk komt te liggen op recreatie en toerisme: nieuwe toeristische producten, recreatieve routes, centrumontwikkeling, streekproducten en een ruimhartig vestigingsbeleid in buitengebied voor dienstverlening.

Sport, welzijn en cultuur

Vanuit het oogpunt van betaalbaarheid, toegankelijkheid en participatie kijkt de gemeenteraad de komende vier jaar naar de samenhang tussen sport-, welzijns- en cultuurvoorzieningen. Samen met het netwerk van aanbiedende organisaties wordt gekeken welke maatschappelijke investering nodig is en wat deze oplevert.

Infrastructuur

De nadruk van de raad ligt de komende vier jaar op het verbeteren van de verkeersafwikkeling, verbeteren van de spoorveiligheid en verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de kernen. Belangrijke middelen daarvoor zijn het opheffen van de barrièrewerking van het spoor en de realisatie van randwegen.

Duurzame vervoersvormen worden gestimuleerd. In het centrum wordt de veiligheid van fietsers en voetgangers vergroot. De fietssnelweg F35 wordt afgerond.

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

De raad wil de komende vier jaar de arbeidsparticipatie bevorderen en een arbeidsmarktbeleid ontwikkelen. Extra aandacht is er voor het ondernemersklimaat, maatschappelijk verantwoord ondernemen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Veel inwoners werken buiten de gemeente zodat (eu)regionale afspraken worden gemaakt die lokaal worden ingevuld.

De raad legt expliciet de relatie met de decentralisatie van de participatiewet en wil de sociale werkplaats in stand houden.

Centrum

In het centrum ligt de nadruk de komende vier jaar op het aantrekkelijker maken van het centrum, verminderen van leegstand en het bevorderen van de leefbaarheid. Het parkeerbeleid wordt geactualiseerd.

Bestuurlijke vernieuwing: relatie burger en overheid

De raad wil door middel van bestuurlijke vernieuwing investeren in de relatie burger en overheid. In de dynamische verbinding met burgers en ondernemers -als individu en als groep- en maatschappelijke partners gaat het om goede communicatie, gezamenlijke verantwoordelijkheid en gedeelde zeggenschap. Borne is een 'civil society' met veel sociale samenhang, kracht en kennis. De raad wil de markt en samenleving uitdagen om zelf oplossingen te verzinnen en te exploiteren.

Dienstverlening en identiteit

De gemeente Borne ontwikkelt zich in de komende vier jaar tot een regisserende netwerkorganisatie. Kwaliteit is in dat proces belangrijker dan snelheid. De drie decentralisaties vormen een pilot om de nieuwe werkwijze en regierol van de gemeente in te vullen.

Nabijheid van de lokale overheid is en blijft van belang. Bornse burgers en ondernemers moeten in Borne fysiek terecht kunnen voor gemeentelijke zaken.

Vanuit de gedachte 'minder uitvoering, meer regie en meer samenwerking' staat de raad open voor verdere (regionale) samenwerking, mits de eigen identiteit van Borne behouden blijft.

Leve Borne

Leve Borne: Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Inwoners van Borne wonen en leven in een duurzame en veilige omgeving.

Raadsprogramma 2014-2018

Wonen

De raad wil het profiel van Borne als gewilde woongemeente verder versterken door wonen voor alle groepen mogelijk te maken en een duurzame en veilige woonomgeving te stimuleren. Bij wonen ligt de nadruk op woningen voor starters en singles, levensloopbestendige woningen en verduurzaming van de bestaande woningvoorraad.

Leefbaarheid en veiligheid

Bij veiligheid richt de raad zich de komende vier jaar op een veilige woon- en leefomgeving door participatie van inwoners en het tegengaan van overlast door verkeer. Hierbij vormt de Maatschappelijke veiligheidsagenda de leidraad.

Duurzaamheid

Op het gebied van duurzaamheid wil de raad weten waar Borne staat, het ambitieniveau bepalen en hiervoor structureel beleid ontwikkelen. Onderdeel hiervan is het afvalbeleid. De duurzaamheidsagenda die samen met de samenleving is opgesteld wordt uitgevoerd.

Indicatoren

Wonen en woonomgeving

1 Waardering buurt: Waardering van de buurt als leefomgeving, uitgedrukt in een gemiddelde score van 1 (zeer onprettig) -10 (zeer prettig)

2 Onderzoeken of een indicator voor woonbehoefte in samenhang met woonbeleid te ontwikkelen is. Nog niet gemeten.

Duurzaamheid

3 Hernieuwbare energie: Het aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente

4 Lucht: De voorraad lucht op basis van de uitstoot van CO₂, stikstofoxiden, fijnstof en vluchtige organische stoffen, uitgedrukt in een score van 0 (zeer laag) -100 (zeer hoog)

Veiligheid en openbare orde

5 Voelt zich veilig in de buurt: De buurt als woon- en leefomgeving is veilig, percentage dat op deze stelling 'meestal' / 'altijd' aangeeft)

6 Indicator 'Aantal misdrijven: Het aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners.' Gebruik van deze indicator nader bekijken.

7 Onderzoeken of een indicator voor leefbaarheid en/of onveilige situaties te ontwikkelen is.

Wat gaan wij daar voor doen?

Wonen en woonomgeving

Raadsprogramma 2014-2018

Woonvisie	
Doel	Kwalitatief goede en betaalbare woningen.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Actualiseren woonvisie. Balans tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. Gebaseerd op inventarisatie van vraag en aanbod. Stimuleren ontwikkeling Bornsche Maten. Commerciële voorzieningen Bornsche Maten. Betaalbare huurwoningen voor starters en singles. Revitalisatie bestaande woningen. Levensloopbestendige woningen.
Agenda	In 2014
Bornsche Maten	
Doel	Realiseren van 2700 woningen.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Flexibiliteit in woningontwikkeling. Faciliteiten en voorzieningen op wijkniveau.
Agenda	P&C-cyclus en planning projecten.

Strategisch project Bornsche Maten

Op basis van de nieuwe regionale woonafspraken is het eindbeeld van de Bornsche Maten bijgesteld naar 2.300 woningen. Na vaststelling van het bestemmingsplan voor de ontwikkeling van het eerste deel van de 3^e fase van de Bornsche Maten zal in 2018 aan de uitvoering daarvan begonnen worden. Het bouwprogramma zal een goede afspiegeling vormen van de woonbehoeften. In het deelplan de Veste worden op beperkte schaal commerciële voorzieningen ontwikkeld.

Woonvisie

De (ontwerp) Woonvisie Borne 2017-2027 is in voorbereiding en kan in 2017 worden vastgesteld. Uitgangspunt van deze visie vormt de in januari 2016 door de veertien Twentse gemeenten en de provincie vastgestelde Bestuursovereenkomst met betrekking tot de regionale Woonafspraken. In navolging daarvan is er voor de gemeente Borne een Kwalitatief Afwegingskader en een Uitvoeringsprogramma opgesteld. Op basis hiervan zullen fundamentele keuzes worden gemaakt met betrekking tot de kwalitatieve en kwantitatieve invulling van nieuwe woningbouwlocaties in Borne.

Duurzaamheid

Raadsprogramma 2014-2018

Duurzaamheid	
Doel	Streven op termijn naar energieneutrale gemeenschap.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Evaluatie startnotitie Duurzaamheid door gemeenteraad. Verkrijgen van inzicht in stand van zaken duurzaamheid. Ambitieniveau voor structureel beleid bepalen. Afvval inzamelen, verwerken en vermarkten is deel van uitvoering duurzaamheid.
Agenda	2015

Via het Duurzaamheidsbeleid 2016-2018 wordt invulling en vorm gegeven aan de ambities van de raad. Ook zijn er initiatieven vanuit de Bornse gemeenschap, waaronder de Burgertop / G1000, die mede invulling zullen geven aan het begrip duurzaamheid in Borne.

Om dit proces niet te beïnvloeden en zijn eigen weg te laten volgen, is er voor gekozen om het duurzaamheidsbeleid toe te spitsen op de gemeentelijke organisatie. Met betrekking tot ideeën en projecten die voortkomen uit de G1000 heeft de gemeente een ondersteunende rol bij de realisatie.

In het Duurzaamheidsbeleid binnen de invloedssfeer van de gemeentelijke organisatie ligt de focus op:

- Verduurzamen gemeentelijk vastgoed;
- Duurzame mobiliteit;
- Duurzame energiegebruik en -opwekking;
- Duurzaam afvalbeheer;
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen (onder andere Duurzaam inkoopbeleid en duurzaam beheer, onderhoud en aanleg).

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Alle gemeentelijke gebouwen worden geïnventariseerd en de mogelijkheden van verduurzaming worden in beeld gebracht. Er wordt een plan van aanpak opgesteld om -gefaseerd in tijd- maatregelen te treffen om energieneutraal te worden. Per gebouw kan worden afgewogen welke ambitie realistisch is.

Duurzame mobiliteit

We zetten ons in om het gebruik van openbaar vervoer of de fiets voor dienstreizen te bevorderen. Ook realiseren we elektrische laadpunten en kijken we of het mogelijk is om voor dienstreizen één (of meerdere) elektrische auto ('s) voor ritten binnen Borne beschikbaar te stellen.

Duurzame energiegebruik en -opwekking

We sluiten aan bij de regionale Twentse ambitie om in 2023 20% van het energiegebruik uit hernieuwbare bronnen te halen. In 2020 is in Twente (Borne) de CO₂-uitstoot met 25 X verminderd ten opzichte van 1990. Het einddoel is een energie neutrale regio in 2050.

Er wordt onderzocht hoe de openbare verlichting energiezuiniger vorm kan worden gegeven (door over te stappen naar LED verlichting). Het energieloket en Duurzaam (t)huis Twente blijven woningeigenaren informeren over het verduurzamen van woningen. Regionaal wordt een energievisie opgesteld. Hieruit moet duidelijk worden wat de vraag en potentie is, zodat kansen kunnen worden benut. Energiezuinig en energie-neutraal wonen wordt gestimuleerd (via premiereregelingen, aanpassing bouwbesluit). Het energieloket wordt voortgezet.

Duurzaam afvalbeheer

Door het grote beslag dat landelijk en wereldwijd wordt gelegd op grondstoffen, moeten gemeenten maatregelen treffen om de overgang van afval naar grondstof te realiseren. Hiertoe is regionaal de ambitie vastgelegd om in 2030 90% van ons afval her te gebruiken. Dit betekent maximaal 50 kilo restafval per inwoner. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van de circulaire economie.

Het landelijke streven vereist in 2020 al een reductie tot 100 kilo restafval per inwoner per jaar. In Borne was in 2016 nog sprake van 232 kilo restafval per inwoner. In 2017 is met de invoering van de verpakkingencontainer (in combinatie met 4- wekelijkse inzameling van restafval) een eerste stap gezet in de verbetering van de gescheiden inzameling. In 2018 worden op basis van ervaringen met het nieuwe systeem voorstellen gedaan voor de verdere afvalscheiding.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) is een belangrijk instrument dat ons kan helpen duurzaamheidsambities te realiseren, zoals het verminderen van CO2-emissies, de transitie naar een circulaire economie, het voorkomen van schendingen van mensenrechten, zoals kinderarbeid en uitbuiting, in de (internationale) productieketen, en social return on investment. Als overheid hebben we een voorbeeldrol.

Bodem

In Borne willen we voorkomen dat de milieu-hygiënische bodemkwaliteit van locaties waarop grond wordt toegepast, verslechtert. Toepassingen van grond moeten bij een landelijk meldpunt worden gemeld. Gemeenten toetsen vervolgens of de melding kan worden geaccepteerd. In Borne wordt voor die toetsing gebruik gemaakt van de bodembeheernota met de bodemkwaliteitskaart die in 2011 door de raad is vastgesteld. Eéns per vijf jaar moet de bodembeheernota met kwaliteitskaart herzien worden. In het licht van de samenwerking en om in hetzelfde ritme te komen met de andere Twentse gemeenten, is deze actualisatie inmiddels opgestart en zal uiterlijk in 2018 worden afgerond met een gezamenlijke Twentse bodemkwaliteitskaart met bijbehorende bodembeheernota. Tot die tijd wordt tot in 2018 nog gewerkt met de huidige kaart, die in 2016 met twee jaren is verlengd.

Asbestbodemsaneringsopgave periode 2016-2022

Onder regie van de provincie Overijssel is een project opgestart om in de periode 2016-2022 vanuit een integrale aanpak asbestbodemverontreinigingslocaties inzichtelijk te krijgen en te saneren, gericht op een verbetering van de leefomgevingskwaliteit in de Hof van Twente en omliggende gemeenten. Borne neemt deel aan dit project en zal in 2018 daarvoor bodemonderzoeken en bodemsaneringen (inclusief zogenaamde koppelprojecten) uitvoeren.

Regionale structuurvisie ondergrond

Momenteel wordt er regionaal samengewerkt om te komen tot een regionale structuurvisie voor de ondergrond. Er wordt naar gestreefd deze nog voor 2018 te hebben afgerond, maar naar verwachting zal deze samenwerking in 2018 bij activiteiten in de ondergrond een vervolg krijgen.

Van Wet bodembescherming naar de Omgevingswet

De Wet bodembescherming zal medio 2019 via de Aanvullingswet Bodem worden ingepast in de Omgevingswet. Het aandachtsveld bodem wordt daarmee integraal onderdeel van het omgevingsbeleid. Met de Omgevingswet wordt de gemeente Borne bevoegd gezag voor het onderdeel bodem en krijgt de gemeente daarmee ook nieuwe wettelijke taken en bevoegdheden. Ter voorbereiding hierop is de provincie Overijssel samen met de gemeenten aan het verkennen hoe deze overdracht op een zorgvuldige wijze kan worden gerealiseerd. In 2018 neemt Borne aan dit traject deel.

Water en riolering

In het recentelijk vastgestelde gemeentelijk rioleringsplan 2017-2021 is de ontwikkeling van een duurzaam, doelmatig en klimaatbestendig waterbeheer vastgelegd. Anders omgaan met de inzameling en transport van hemelwater vormt een gezamenlijke uitdaging. Centraal uitgangspunt is de aanpak van de wateroverlast, minder afvoer van schoon water naar de zuivering en minder vuilwaterlozingen in open wateren. In dat proces is ook het informeren van burgers van belang. De doelstelling is om op langere termijn circa een vijfde deel van het hemelwater lozend op het gemengde rioleringsstelsel te ontkoppelen.

Gemeente Borne is meerdere malen getroffen door extreme regenval in de zomerperiode, waarbij herhaaldelijk woningen onder water zijn komen te staan. Om de wateroverlast in het stedelijk gebied zo veel mogelijk te beperken, worden samen met betrokken instanties afkoppelplannen en verbetermaatregelen ontwikkeld en uitgevoerd. Onze ambitie is om de wateroverlast bij extremere

buien te minimaliseren. Ook de planning en uitvoering van de beheer- en onderhoudstaken (uitgevoerd door Twente Milieu) is van grote invloed op het behalen van deze ambitie.

Al geruime tijd werken de 14 Twentse gemeenten en waterschap Vechtstromen regionaal samen. Landelijk is er in de waterketen, namens Bestuursakkoord Water, een aanzienlijke bezuinigingsopgave voor 2020 te realiseren. De beoogde kostenbesparing voor regio Twente is (bijna) gerealiseerd. De samenwerking van Twents waternet is niet meer weg te denken. In de toekomst komt de focus te liggen op de gevolgen van klimaatverandering, communicatie over waterbewustzijn en gezond water. Goede samenwerking met bedrijven, overheden en inwoners is hierbij belangrijk.

Veiligheid en openbare orde

Raadsprogramma 2014-2018

Buurtontwikkeling	
	Veiligheid (in de buurt)/tegengaan overlast. Hondenbeleid. Participatie/wijkgericht werken. Mobiliteit en verkeersveiligheid.
Doel	Vergroten leefbaarheid en veiligheid door participatie buurtbewoners. 'Nabijheid, als mens, naast mens'.
Initiatief	Gemeenteraad
Kaders	Maatschappelijke veiligheidsagenda gemeente Borne 2013-2016. In gesprek gaan met strategische partners vanuit de vraagstelling op welke wijze de leefbaarheid en veiligheid kan worden vergroot en welke bijdrage de partners kunnen leveren. Aanpak: gezamenlijke bijeenkomst, gevolgd door themasessies. Werkvorm nader te bepalen.
Agenda	Tweede helft 2014 (kaders bepalen); in september werkgroep samen stellen.
Strategische partners	Dorps- en wijkorganisaties. Stuurgroep Leefbaarheid en veiligheid: - Politie, Brandweer, Woonbeheer, Welzijn Borne, Gemeente Kulturhus (dorps- en wijkcoördinatie). Werkgroep Neie Noaberschap. Bornse huisartsen. Scholen. Lokale media.

In het actieplan Leefbaarheid en Veiligheid zijn de drie speerpunten uit het integraal veiligheidsplan Borne 2017-2020 uitgewerkt. De speerpunten 2017-2020 zijn:

- Verkeersveiligheid
- Voorbereiding op rampen, calamiteiten en spoorveiligheid
- Veilige woon- en leefomgeving

Verkeersveiligheid

Op het gebied van verkeersveiligheid wordt met acties zowel de bewustwording als het gedrag beïnvloed. Voorlichting, handhaving, scholing, belonen van goed gedrag maken hier deel van uit. Flyeractie met bewoners in woonwijken om de verkeersveiligheid te verbeteren. De laad- en lostijden van vrachtwagens in het centrum wordt onderzocht.

Vorbereiding op rampen, calamiteiten en spoorveiligheid

We organiseren nieuwe bewonersoefeningen voor zelfredzaamheid en spoorveiligheid.

Bewustwording over de risico's van gevaarlijke stoffen en gedragsbeïnvloeding bij overwegstoringen zijn acties die we uitvoeren. We continueren het bestuurlijk overleg met ProRail.

Veilige woon- en leefomgeving

Met betrekking tot jeugd willen we jeugdoverlast voorkomen en zorgen dat jongeren zich veilig voelen, thuis, op straat en school. Voorlichting aan groep 8 over pesten, groepsdruk en middelengebruik. We ontwikkelen een integrale, sluitende aanpak voor jeugdoverlast.

Voor kwetsbare mensen zorgen we voor een goede aansluiting tussen zorg en veiligheid en snellere inzet van de juiste hulp, om persoonlijk en maatschappelijk leed zoveel mogelijk te voorkomen (en overlastsituaties te verminderen). We brengen de lokale zorgstructuur voor hulpverlening aan kwetsbare mensen in beeld en verbeteren deze waar nodig.

Voor overlast in de buurt ontwikkelen we een preventieve aanpak om de overlast van overlast gevende personen in buurten en wijken te verminderen. Met als doel de leefbaarheid in buurten en wijken te verhogen waarbij de inwoner/huurder centraal staat. We brengen de huidige situatie in kaart en ontwikkelen een gerichte, preventieve aanpak. In samenwerking met Welbions zorgen we ervoor dat voor alle inwoners buurtbemiddeling beschikbaar is.

Externe veiligheid

Er wordt uitvoering gegeven aan de Beleidsvisie Externe Veiligheid. In deze visie staat verwoord wat er speelt binnen de gemeente aan EV-gerelateerde aspecten, op welke wijze daarmee wordt omgegaan en welke middelen hierbij gebruikt kunnen worden (organisatorisch, technisch, juridisch, et cetera) met als doel het borgen van een adequaat veiligheidsniveau en duidelijkheid te bieden voor toekomstige (nieuwbouw) ontwikkelingen, maar vooral deze ontwikkelingen mogelijk te maken.

De visie heeft betrekking op BEVI bedrijven (LPG tankstations), vuurwerkbedrijven en de transportassen met vervoer van gevaarlijke stoffen (spoor/weg/buisleidingen). Er wordt toepassing gegeven aan de Beleidsvisie via bestemmingsplannen, vergunningen/toestemmingen en controles.

Wat gaat het kosten?

Financieel overzicht van programma Leve Borne

X € 1.000,00

	<i>Rekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Meerjarenraming</i>		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totale lasten	12.648	22.120	19.270	18.529	17.900	19.094
Totale baten	6.105	14.339	11.492	10.998	10.399	11.627
Saldo	6.543	7.781	7.778	7.532	7.501	7.467

Meedoen in Borne

Meedoen in Borne: Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Inwoners hebben de mogelijkheid om deel te nemen aan onze samenleving.

Raadsprogramma 2014-2018

Decentralisaties

De decentralisaties binnen het sociale domein zijn de komende vier jaar voor de raad cruciaal. Bij de inhoudelijke uitwerking van de afzonderlijke transities krijgen noaberschap, mantelzorg, vrijwilligers, zelfredzaamheid en verbinding tussen generaties een plek.

Onderwijs

De realisatie van brede scholen waarin passend onderwijs een plek krijgt wordt voortgezet.

Armoede

Het armoedebeleid wordt voortgezet. De komende periode gaat extra aandacht uit naar het vergroten van het bereik en voorkomen van sociaal isolement.

Indicatoren

Onderwijs en ontwikkeling

1 Opnemen van een indicator voor kansontwikkeling.

Indicator en wijze van meten nader te bepalen.

2 Opnemen van een indicator met betrekking tot inzet en effectiviteit van armoedebeleid.

Indicator en wijze van meten nader te bepalen.

Maatschappelijke participatie

3 Verbondenheid buurt (De verbondenheid die inwoners met de buurt ervaren, uitgedrukt in een score van 1-10)

4 Maatschappelijke inzet (Actieve participatie die van belang is voor het individu, én tot doel hebben anderen te helpen of bij te dragen aan de maatschappij: actieve deelname aan het verenigingsleven, de hulp aan burens, zorg voor hulpbehoevende naaste, sociale steun aan buurtgenoten, en inzet voor maatschappelijke doelen, uitgedrukt in een score van 1-10)

5 Leven zonder beperkingen (Mate waarin inwoners geen beperkingen ervaren (bijvoorbeeld fysiek, psychisch, taal of financieel) om deel te nemen aan de samenleving, uitgedrukt in een gemiddelde score van 0-10)

Gezondheid en zorg

6 Waardering gezondheid (Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven over hun eigen gezondheid)

7 In plaats van tevredenheid over het aanbod van zorgvoorzieningen, kijken naar een indicator m.b.t. (tevredenheid over) de kwaliteit van gezondheidsvoorzieningen in de gemeente Borne.

Wat gaan wij daar voor doen?

Onderwijs en ontwikkeling

Raadsprogramma

Onderwijs / Brede school	
Doel	Vijf brede scholen.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Voortzetten bestaand beleid n.a.v. onderwijsdebat. Inclusief passend onderwijs. Na realisatie De Veste keuze eerstvolgende locatie. Streefbeeld onderwijshuisvesting basisscholen Borne 2011-2025.
Agenda	2016

In 2018 wordt uitvoering gegeven aan het in 2017 vastgestelde Integraal huisvestingsplan. Er wordt gestart met de uitbreiding van De Veste en de uitbreiding van 't Iemnschelf. Daarnaast wordt in samenwerking met partners gewerkt aan het ontwikkelen van integrale kindcentra, zodat kinderen een doorlopende leerlijn aangeboden wordt en zij passende ondersteuning ontvangen op de momenten dat zij of het gezin dat nodig hebben. Dit is een coproductie met inwoners, schoolbesturen en kinderopvangorganisaties. De verwachting op de langere termijn is dat sneller wordt gesignaleerd waardoor eerder lichtere ondersteuning kan worden ingezet.

Maatschappelijke participatie

Raadsprogramma

3 Decentralisaties	
	Decentralisaties 3 d's. Bijdrage zorg vanuit gemeente: meenemen in de discussie over de pilot. Gratis Busvervoer 60+.
Doel	Integrale procesaanpak.
Initiatief	Gemeenteraad; werkgroep Decentralisaties.
Kaders	Proces bij elkaar houden (integraal); inhoudelijk (uitwerking, instrumenten) los van elkaar zien.
Agenda	Continu.

Armoedebestrijding	
Doel	In Borne is geen armoede.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Armoedebeleid financieel continueren (niet bezuinigen). Extra rijksmiddelen voor armoede gebruiken voor armoedebeleid. Werkwijze armoedebeleid aanpassen: signalering verbeteren en werken vanuit het perspectief en de leefwereld van de inwoners ('outreachend'). Financiën aanpassen aan werkwijze. 1 x per 2 jaar evalueren.
Agenda	2015 (gepland evaluatiemoment).

Transformatie

Het strategisch project Decentralisaties Sociaal Domein is afgerond. In overleg met de raads werkgroep wordt gewerkt aan de transformatieaanpak.

Het transformatieproces vraagt een veranderende rol van de gemeente: van beleidsontwikkeling naar het meer stimuleren, verbinden en versterken van initiatieven uit de samenleving en het maatschappelijk middenveld zodat meer inwoners deel kunnen nemen aan de samenleving, kinderen veilig kunnen opgroeien en inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen. De externe verwijzers naar jeugdhulp zullen meegenomen moeten worden in het transformatieproces om te bereiken dat de Bornse inwoners optimaal gebruik kunnen maken van de voorliggende voorzieningen en minder afhankelijk zijn van geïndiceerde individuele voorzieningen.

Stimuleren, samenwerking en verbinding staan centraal bij de transformatie. Dit betekent: inspringen op thema's en benutten van kansen zodra die zich voordoen. Er wordt aangesloten bij bestaande initiatieven en ruimte geboden om nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Waar nodig worden initiatieven extra gestimuleerd door de gemeente Borne.

Het proces van transformatie is niet in één jaar afgerond, maar zal de komende jaren doorgaan.

Samenwerking wordt gevonden in de samenleving en tussen de verschillende beleidsterreinen binnen de gemeentelijke organisatie.

Maatwerk voor de inwoners die zelf niet in een oplossing kunnen voorzien blijft bestaan. Waar dit in het voordeel van de Bornse inwoner is, wordt samengewerkt met andere Twentse gemeenten.

Jeugdwet

De gemeente heeft in het kader van de Jeugdwet de taak (vanuit preventie en vanuit hulp) om ouders en jongeren te ondersteunen, zodat ouders hun kinderen kunnen opvoeden en dat zij veilig kunnen opgroeien tot volwassenen die met hun talenten en mogelijkheden kunnen deelnemen aan de samenleving. Behalve vanuit de gemeente kunnen ook de huisartsen, jeugdartsen, medische specialisten en de kinderrechtster via het gedwongen kader verwijzen naar jeugdhulpvoorzieningen. Ook de kosten van de door de externe verwijzers gedane verwijzingen naar jeugdhulp, komen voor rekening van de gemeente.

Wet maatschappelijke ondersteuning

Hoe kan een inwoner van 18 jaar of ouder van Borne zo lang mogelijk zelfstandig functioneren en meedoen met de samenleving? Dat is de vraag waar in de transformatie onze focus ligt. Dit is een wezenlijk andere vraag dan: 'Hoe kunnen we zorgen dat minder mensen gebruik maken van een maatwerkvoorziening', waar de afgelopen jaren onze focus heeft gelegen. We hebben ons daarbij gericht op de groep mensen met een beperking die vaak in het bestaande systeem zitten. We willen ons ook richten op de groep mensen zonder een beperking. Door in te zetten op samenwerking en de ontwikkeling van veel voorzieningen in de samenleving, werken we aan de invulling van dit vraagstuk.

Armoedebestrijding

In 2018 gaan we de extra middelen die gemeenten van de rijksoverheid ontvangen ter bestrijding van de armoede onder kinderen op een doelmatige manier inzetten. We willen een zo groot mogelijke groep kinderen bereiken en zetten de middelen in natura in, zodat deze kinderen er zo optimaal mogelijk gebruik van kunnen maken. Hierbij proberen wij de uitvoeringskosten zo laag mogelijk te houden.

Gezondheid en zorg

Volgens de gegevens van 'waar staat je gemeente' waarderen de Bornse inwoners hun gezondheid met een 7.64. Daarmee komt Borne overeen met de andere Twentse gemeenten, waarmee we nauw samenwerken. De GGD voert het gezondheidsbeleid uit. Het lokale gezondheidsbeleid wordt afgeleid

van het regionale gezondheidsbeleid en is gelinkt aan andere beleidsterreinen zoals jeugdzorg, Wmo en sport. Speerpunten in Borne zijn aandacht voor verwarde personen, alcohol- en drugspreventie. Daarbij is er een verbinding met het actieplan Veiligheid. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op preventie en voorliggende lokale voorzieningen, zoals algemeen maatschappelijk werk. Samenwerking met huisartsen en andere ketenpartners, zoals de GGD en de Jeugdgezondheidszorg, wordt verstevigd.

Wat gaat het kosten?

Financieel overzicht van programma Meedoen in Borne

X € 1.000,00

	<i>Rekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Meerjarenraming</i>		
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Totale lasten</i>	27.684	28.689	29.279	28.782	28.816	28.517
<i>Totale baten</i>	7.034	6.508	6.183	6.183	6.183	6.183
Saldo	20.650	22.182	23.095	22.599	22.633	22.333

Mooi Borne

Mooi Borne: Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Mensen beleven Borne als een aantrekkelijke gemeente om te verblijven: cultuur, vrije tijd, sport en ruimtelijke kwaliteit

Raadsprogramma 2014-2018

Recreatie en toerisme

Het strategisch project De Groene Poort krijgt een vervolg waarbij meer nadruk komt te liggen op recreatie en toerisme: nieuwe toeristische producten, recreatieve routes, centrumontwikkeling, streekproducten en een ruimhartig vestigingsbeleid in buitengebied voor dienstverlening.

Sport, welzijn en cultuur

Vanuit het oogpunt van betaalbaarheid, toegankelijkheid en participatie kijkt de gemeenteraad de komende vier jaar naar de samenhang tussen sport-, welzijns- en cultuurvoorzieningen. Samen met het netwerk van aanbiedende organisaties wordt gekeken welke maatschappelijke investering nodig is en wat deze oplevert.

Indicatoren

Cultuur en vrije tijd

1 Meetinstrument ontwikkelen voor indicator 'Waardering cultuuraanbod: Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het cultuuraanbod in de nabijheid'.

2 Banen recreatie en toerisme: Het aantal banen in de sector recreatie en toerisme per 1000 inwoners in de leeftijd van 15-64.

3 Waardering sportvoorzieningen: Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen in de nabijheid.

Ruimtelijke kwaliteit

4 De buurt is schoon: Het percentage inwoners dat vindt dat hun buurt schoon is.

5 Buurt is voldoende groen: Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen is in de buurt.

6 Straten, paden en trottoirs zijn goed begaanbaar: Het percentage inwoners dat vindt dat de straten, paden en trottoirs in de buurt goed begaanbaar zijn.

7 Tevredenheid speelvoorzieningen: Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar in de nabije omgeving.

8 Onderzoeken of een indicator voor de ruimtelijke (beeld)kwaliteit te ontwikkelen is.

Wat gaan wij daar voor doen?

Cultuur en vrije tijd

Raadsprogramma 2014-2018

Groene Poort / recreatie en toerisme	
Doel	Leefbaar en beleefbaar buitengebied.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Voortzetten Groene Poort. Gebruik maken van secundaire geldstromen. Aansluiten bij Europese programma's. Stimuleren recreatie en toerisme. Continueren beleid Groene Poort en recreatie en toerisme. Stimuleren innovatie door verbinding met Groene Kennispoort.
Agenda	Tweede helft 2014.

Raadsprogramma 2014-2018

Sport, welzijn en cultuur	
	Samenwerking t.a.v. sport, welzijn, cultuur. Sportstimulering. Selectief sportsubsidiebeleid. Subsidie welzijn en cultuur in stand houden. Bijdrage schoolzwemmen. Ouderenbeleid.
Doel	Toegankelijke, bereikbare en betaalbare sport-, welzijns- en cultuurvoorzieningen.
Initiatief	Gemeenteraad, sport-, welzijns- en cultuurdebat.
Kaders	Betaalbaarheid, toegankelijkheid, participatie. De wijze waarop dit thema wordt opgepakt is nog open, maar de vraagstelling moet zijn hoe de verschillende onderdelen elkaar kunnen versterken. Hierbij dient ook wel een relatie te worden gelegd met de decentralisaties.
Agenda	Begin 2016; februari 2015 de werkgroep samen stellen en voorbereiding vanaf medio 2015.
Strategische partners	Kulturhus. Bornse Sportverenigingen en Bestuurscommissie Lichamelijke Opvoeding en Sport (BLOS). Bornse cultuur- en welzijnsorganisaties. Buurt-sportcoaches. Bornse ouderen- en jongerenorganisaties.

Sport

De visie op sport en bewegen is: een leven lang sport en bewegen voor alle inwoners en daarmee een gezonde leefstijl, ontmoeting, verbinding en participatie stimuleren. De term 'sport-inclusief denken' krijgt steeds meer nadruk. Sport levert meer en meer in preventieve zin een bijdrage aan de doelstellingen van de Wmo, jeugdzorg en gezondheid. Sport biedt kansen voor alle inwoners om zich te kunnen ontwikkelen en mee te kunnen doen aan de samenleving, ook voor mensen die minder participeren in de samenleving. Sport wordt daarom ingezet om participatie, verbinding, ontmoeting, ontwikkeling, een gezonde leefstijl, normen & waarden en sociale cohesie te stimuleren. De inzet van buurtsportcoaches wordt gecontinueerd. Bij positieve besluitvorming over het oprichten van een Sportbedrijf (in 2017), wordt dit in 2018 operationeel.

Strategisch project 't Wooldrik

Dit project richt zich op het herinrichten van gebied 't Wooldrik en het voor de langere termijn op niveau brengen (waar nodig) en het behouden van de accommodaties. 't Wooldrik is méér dan alleen een sportpark, het is een plek voor sport, beweging, ontmoeting, verbinden en participatie.

De uitwerking van het projectplan zal in het najaar van 2017 ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad, zodat in 2018 gestart kan worden met de uitvoering van het genomen besluit.

Bij positieve besluitvorming betekent dit, dat voor de diverse onderdelen een plan van eisen wordt opgesteld en een aanbesteding zal worden gehouden.

In september 2018 loopt het contract met de huidige zwembad-exploitant af. In het eerste halfjaar van 2018 moet een besluit worden genomen over de uitvoering van het beheer en de exploitatie van het zwembad.

Cultuur

De coördinatie van het cultuureducatieprogramma wordt ondergebracht bij het Kulturhus.

Het cultuureducatieprogramma wordt uitgevoerd in samenwerking met lokale aanbieders, zoals het Bussemakerhuis. Als één van de onderdelen van de transformatie in het sociale domein, willen we cultuur meer in preventieve zin een bijdrage laten leveren aan de doelstellingen van de Wmo en jeugdzorg en dit stimuleren en faciliteren.

Recreatie en toerisme

Zowel regionaal als lokaal is de vrijetijdseconomie (VTE) in ontwikkeling. De toeristische marketing en promotie van Twente zullen worden georganiseerd onder de merknaam 'Twente Marketing' in nauwe samenwerking met Marketing Oost (backoffice). De kern van Twente Marketing bestaat nu uit een Raad van Advies (ondernemerscollectief 'Gastvrij Twente') een merkleider en drie gebiedsadviseurs. Deze nieuwe organisatie wordt inmiddels breed gedragen en heeft op diverse onderwerpen een nieuwe start gemaakt. De tot nu toe aangewende gemeentelijke financiële middelen uit de bestaande 'Agenda van Twente' zijn in 2018 niet meer beschikbaar omdat deze investeringsagenda in 2017 afloopt. Het is zaak om deze toeristische marketing en promotie van Twente, waarvan Borne meeprofiteert, ook vanaf 2018 financieel te borgen.

In Borne is er eveneens sprake van een nieuwe organisatorische ontwikkeling. Een adviesgroep bestaande uit een breed netwerk van toeristisch recreatieve ondernemers uit Borne, Hertme, Zenderen, gemeente, BBO en de VVV/Kulturhus heeft zich eind 2016 doorontwikkeld tot de Stichting Beleef Boeiend Borne. Hiermee wordt aangesloten bij de regisserende rol van de gemeente en de gedachte achter 'Gastvrij Twente': meer verantwoording bij de ondernemers en meer samenwerking en afstemming tussen ondernemers, VVV en gemeente. De Stichting Beleef Boeiend Borne ondersteunt de nieuwe organisatie van Twente Marketing en werkt momenteel aan een eigen visiedocument voor de komende jaren waarbij onder andere wordt gekeken naar de toekomstige rol van de VVV/Kulturhus. Mogelijk dat er op basis van dit visiedocument op termijn aanvullende gemeentelijke middelen zullen worden gevraagd.

De Groene Poort

In 2015 is de Groene Poort als strategisch project beëindigd. In de programmabegroting 2016-2019 is € 50.000 per jaar beschikbaar gesteld voor een vervolg. In samenspraak met de nieuwe stichting Beleef Boeiend Borne wordt ingezet op de toeristische marketing en promotie en het versterken van het toeristische recreatieve aanbod van De Groene Poort, de cofinanciering in projecten (bijvoorbeeld Leader-projecten) en de deelname aan het samenwerkingsprogramma de Groene Metropool Twente waarin op regionaal niveau gewerkt wordt aan plattelandontwikkeling (met de thema's Agro&Food, biodiversiteit, biomassa, erventransitie, leefbaarheid platteland, bodem en water).

Monumentenbeleid

De Rijksoverheid wil dat er in de monumentenzorg meer aandacht is voor de omgeving waarin het monument staat (beleidsbrief Modernisering Monumentenzorg, 2009). Direct gevolg van dit

Rijksbeleid is onder meer de aanpassing, per 1-1-2012, van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) waardoor er voor gemeenten een wettelijke plicht geldt om bij ruimtelijke plannen meer rekening te houden met de aanwezige cultuurhistorische waarden. Ook in de op handen zijnde Omgevingswet wordt de verankering van cultuurhistorische waarden opgenomen. Elke gemeente moet een omgevingsplan maken waarin ook de omgang met het lokale cultureel erfgoed moeten worden geregeld. Tenslotte is op 1 juli 2016 de Erfgoedwet in werking getreden. Dit alles geeft de noodzaak aan om een goede inventarisatie en analyse te maken van de aanwezige cultuurhistorische waarden binnen de gemeente en het erfgoedbeleid te vernieuwen. Eind 2016 is er een brede nota 'Erfgoed in beeld' opgesteld die een goede basis vormt voor verdere uitwerking. Geconstateerd is dat er gestart zou moeten worden met een inventarisatie van alle aanwezige cultuurhistorische waarden en de ontwikkeling van een digitale cultuurhistorische waardenkaart. Hiervoor zullen incidentele middelen worden gevraagd.

Ruimtelijke kwaliteit

Openbare ruimte

In het najaar van 2017 wordt een Beeld Kwaliteit Plan (BKP) voor de Openbare Ruimte vastgesteld. In dit plan worden de gewenste kwaliteitsniveaus voor verschillende gebiedstypen binnen de gemeente vastgelegd. Bij deze gebiedstypen kan bijvoorbeeld worden gedacht aan woonwijken, industriegebieden, het buitengebied en het centrum. De raad en burgers (via het burgerpanel) zijn actief betrokken bij de totstandkoming van het BKP. Het BKP biedt naar de toekomst kansen om keuzes te maken om aan bepaalde gebieden, waar behoefte aan is, een ruimtelijke kwaliteits-impuls te geven.

Omgevingswet

Burgers nog beter van dienst zijn om hun ruimtelijke ambities waar te maken. Dat is het doel van de Omgevingswet, die naar verwachting in 2019 wordt ingevoerd. Over de implementatie van deze wet in de gemeente Borne zal de raad binnenkort nader geïnformeerd worden.

Vooruitlopend op deze wet en op een nieuwe Omgevingsvisie worden in de actualisatie van het uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie Borne 2030 nu al meerdere sectorale beleidsdocumenten geïntegreerd waardoor in het programma meer sprake is van een integrale aanpak van concrete projecten. Dit kan voordelen opleveren ten opzichte van een eenzijdige sectorale benadering.

Wat gaat het kosten?

Financieel overzicht van programma Mooi Borne

X € 1.000,00

	<i>Rekening</i>			<i>Begroting</i>			<i>Meerjarenraming</i>		
	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>			
<i>Totale lasten</i>	3.035	3.426	3.367	3.185	3.095	3.093			
<i>Totale baten</i>	53	26	26	26	26	26			
<i>Saldo</i>	2.982	3.401	3.342	3.160	3.070	3.067			

Borne Werk

Borne Werkt: Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

Borne is een aantrekkelijke gemeente om te ondernemen en te werken en is goed bereikbaar

Raadsprogramma 2014-2018

Infrastructuur

De nadruk van de raad ligt de komende vier jaar op het verbeteren van de verkeersafwikkeling, verbeteren van de spoorveiligheid en verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de kernen. Belangrijke middelen daarvoor zijn het opheffen van de barrièrewerking van het spoor en de realisatie van randwegen.

Duurzame vervoersvormen worden gestimuleerd. In het centrum wordt de veiligheid van fietsers en voetgangers vergroot. De fietssnelweg F35 wordt afgerond.

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid

De raad wil de komende vier jaar de arbeidsparticipatie bevorderen en een arbeidsmarktbeleid ontwikkelen. Extra aandacht is ervoor het ondernemersklimaat, maatschappelijk verantwoord ondernemen en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Veel inwoners werken buiten de gemeente zodat (eu)regionale afspraken worden gemaakt die lokaal worden ingevuld. De raad legt expliciet de relatie met de decentralisatie van de participatiewet en wil de sociale werkplaats in stand houden.

Centrum

In het centrum ligt de nadruk de komende vier jaar op het aantrekkelijker maken van het centrum, verminderen van leegstand en het bevorderen van de leefbaarheid. Het parkeerbeleid wordt geactualiseerd.

Indicatoren

Mobiliteit en bereikbaarheid

1 Score infrastructuur en bereikbaarheid (oordeel over de voorraad 'infrastructuur en bereikbaarheid' opgebouwd uit de indicatoren 'ontsluiting treinstations', 'ontsluiting hoofdwegen', 'laadpalen' en 'schone voertuigen', uitgedrukt in een score van 0 tot 100).

2016: 63

Indicatoren wel nader definiëren.

Werk en inkomen

2 Banen (het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar).

3 Werkloze beroepsbevolking (het aantal werklozen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar).

4 Personen met bijstandsuitkering (het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder).

Ondernemen en voorzieningen

5 Vestigingsklimaat (de waardering van het vestigingsklimaat, uitgedrukt in een score van 0-10)
Aanbeveling is dat Borne meedoet aan de ondernemerspeiling).

6 Bedrijfsvestigingen (het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar).

Aanbeveling: specifiek aantal ZZP'ers in beeld brengen, ook gelet op doelstelling in MijnBorne2030

7 Winkels zijn voldoende nabij (het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende winkels in de nabijheid zijn)

Aanbeveling: tevredenheidonderzoek doen, uitdrukken in rapportcijfer.

8 Detailhandel (aantal winkels binnen 5 km).

Aanbeveling: periodiek koopstromenonderzoek hanteren.

Wat gaan wij daar voor doen?

Mobiliteit en bereikbaarheid

Parkeren	
Doel	Voldoende parkeergelegenheid.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Actualiseren bestaand beleid. Vergunningen en blauwe zone.
Agenda	Tweede helft 2014.
Fietsers en voetgangers	
	Fietsers- en voetgangersbevordering. Scootmobielen, rollators, creëren af- en opritten op stoepen. Grotestraat voetgangers/bestemmingsvervoer.
Doel	Bevorderen veiligheid fietsers en voetgangers.
Initiatief	Gemeenteraad.
Kaders	Model aanpak veilig fietsen van VVN en ministerie I&M.
Agenda	September 2015 (toets Model aanpak veilig fietsen van VVN en ministerie I&M).
Strategische partners	Politie. Bornse ouderenorganisaties. Scholen. Fietsersbond (lokale afdeling Borne Hengelo Oldenzaal). Kulturhus / Welzijn Ouderen Borne. Bewonersraden woon-/zorgcomplexen. Scootmobielclub?
Randwegen	
Doel	Leefbare en veilige woon- en werkomgeving.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Vaststelling structuurvisie. In structuurvisie relatie met spoorveiligheid. Realiseren randwegen, knip rondweg, realisatie rondweg, verbreding A1/A35. Verbeteren verkeersafwikkeling. Verbeteren verkeerssituatie Zenderen.
Agenda	2e helft 2014 (planning Structuurvisie).
Spoorveiligheid	
Doel	Verbeteren spoorveiligheid.
Initiatief	College van B en W.

Kaders	Spoorveiligheid in relatie tot randwegen. Externe financiering. Keuze eerste tunnellocatie. Minder tot geen goederenvervoer via het spoor. Inzicht in risico's vervoer gevaarlijke stoffen. Communicatie spoorveiligheid met inwoners. Verleggen spoor of verdiepte aanleg open houden.
Agenda	Eerste helft 2014.

Verkeersveiligheid

Begin 2018 worden de herinrichtingsprojecten Oude Deldensestraat en Veldovenweg/Leemweg afgerond, waarbij de wegen als 30 km-gebieden verkeersveilig zullen zijn ingericht.

Als aanpassing bestemmingsplan ten behoeve van de herinrichting parkeerplaats Plus Supermarkt voorspoedig verloopt, zal begin 2018 ook afronding plaats vinden van de uitbreiding van deze parkeerplaats en aanpassing van dit deel van de Oude Hengeloseweg.

In het kader van Educatie/Communicatie, worden voor de diverse leeftijdsgroepen (van 4 tot 80 jaar) verkeerseducatieve projecten georganiseerd ter bevordering van verkeerskennis en verkeersveiligheid.

Parkeren

Het parkeerbeleid is geactualiseerd en gaan we uitvoeren. Het principe 'beïnvloeden, benutten, reguleren en als laatste bijbouwen' wordt hierbij toegepast. Voor het ontwikkelen en gebruiken van parkeernormen in bestemmingsplannen, wordt de parkeernormennota opgesteld. Met dit document is het voor gemeente en ontwikkelaar dan direct duidelijk hoeveel parkeerplaatsen er aangelegd moeten worden bij te ontwikkelen bestemmingen.

Fietsers en voetgangers

De eerste stap van het parkeerbeleid is beïnvloeden. We willen dat bewoners vaker de fiets gebruiken om naar het centrum van Borne te komen. Acties worden opgezet (e-bike promotie) om mensen te verleiden om de fiets te gebruiken. In het kader van Beter Benutten worden er acties opgezet om ook fietsgebruik voor de afstand woon-werk van en naar Hengelo te stimuleren. Fietsparkeren wordt uitgebreid. Gebieden worden fiets- en voetgangers-vriendelijk. Dit jaar wordt het Model aanpak veilig fietsen uitgewerkt tot fietsplan. Hier zal ook een uitvoeringsparagraaf aan worden toegevoegd.

Met betrekking tot de verdere aanleg van de Fietssnelweg F35 (traject Borne-Almelo) zal voor het deel buiten de bebouwde kom de voorbereiding worden getroffen voor het verwerven van de benodigde gronden. Voor uitvoering van de delen binnen de bebouwde kom (2019) richt de voorbereiding zich op de inrichting van fietsstraten waar de fietser zich sneller en veiliger kan verplaatsen.

Randwegen

Als stap 1 van de Totaalvisie wordt een referentievariant van de Verbindingsweg opgesteld.

Voor de Totaalvisie wordt een verfijning en concretisering van het lobbydocument uitgewerkt. Voor de situatie in Zenderen zal bestuurlijk nadrukkelijk op provinciaal niveau aandacht worden gevraagd.

Hierbij wordt gezamenlijk opgetrokken met de dorpsraad Zenderen. De A1 wordt verbreed (2017 tussen Deventer en Rijssen, tot 2024 tussen Rijssen en knooppunt Azelo). Door verkeersstromen te monitoren worden de groei en de routes in kaart gebracht.

Het strategisch project Zuidelijke randweg wordt in 2017 afgerond met de subsidieverantwoordingen. Daarna wordt het nazorgdocument aangeboden aan de gemeenteraad.

Strategisch project Verbindingsweg met spooronderdoorgang

Begin 2018 wordt het voorontwerp bestemmingsplan voor de Verbindingsweg inclusief spooronderdoorgang afgerond. De rest van het jaar zal worden gebruikt om de bestemmingsplanprocedure te doorlopen.

Naar verwachting kan het bestemmingsplan voor de weg eind 2018 worden vastgesteld. Parallel aan de bestemmingsplanprocedure zullen de percelen worden verworven die nodig zijn om de aanleg van de weg mogelijk te maken. Als blijkt dat een minnelijke verwerving niet mogelijk is, zal eind 2018 (na vaststelling van het bestemmingsplan) een onteigeningsprocedure worden gestart.

Spoorveiligheid

Voor de realisatie van spooronderdoorgang zie Randwegen.

In het Integraal Veiligheidsplan 2017-2020 staat spoorveiligheid als speerpunt (zie programma Leve Borne). Enerzijds behelst dit het vervoer van gevaarlijke stoffen (basisnet) over het spoor. Zowel ambtelijk, als bestuurlijk, wordt met het Ministerie gesproken over het verminderen van het vervoer gevaarlijke stoffen over spoor. Ook zal ProRail en de Veiligheidsregio een voorlichtingsavond voor bewoners organiseren, zodat realiteit en fictie duidelijkheid worden. Anderzijds is ook de overwegveiligheid een zorg. Met ProRail worden afspraken gemaakt over bereikbaarheid, storingen, onbewaakte overwegen en dichtligtijden. Dit jaar worden nog maatregelen genomen om de dichtligtijden te verminderen. Storingen zijn beneden de norm en dit zal ook worden gecommuniceerd.

Werk en inkomen

Arbeidsmarkt en werkgelegenheid	
Doel	Groei economische ontwikkeling en arbeidsparticipatie.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Versterken ondernemersklimaat. Deregulering bestemmingsplannen. Regionale afspraken lokaal invullen. Participatiewet benutten. Sociale werkplaats in stand houden.
Agenda	Continu

Participatiewet

De dienstverlening aan werkgevers vindt plaats vanuit de drie locaties van het Werkplein Twente. Er wordt gestuurd op het zoveel mogelijk bemiddelen van kandidaten op vacatures. Daarvoor wordt een marktwerkingsplan gemaakt waarin regionale afspraken over de aanpak en werkwijze staan opgenomen. Daarnaast heeft het vullen van de systemen SONAR (waarin gegevens over de cliënt worden vastgelegd) en WBS (een landelijk dekkend transparant systeem met informatie over werkgevers en vacatures) prioriteit om kandidaten te kunnen matchen op vacatures. In 2018 staan alle vacatures en alle bemiddelbare kandidaten goed geregistreerd in de systemen.

Nu we inmiddels een periode hebben gewerkt met de nieuwe doelgroepen, leert de ervaring dat het relatief arbeidsintensief is om kandidaten uit het Landelijk Doelgroepenregister (LDR) te plaatsen op vacatures bij werkgevers. Bovendien vraagt het een andere benadering (meer uitgaande van de kandidaat in plaats van de vacature) om een succesvolle match te maken. Regionaal onderzoeken we de (financiële) mogelijkheden om extra werkcoaches in te zetten met specifieke kennis van de doelgroep LDR en de succesfactoren voor bemiddeling van deze kandidaten.

Omdat er door de aantrekkende economie veel vacatures zijn, waar nu moeilijk kandidaten voor te vinden zijn, is het noodzakelijk dat iedereen (met name ook mensen die nu op trede 3 en 4 staan van de participatieladder) klaargestoomd wordt voor de arbeidsmarkt en al het arbeidspotentieel volledig benut wordt. Regionaal wordt een plan ontwikkeld waarbij nadrukkelijk samenwerking wordt gezocht met de werkgevers en andere partners zoals het ROC.

Voor de kandidaten waar betaald werk (nog) niet aan de orde is, wordt inspanning geleverd om deze kandidaten via participatietrajecten zoveel mogelijk deel te laten nemen aan de maatschappij. De samenwerking met sportverenigingen en andere aanbieders wordt verder geoptimaliseerd.

Ondernemen en voorzieningen

Strategisch project Centrum

In 2010 is het Masterplan Centrum vastgesteld. Als onderdeel daarvan is een uitvoeringsprogramma vastgesteld, dat heeft geleid tot een fasering voor de herinrichting van de openbare ruimte. Het Marktpllein is naar volle tevredenheid in gebruik genomen. In 2016 is het Rheineplein afgerond. De week- en mini-markt zijn -naar volle tevredenheid van de marktmensen- naar dit plein verplaatst. Ook diverse verenigingen en organisaties zijn zeer tevreden over het gebruik van het plein. In 2018 worden de Bakkerssteeg en de Nijstad onder handen genomen. Met de eigenaren van de aangrenzende panden is afgesproken dat zij tegelijkertijd hun gevels een facelift geven.

Strategisch project Westermaat - De Veldkamp

Sinds de Zuidelijke randweg in gebruik is genomen, is de belangstelling voor een kavel op het bedrijventerrein Westermaat - De Veldkamp verder toegenomen. In 2018 wordt naar verwachting zeven hectare uitgegeven.

Wat gaat het kosten?

Financieel overzicht van programma Borne Werkt

X € 1.000,00

	<i>Begroting</i>			<i>Meerjarenraming</i>		
	<i>Rekening</i> 2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Totale lasten</i>	2.501	2.820	2.663	3.207	3.202	3.195
<i>Totale baten</i>	1.563	965	975	975	975	975
<i>Saldo</i>	938	1.855	1.687	2.232	2.227	2.220

Beter Borne

Beter Borne: Wat willen we bereiken?

Maatschappelijk effect

De gemeente Borne is een open, kostenbewuste, regisserende en betrouwbare overheid met een transparante, oplossingsgerichte en mensgerichte dienstverlening.

Raadsprogramma 2014-2018

Bestuurlijke vernieuwing: relatie burger en overheid

De raad wil door middel van bestuurlijke vernieuwing investeren in de relatie burger en overheid. In de dynamische verbinding met burgers en ondernemers -als individu en als groep- en maatschappelijke partners gaat het om goede communicatie, gezamenlijke verantwoordelijkheid en gedeelde zeggenschap. Borne is een 'civil society' met veel sociale samenhang, kracht en kennis. De raad wil de markt en samenleving uitdagen om zelf oplossingen te verzinnen en te exploiteren.

Dienstverlening en identiteit

De gemeente Borne ontwikkelt zich in de komende vier jaar tot een regisserende netwerkorganisatie. Kwaliteit is in dat proces belangrijker dan snelheid. De drie decentralisaties vormen een pilot om de nieuwe werkwijze en regierol van de gemeente in te vullen.

Nabijheid van de lokale overheid is en blijft van belang. Bornse burgers en ondernemers moeten in Borne fysiek terecht kunnen voor gemeentelijke zaken.

Vanuit de gedachte 'minder uitvoering, meer regie en meer samenwerking' staat de raad open voor verdere (regionale) samenwerking, mits de eigen identiteit van Borne behouden blijft.

Indicatoren

Dienstverlening en informatie

1 Dienstverlening algeheel: Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening van de gemeente

2 Gemeentelijke dienstverlening is voor iedereen toegankelijk.
Indicator en wijze van meten nader te bepalen.

3 Informatie is makkelijk toegankelijk.
Indicator en wijze van meten nader te bepalen.

Samenwerking en gemeenschap

4 Vertrouwen in het bestuur: Het percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd

5 Samenwerking met inwoners: Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met inwoners en organisaties en de mate waarin zij worden betrokken bij de totstandkoming en uitvoering van beleid

6 Woonlasten eenpersoonshuishoudens: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten)

7 Woonlasten meerpersoonshuishoudens: Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten)

8 De gemeente is toegankelijk/laagdrempelig voor inwoners.
Indicator en wijze van meten nader te bepalen.

Wat gaan wij daar voor doen?

Dienstverlening en informatie

Loketfunctie	
Doel	Bornse burger kan in Borne (fysiek) terecht voor overheidszaken.
Initiatief	College van B en W.
Kaders	Raadswerkgroep 3 D's. College faciliteert raadsdiscussie. Digitale dienstverlening. Communicatie en bereikbaarheid. Werkwijze dienstverlening sluit aan op bestuurlijke vernieuwing raad.
Agenda	Tweede helft 2014 (eerste stappen, als onderdeel van 3 D's).

Loketfunctie en Publieksdienstverlening

In 2018 verhogen wij de klantvriendelijkheid en de zoekfunctie van de gemeentelijk website door de productinformatie op de website kort en bondig te herschrijven en door nieuwe productteksten toe te voegen aan de website. In 2018 zijn we voornemens om de Publiekshal gastvrijer in te richten waarbij we afstand doen van het huidige balieconcept. De privacy van bezoeker wordt verbeterd zonder afbreuk te doen aan de laagdrempelige toegang en klanttevredenheid.

In 2018 breiden we het digitaal loket uit met nieuwe WMO-producten en bieden we het thuisbezorgen van Reisdocumenten en Rijbewijzen aan.

Informatie

In 2016 heeft de raad de visie op dienstverlening en informatievoorziening vastgesteld. In het hierop gebaseerde uitvoeringsprogramma is uitgewerkt hoe we deze ambities concretiseren en uitvoeren. Het uitvoeringsprogramma kent een gefaseerde aanpak over vier jaar met 12 pijlers. Hiervan richten zich 6 pijlers informatievoorziening. In 2018 willen wij de implementatie van twee pijlers hebben afgerond. Het betreft de pijlers verdere digitalisering en informatieveiligheid. Bij verdere digitalisering scheppen wij de randvoorwaarden om volledig digitaal te kunnen werken. Dit maakt het primaire proces efficiënter en gaat er ook voor zorgen dat informatie direct, betrouwbaar en eenvoudig te raadplegen of beschikbaar te stellen is. Bij de tweede pijler in het kader van informatieveiligheid gaan wij noodzakelijke additionele technische maatregelen treffen om ons netwerk, onze systemen en informatie te beschermen tegen cyberaanvallen. Deze ontwikkeling is onderdeel van de integrale afweging in deze begroting van nieuw beleid.

Samenwerking en gemeenschap

Bestuurlijke vernieuwing raad	
Doel	Bestuurlijke vernieuwing.
Initiatief	Nader vormgeven bestuurlijke vernieuwing door instelling werkgroep.
Kaders	Gemeenteraad: pilot 3 decentralisaties.
Agenda	Overdrachtsdocument, passen ontwikkelingen binnen de uitgangspunten van dit document? Alertheid en proactieve houding van alle betrokkenen in dit proces. De werkgroep bestuurlijke vernieuwing 2 heeft een toetsende rol en moet zorgen dat alle raads- en commissieleden aangehaakt blijven in het proces.
Doel	Continu proces (horizon 2030) De voorzitter van de werkgroep is primair

	verantwoordelijk voor de voeding van de agenda.
--	---

Regisserende gemeente Borne	
Doel	Regisserende gemeente
Initiatief	Sturing houden op de Bornse visie, doelen en agenda.
Kaders	Gemeenteraad: pilot 3 decentralisaties.
Agenda	Visie Mijn Borne 2030 Dynamische Dorpen. Visie regisserende gemeente. Nota Verbonden partijen; behoud van eigen identiteit en 'couleur locale'.
Doel	Conform planning Realisatieroute.

Bestuurlijke Vernieuwing - MijnRaad2030

De gemeenteraad gaat de verbinding met de samenleving nog meer aan via MijnRaad2030, de Bornse variant van bestuurlijke vernieuwing. Er wordt gewerkt aan een verdiepingsslag van MijnBorne2030, waarbij ook nieuwe partners aanhaken, zoals de G1000 en Twente Milieu.

Overheidsparticipatie

Overheidsparticipatie gaat over het aansluiten bij ontwikkelingen in onze samenleving. Initiatieven uit de samenleving vragen vaak geen rol of alleen een faciliterende rol van de gemeente. We ontwikkelen daarvoor onze vaardigheden om verbindingen te leggen, zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau. Hiervoor is 2018 het laatste jaar waarin de participatieadviseur de organisatie helpt om deze andere rol te ontwikkelen.

Door de convenantpartners wordt de toekomstvisie Dynamisch Borne steeds meer in de samenleving ingebed. In 2018 wordt de tender 'Overheidsparticipatie, de volgende stap' afgerond. Mogelijk leidt ook de G1000 die in 2017 is gehouden tot nieuwe inzichten om het vertrouwen in het gemeentebestuur en de samenwerking met inwoners verder te verbeteren.

Bestuurlijke samenwerking

Vanuit de nota samenwerking zullen we in 2018 de organisatie zo ingericht hebben, dat de interne werkwijze goed aansluit bij onze visie. Met onze samenwerkingspartners blijven we in gesprek over de vragen wat de gezamenlijk doelstelling is, hoe je afspraken maakt die zijn gebaseerd op vertrouwen en wat dit betekent voor de concrete samenwerkingsrelaties. Omdat wij hierin voorop lopen, is er veel 'missiewerk' nodig dat niet altijd direct tot een aanpassing van overeenkomsten of regelingen zal leiden. In de regionale samenwerking nemen we deel aan de nieuwe Agenda voor Twente. Ook de inwerkingtreding van de Omgevingsdienst vraagt uitwerking van onze rollen als opdrachtgever en deelnemer. Op het gebied van interbestuurlijk provinciaal toezicht blijven we ons inspinnen voor een groen totaalbeeld.

Strategisch project regisserende gemeente

De organisatieontwikkeling blijft zich richten op het versterken van de verbinding met onze inwoners; de mens en de context waarin hij leeft is leidend, regels en systemen zijn dienend. Dat is de leidraad voor de doorontwikkeling van onze ambtelijke organisatie. Geen harde structuurveranderingen, maar veel meer gericht op houding en gedrag van onze medewerkers. Daar zetten we op in. Onder meer met gerichte opleidings- en trainingstrajecten. Wij zien organisatieontwikkeling als een continu proces, een organische -stapsgewijze- verandering. Met ruimte voor experimenten.

De focus ligt weliswaar op het versterken van de verbinding met onze inwoners, maar in de doorontwikkeling hebben we ook oog voor de inmiddels bekende toetsingscriteria aan de hand van de 5 k's:

- Versterken van de **kwaliteit**

- Beperken van de **kosten**
- Verminderen van de **kwetsbaarheid**
- Benutten van **kansen**
- Bewaken van de **kleur** van onze samenleving

In het verlengde daarvan kijken we ook in de komende jaren naar mogelijkheden om -passend bij het zijn van een regisserende netwerkorganisatie- samenwerking te zoeken bij het uitvoeren van gemeentelijke taken. We hopen in 2017 de samenwerking binnen de Omgevingsdienst Twente af te ronden, alsmede een besluit te nemen tot het al dan niet oprichten van een Sportbedrijf. We blijven ons oriënteren op mogelijke vormen van samenwerking met betrekking tot taken op het gebied van bedrijfsvoering in de volle breedte (personeel, ict, financiën, communicatie, juridisch, etc.) en ondersteunende c.q. administratieve taken binnen het sociaal domein.

Er zijn op dit moment geen concrete voorstellen die additionele financiële middelen vragen. In lijn met afspraken die hierover in het verleden met de raad zijn gemaakt, zullen vooral bestaande middelen worden ingezet voor de doorontwikkeling van onze organisatie en daarbij behorende transities. Waar nodig zullen wij tussentijds, bij de Bestuursrapportage, onderbouwd aanvullende worden gevraagd als de ontwikkelingen daartoe aanleiding geven. College en raad blijven in gesprek over de organisatieontwikkeling, om daarmee ook blijvend aansluiting te houden bij het door de raad in gang gezette ontwikkelingstraject (MijnRaad2030).

Wat gaat het kosten?

Financieel overzicht van programma Beter Borne

X € 1.000,00	<i>Begroting</i>			<i>Meerjarenraming</i>		
	<i>Rekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>			
<i>Totale lasten</i>	4.203	3.709	3.735	3.511	3.465	3.466
<i>Totale baten</i>	495	344	286	209	160	160
<i>Saldo</i>	3.708	3.365	3.449	3.302	3.305	3.306

Borne Algemeen

Financiële positie en lastendruk

Met ingang van de begroting 2012 worden de lasten en baten die een algemeen karakter hebben dan wel een relatie hebben met egalisatiereserves (rioolrecht en afvalstoffenheffing) afzonderlijk gepresenteerd binnen het programma Borne Algemeen.

Algemene dekkingsmiddelen

Bij algemene dekkingsmiddelen gaat het om vrij besteedbare middelen zonder vooraf bepaald bestedingsdoel. Dit betekent dat de reinigingsrechten, de afvalstoffenheffing, de riolrechten en de reclamebelasting hierbij buiten beschouwing worden gelaten.

Hieronder wordt een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen gepresenteerd. Vervolgens worden de betreffende onderdelen kort toegelicht.

	(x € 1.000)			
	2018	2019	2020	2021
Lokale heffingen	5.377	5.531	5.694	5.751
Gemeentefonds	28.201	28.139	28.305	28.651
Dividenden	1.099	1.099	1.099	1.099
Saldo financieringsfunctie	169	165	189	207
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.782	1.741	1.742	1.742
Totale algemene dekkingsmiddelen	36.628	36.675	37.029	37.450

Lokale heffingen

In onze gemeente zijn de onroerendezaakbelasting (OZB) en de hondenbelasting de twee lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is. Vooralsnog wordt op basis van de Macro Economische Verkenningen (MEV) gepubliceerd door het Centraal Plan Bureau (CPB), rekening gehouden met een inflatiecorrectie van 0,8%. Een definitief voorstel hierover zal worden voorgelegd bij de belastingvoorstellen in december 2017. Voor een verdere toelichting van de lokale heffingen wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

Gemeentefonds

De ramingen binnen de algemene uitkering gemeentefonds en afzonderlijk de integratie-uitkering Sociaal domein zijn geactualiseerd op basis van de Decemercirculaire gemeentefonds 2016. Daarnaast worden in de raming ook de begrotingsrichtlijnen en de actuele gegevens uit de organisatie betrokken. Onderdelen van de raming zijn de aantallen van de verdeelmaatstaven, de uitkeringsfactor en de diverse integratie- en decentralisatie-uitkeringen.

Dividenden

Jaarlijkse dividenden c.q. winstuitkeringen ontvangen we van de Cogas, Enexis, Vitens, Bank Nederlandse Gemeenten, Crematoria Twente, Attero, Publiek Belang en Twence.

Saldo financieringsfunctie

Dit is het saldo betaalde rente over de aangegane leningen en aangetrokken middelen in rekening courant minus de ontvangen rente over de uitzettingen. Kortom het verschil in rente(-omslag).

Overige algemene dekkingsmiddelen

Het betreft de bespaarde rente van reserves en voorzieningen. Reserves en voorzieningen leiden tot beschikbaarheid van vermogen waarover geen rentevergoeding aan derden wordt betaald. Gesteld kan worden dat hierdoor rente wordt bespaard die anders betaald had moeten worden voor het aantrekken van een geldlening.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

De gemeente is als publieksrechtelijk rechtspersoon per 1 januari 2016 zelfstandig Vpb-plichtig voor zover zij met een activiteit een onderneming drijft. In fiscale zin wordt een onderneming gedreven indien wordt voldaan aan de volgende drie cumulatieve criteria:

- een duurzame organisatie van kapitaal en arbeid
- deelname aan het economisch verkeer
- winststreven (worden structureel positieve (fiscaal gecorrigeerde) overschotten behaald?)

De aangifte Vpb 2016 moest voor 1 juni 2017 zijn ingediend. De gemeente Borne heeft ervoor gekozen om tot 1 mei 2018 uitstel aan te vragen via een fiscale intermediair. Belangrijk aandachtspunt is dat vóór 1 mei 2017 een voorlopige aanslag is aangevraagd, ter voorkoming van 8% belastingrente

over de eventueel verschuldigde Vpb over 2016. Om te kunnen bepalen over welk bedrag de gemeente Vpb verschuldigd is dient een (concept) fiscale openingsbalans opgesteld te worden.

Hiertoe heeft de gemeente Borne haar gemeentelijke activiteiten laten beoordelen of deze wel of niet vennootschapsbelastingplichtig zijn. In februari 2017 is in samenwerking met gemeente Oldenzaal en Hengelo een brief opgesteld door Caraad belastingadviseurs richting de belastingdienst. In verband met het verkrijgen van zekerheid zijn alvast voor enkele gemeentelijke activiteiten de gehanteerde methodiek en Vpb-gevolgen afgestemd met de belastingdienst. Voor het grondbedrijf is de onderbouwing van de winsttoets in april 2017 opgesteld en beoordeeld, zodat de concept fiscale openingsbalans opgesteld kan worden en inzichtelijk wordt wat de geschatte Vpb last zal worden.

Na het indienen van de voorlopige aanslag zal in de loop van 2017 verder gewerkt worden aan het opstellen van de definitieve fiscale openingsbalans.

Onvoorzien

De post 'onvoorzien' is bedoeld als dekking voor uitgaven die niet zijn voorzien in de begroting. Het bedrag hiervoor wordt geraamd voor de begroting in zijn geheel. Het is wettelijk voorgeschreven dat er een post 'onvoorzien' wordt opgenomen in de gemeentebegroting. Er wordt echter niet verplicht gesteld wat de hoogte van deze post is. Voor de basisberekening hanteert Borne een bedrag van € 2,75 per inwoner. Totaal wordt er een structureel bedrag van € 63.000 geraamd voor onvoorziene uitgaven.

Wat gaat het kosten?

Financieel overzicht van programma Borne Algemeen

X € 1.000,00

	<i>Rekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Meerjarenraming</i>		
	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>
<i>Totale lasten</i>	14.960	4.989	2.519	3.018	3.519	4.105
<i>Totale baten</i>	52.335	43.568	42.574	43.074	43.333	43.530
<i>Saldo</i>	-37.375	-38.580	-40.054	-40.055	-39.814	-39.424

**Paragrafen
2018 - 2021**

G E M E E N T E B O R N E

Paragraaf Lokale heffingen

Lokale heffingen hebben tot doel dat de gemeente door het verwerven van eigen middelen dekking vindt van haar uitgaven in het kader van de uitvoering van de gemeentelijke taken. De invoering, wijziging of intrekking van lokale heffingen dient door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening te geschieden. De definitieve vaststelling van de tarieven door de gemeenteraad vindt plaats in december 2017.

De lokale heffingen bestaan uit de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Deze vormen een belangrijke inkomstenbron voor de gemeente, welke vooral door de burgers dienen te worden opgebracht. Lokale belastingen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding gebonden dan wel ongebonden is. Ongebonden lokale heffingen (OZB en hondenbelasting) worden tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Voor het betalen van rechten en retributies verricht de gemeente diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven. Het beleid is er op gericht deze kosten zoveel mogelijk te beperken en daar waar mogelijk rechtvaardiger te verdelen. Hierdoor wordt een evenwichtige lastenverdeling bereikt.

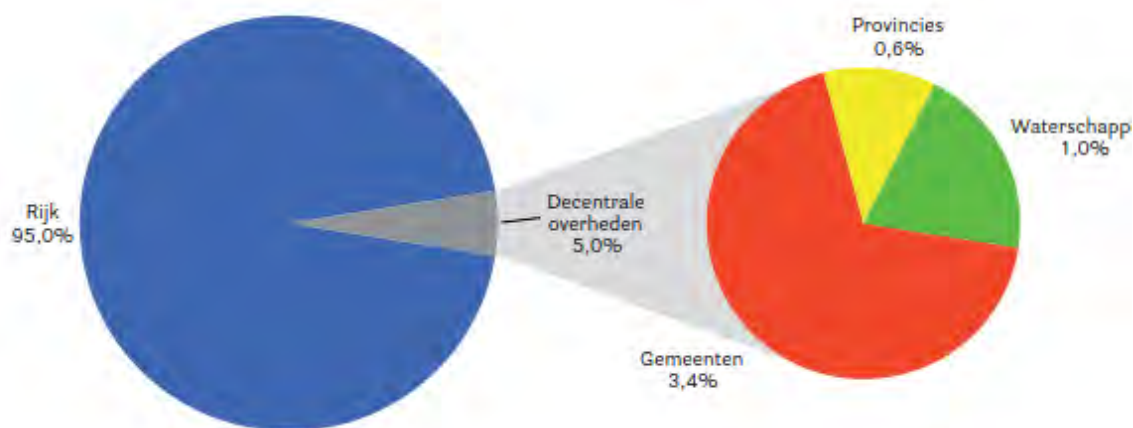
Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording dient de paragraaf betreffende de lokale heffingen tenminste te bevatten:

- a. de geraamde inkomsten;
- b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
- e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de consequenties daarvan voor de inwoners van Borne.

a. Inkomsten lokale heffingen

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2017 3,4% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 5% voor hun rekening, de rijksoverheid 95%. Het aandeel van de gemeente Borne aan ontvangen belastingen en retributies bedraagt in dit geheel 10 miljoen Euro.

Grafiek: uit Coelo-atlas overzicht van de lokale lasten 2017

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

Omschrijving	2016	2017	2018
	Realisatie	Raming	Raming
	(bedragen in euro's)		
Afvalstoffenheffing	2.183.226	2.209.908	2.203.762
Begraafplaatsrechten	220.811	120.400	111.900
Hondenbelasting	102.620	105.000	103.000
Leges burgerzaken	398.186	333.800	264.700
Leges omgevingsvergunning	848.323	415.100	415.000
Leges overig	33.435	66.000	65.800
Marktgeden	26.930	32.400	32.400
OZB eigenaren woning	3.254.822	3.304.000	3.526.000
OZB eigenaren niet-woning	1.021.062	1.061.000	1.066.000
OZB gebruikers niet-woning	660.767	647.500	682.000
Reclamebelasting	168.682	145.000	169.000
Rioolheffing	1.759.443	1.719.500	1.719.500
Totaal	10.678.307	10.159.608	10.359.062

b. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Beleidskaders

Het beleid betreffende de lokale heffingen is opgenomen in:

- de diverse belastingverordeningen en -regelingen
- het coalitieakkoord 2014-2018
- landelijke wet- en regelgeving

Uitbreiding lokaal belastinggebied

Het kabinet heeft in een brief d.d. 24 juni 2016, kenmerk 2016-0000356712, aan de Tweede Kamer bouwstenen gegeven voor een hervorming van het lokaal belastinggebied. Verschuiving van Rijksbelastingen naar gemeentebelastingen zou op de agenda van het nieuw te vormen kabinet moeten staan. Het college volgt de ontwikkelingen en zal uw raad informeren zodra er meer bekend is.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De voor 2018 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het rijk heeft vastgesteld, dan wel gemaximeerd. Op basis van het Centraal Economisch Plan wordt uitgegaan van 0,8%. Gecorrigeerd met de nacalculatie-effecten van 2016 en 2017 wordt een percentage van -1,5% voor 2018 toegepast.

Duurzaamheid

Daar waar mogelijk proberen wij door tariefstellingen en vrijstellingsbepalingen een bijdrage te leveren aan de gemeentelijke duurzaamheidsdoelstellingen.

c. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet.

Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De opbrengst van deze zogeheten gebonden heffingen dient alleen ter bestrijding van de kosten die de gemeente voor de betreffende dienstverlening maakt. De opbrengsten van de belastingen en overige heffingen worden in beginsel alleen aangepast aan de inflatiecorrectie.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen). De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2018 in Borne worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Hondenbelasting	Afvalstoffenheffing
Onroerende-zaakbelastingen	Leges en Rechten
Reclamebelasting	Rioolheffing

Hondenbelasting

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan van de houder van een hond hondenbelasting worden geheven. De hondenbelasting is een algemene belasting. Dat houdt in dat de raad vrij is in de bepaling van de opbrengst, er hoeft geen relatie met de kosten te zijn.

De hondenbelasting bedraagt een vast bedrag per hond per jaar. Indien een hond maar een deel van het jaar gehouden wordt, is de houder van de hond hondenbelasting verschuldigd over dat deel van het jaar dat hij of zij de hond in bezit heeft.

Onroerende-zaakbelastingen

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting, er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie per 1 januari van het belastingjaar geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, worden meegenomen in het volgende belastingjaar.

Belastingplichtigen zijn eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. Indien iemand zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, dan betaalt hij of zij beide belastingen.

Grondslag onroerende-zaakbelastingen

De grondslag voor de berekening van de OZB is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Deze wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die met de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Anders zou de OZB-opbrengst evenredig meestijgen. Andersom geldt hetzelfde. Een negatieve waardeontwikkeling van de vastgoedmarkt leidt tot een verhoging van het OZB-tarief, om te voorkomen dat de OZB opbrengst daalt.

De tariefaanpassing op basis van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt heeft voor de gemiddelde eigenaar en gebruiker geen effect op de hoogte van de OZB-heffing. Immers, een gemiddeld vastgoedobject volgt de ontwikkeling op de vastgoedmarkt.

Reclamebelasting

Op grond van artikel 227 van de Gemeentewet kunnen gemeenten reclamebelasting heffen. Reclamebelasting kan worden geheven over openbare aankondigingen die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn. Het gaat om aankondigingen in letters, symbolen, voorwerpen kleuren of een combinatie daarvan. Voorbeelden zijn gevelreclame, bestickering ramen, posters, vlaggen, uithangborden, luifels of spandoeken.

De reclamebelasting is in overleg met ondernemers ingevoerd. Besloten is om de opbrengst van de reclamebelasting, na aftrek van de kosten, beschikbaar te stellen voor de verbetering van leefbaarheid, veiligheid en attractiviteit van winkelgebieden en bedrijventerreinen.

Kostendekking gebonden belastingen

Met ingang van 2017 moet door gewijzigde regelgeving (Besluit Begroting en Verantwoording) meer inzicht gegeven worden in de kostendekkendheid van heffingen. Bij de toepasselijke heffingen zijn de lasten-batenoverzichten en specifieke beleidsuitgangspunten vermeld. Naast de lasten die direct uit de taakvelden zijn af te leiden, mogen ook overheadkosten en BTW worden toegerekend. De overheadkosten moeten op een consistente wijze worden toegerekend, de gemeente mag de methodiek zelf bepalen en moet deze opnemen in de financiële verordening.

Voor de berekening van de tarieven zal een uitgewerkt overzicht worden opgenomen bij de eerste wijziging van de begroting en zal dit verwerkt worden in de belastingvoorstellen voor 2018.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is geregeld in artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer.

Op basis van de Wet Milieubeheer heeft de gemeente de wettelijke taak om zorg te dragen voor de inzameling van afvalstoffen die afkomstig zijn van particuliere huishoudens.

De inzameling van afval wordt sinds 1996 uitgevoerd door Twente Milieu. De verwerking van met name restafval en GFT vindt plaats bij Twence. De kosten van de inzameling en verwerking van afvalstoffen wordt betaald uit de afvalstoffenheffing.

Belastingplichtige inwoners zijn verplicht afvalstoffenheffing te betalen, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt geheven van de gebruiker van een perceel waarvoor de gemeente een wettelijke plicht tot inzameling heeft en de inzamelverplichting ook nakomt.

Grondslag afvalstoffenheffing

De grondslag voor de berekening van afvalstoffenheffing is niet wettelijk vastgelegd. De gemeente is in principe vrij deze grondslag zelf te bepalen. De gemeente hanteert als grondslag een vast bedrag per object.

Leges en rechten

Leges

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1b van de Gemeentewet.

De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt in principe verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

titel 1, algemene dienstverlening;

titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;

titel 3, dienstverlening vallend onder Europese dienstrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Dit laatste zou ook moeilijk realiseerbaar zijn gezien het feit dat de kosten voor de individuele diensten moeilijk zijn te bepalen. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginsel. Dat is een aparte beleidsmatige afweging.

Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met enig algemeen rechtsbeginsel.

De mogelijkheden tot kruissubsidiëring zijn door de komst van de Europese Dienstenrichtlijn (EDR) beperkter geworden. De EDR maakt kruissubsidiëring binnen een cluster van samenhangende vergunningstelsels mogelijk. Dit betreft alleen de diensten aan dienstverrichters waarop de EDR van toepassing is (titel 3 van de Legesverordening).

De wetgever heeft hierin geen aanleiding gezien om artikel 229b van de Gemeentewet te wijzigen. De EDR doorkruist daarmee de wettelijke regeling van artikel 229b Gemeentewet.

Bij de introductie van de Wabo in 2010 (omgevingsvergunning, zie Titel 2 van de Legesverordening) ging de wetgever ervan uit dat kruissubsidiëring tussen het cluster omgevingsvergunning en andere in de legesverordening opgenomen dienstverleningen niet mogelijk is.

De wens van de wetgever is echter niet in een wettelijke bepaling vastgelegd, zodat in principe artikel 229b van de Gemeentewet onverkort geldt. Wij gaan echter uit van maximaal 100% kostendekkendheid binnen titel 2.

Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

Reinigingsrechten

De gemeente kan een reinigingsrecht heffen op grond van artikel 229 Gemeentewet. Hiermee worden de kosten verhaald voor het inzamelen van afval van bedrijven. De gemeente hoeft deze afvalstoffen in tegenstelling tot het huishoudelijk afval niet in te zamelen. In verband met de werking wet Markt en Overheid stopt deze dienstverlening per 1 januari 2018. Degenen die gebruik maken van de inzameldienst zijn hierover geïnformeerd.

Rioolaansluitrecht

De wettelijke basis voor het heffen van het rioolaansluitrecht ligt in artikel 229 van de Gemeentewet. In het rioolaansluitrecht worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten pand.

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel.

Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing (bestemming is watertaken), er staan geen aanwijsbare tegenprestaties tegenover.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het gemeentelijk rioolstelsel.

d. Woonlastenontwikkeling

De hoogte van de gemeentelijke woonlasten krijgt regelmatig aandacht in de media. Onder woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) zullen bij de eerste wijziging en de belastingvoorstellen nader worden uitgewerkt.

Woonlastenontwikkeling	2015	2016	2017	2018
OZB Eigenaar	331,26	350,31	356,62	p.m.
afvalstoffenheffing (meerpersoons)	241,20	237,00	243,48	p.m.
Rioolheffing	188,40	177,36	185,52	p.m.
TOTAAL	760,86	764,67	782,62	p.m.

In onderstaand overzicht wordt de ontwikkeling van de woonlasten 2017 ten opzichte van 2016 van alle Twentse gemeenten weergegeven:

	bruto woonlasten				stijging in % tov 2016	
	éénpersoonshuishouden		meerpersoonshuishouden		1-pers	meerpers
	2016	2017	2016	2017		
Almelo	775,22	773,39	775,22	773,39	-0,2%	-0,2%
Borne	764,67	782,62	764,67	782,62	2,3%	2,3%
Dinkelland	774,70	780,73	854,81	859,32	0,8%	0,5%
Enschede	741,01	716,19	775,33	775,13	-3,3%	0,0%
Haaksbergen	782,75	794,28	832,55	844,92	1,5%	1,5%
Hellendoorn	645,03	666,28	751,47	776,08	3,3%	3,3%
Hengelo	650,68	673,65	747,05	780,64	3,5%	4,5%
Hof van Twente	774,90	777,43	823,90	847,72	0,3%	2,9%
Losser	724,04	767,76	724,04	767,76	6,0%	6,0%
Oldenzaal	647,42	647,73	706,82	693,67	0,0%	-1,9%
Rijssen-Holten	580,08	569,02	633,08	617,02	-1,9%	-2,5%
Tubbergen	698,46	695,53	778,57	774,12	-0,4%	-0,6%
Twenterand	626,63	654,68	724,24	750,43	4,5%	3,6%
Wierden	706,10	718,06	758,90	770,86	1,7%	1,6%
Overijssel	682,00	684,00	745,00	752,00	0,3%	0,9%
Nederland	651,00	650,00	723,20	723,00	-0,2%	0,0%

In dit overzicht is de rangorde op de woonlastenladder van Coelo vermeld.

	2016	2017
Almelo	252	246
Borne	239	265
Dinkelland	355	356
Enschede	253	248
Haaksbergen	335	338
Hellendoorn	213	250
Hengelo	202	259
Hof van Twente	318	345
Losser	158	233
Oldenzaal	127	109
Rijssen-Holten	46	32
Tubbergen	259	247
Twenterand	159	210
Wierden	230	238
	nummer 1 laagste woonlasten, nummer 396 de hoogste	nummer 1 laagste woonlasten, nummer 398 de hoogste

e. Kwijtscheldingsmogelijkheden

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. Binnen deze mogelijkheden zijn de volgende eigen beleidskeuzes gemaakt:

- Voor de ozb, riool- en voor de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen woonlasten betalen
- Voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend en ook geen kwijtschelding rioolheffing bij een grondslag > 500m³
- Bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm
- Ondernemers voor de privébelastingen zijn gelijkgesteld met particulieren
- Kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit
- Bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid is voor 2018 uitgegaan van een totaalbedrag van € 190.000.

Hierbij gaat het om:

Afvalstoffenheffing € 66.500

OZB € 0

Rioolheffing € 123.500

De gedeerde inkomsten voor de riool- en afvalstoffenheffing worden gecompenseerd via een verhoging van het tarief van de betreffende heffing.

Paragraaf Financieel Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

1. Weerstandsvermogen en risicomanagement

Om de financiële positie van de gemeente te kunnen beoordelen brengen we het weerstandsvermogen in kaart. Het weerstandsvermogen is de mate waarin de organisatie in staat is middelen vrij te maken (beschikbare weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen.

Daarnaast hebben we in deze paragraaf een set van financiële kengetallen opgenomen. Deze geven een aanvullend inzicht in de weer- en wendbaarheid van de gemeente en hoeveel financiële ruimte er is om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken.

Aan de basis van deze paragraaf liggen de nota risicomanagementbeleid en de nota weerstandsvermogen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van de berekening vormt de ratio weerstandsvermogen.

De ratio geeft een indicatie of de gemeente voldoende in staat is om de aanwezige risico's op te kunnen vangen. In de nota weerstandsvermogen is het minimum voor de norm gesteld op het niveau 'voldoende', minimaal 1,0.

2. Beschikbare weerstandscapaciteit

Voor de beschikbare weerstandscapaciteit kan de volgende cijferopstelling worden gepresenteerd:

	Stand per 01/01/2018 (excl. resultaatbestemming jaarrekening 2016)	
Structurele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit exploitatie):		
* Onbenutte belastingcapaciteit	€	0
* Begrotingsoverschot komende jaren	€	0
Incidentele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit vermogen):		
* Post onvoorzien in de begroting	€	63.000
* Algemene reserve	€	5.694.500
* Reserve beleidsontwikkeling	€	2.638.000
* Algemene reserve grondexploitatie	€	5.795.500
* Stille reserves	€	4.611.000
Totale beschikbare weerstandscapaciteit	€	18.802.000

2.1 Toelichting

Structurele weerstandscapaciteit

Middelen die permanent (structureel) kunnen worden ingezet om tegenvallers in de begroting (exploitatie) op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de bestaande taken.

- Onbenutte belastingcapaciteit

In de gemeente Borne is geen sprake van onbenutte belastingcapaciteit. Gezien de OZB norm artikel 12 is de onbenutte belastingcapaciteit nihil.

Ten aanzien van rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges en andere heffingen geldt dat deze 100% kostendekkend moet zijn, waardoor ook op deze onderdelen geen sprake is van onbenutte belastingcapaciteit.

- Begrotingsoverschot komende jaren

Vanaf 2018 is er een structureel begrotingsoverschot waarbij voorstellen worden gedaan deze in te zetten voor nieuw beleid.

Incidentele weerstandscapaciteit

Het vermogen om calamiteiten en andere éénmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed hebben op de voortzetting van taken op het te gelden niveau.

- Post onvoorzien in de begroting

De algemene post onvoorzien is in de primitieve begroting geraamd op € 63.000.

- Algemene reserve

De Algemene reserve kan volledig worden gezien als buffer om financiële tegenvallers op te vangen. Wel zijn door de raad minimale spelregels afgesproken.

- Reserve beleidsontwikkeling

De reserve Beleidsontwikkeling kan, uitgezuiverd van verplichtingen (op basis van door de raad genomen besluiten), volledig worden meegenomen als weerstandscapaciteit.

- Stille reserves

Indien de marktwaarde van de bezittingen hoger is dan de boekwaarde op de balans is sprake van een stille reserve. Voor de gemeentelijke gebouwen betreft dit het verschil tussen de boekwaarde en de WOZ-taxatiewaarde.

Stille reserves moeten zo nodig tijdig liquide kunnen worden gemaakt.

Niet alle gemeentelijke gebouwen zijn direct verkoopbaar omdat ze een belangrijke maatschappelijke functie (onderwijs, sport) of een belangrijke taak in de gemeentelijke bedrijfsvoering (gemeentehuis, de Bieffel) vervullen. Deze worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Met betrekking tot aandelenpakketten is de verkrijgingsprijs van de aandelen nihil, echter bij vervreemding zullen deze aandelen een bepaalde waarde vertegenwoordigen.

- Algemene reserve grondexploitatie

Op grond van gewijzigde regelgeving (notitie grondexploitatie van de commissie BBV) wordt het Winst nemen op meerjarige grondexploitaties beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel.

Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn.

Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan en dus zijn gerealiseerd. Door dit uitgangspunt worden niet meer de reële opbrengsten grondexploitatie gehanteerd in de berekening van de weerstandscapaciteit, maar de stand van de Algemene reserve Grondexploitatie.

3. Inventarisatie van de risico's

Voor de inventarisatie van de risico's is de meest recente risicomanagementrapportage gebruikt. Op moment van schrijven is dat de rapportage van januari 2017.

De top 10 risico's voor de lijn- en projectorganisatie en de grondexploitatie zijn weergegeven:

Lijn- en projectorganisatie

<p>1. Kwaliteit en control Informatiebeveiliging: Uitval van computers of telecommunicatiesystemen, het in ongerede raken van gegevensbestanden of het door onbevoegden kennismaken dan wel manipuleren van gegevens (Ransomware/malware).</p>
<p>2. Programma regisserende netwerkorganisatie Ontwikkelingen van de nieuwe hoofdstructuur zorgen voor overbelasting van de huidige organisatie/bezetting.</p>
<p>3. Team Welzijn & Educatie Gemeente Borne heeft zich tot een bedrag van € 500.000 garant gesteld voor een geldlening van Stichting Golfpark Weveld bij de ABN-AMRO bank. De gemeente heeft ter zekerheid hypotheekrechten op de blote eigendom en op de erfpachtrechten verkregen (samen met bank en stichting waarborgfonds sport). De stichting kan niet meer aan haar betalingsverplichtingen voldoen. Naar verwachting zal de bank de door de gemeente verleende borgstelling invoeren.</p>
<p>4. Team Ondersteuning De diverse vormen van elektra aansluitingen zijn voor de afdracht van de Energiebelasting (EB) niet juist geclusterd.</p>
<p>5. Strategisch project Onderdoorgang spoor Extra projectkosten en rentelasten als gevolg van vertraging in het project.</p>
<p>6. Productgroep Uitvoering Achterstand in groot onderhoud en het niet tijdig vervangen van gemeentelijke kapitaalgoederen.</p>

Grondexploitatie

<p>1. Bornse Maten Het schrappen van 400 woningen in de 3e en 4e fase moeten in één keer moeten worden afgedekt en mogen niet worden gecompenseerd door het projectresultaat.</p>
<p>2. Grondexploitaties Een situatie waar sprake is van verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Gevolgen hiervan zijn: - de uitgifte van bouwgronden start later of stagneert tijdelijk; - de fasering van de investeringen en opbrengsten in de tijd verlopen niet volgens oorspronkelijke inschatting waardoor extra renteverliezen optreden; - de gronden worden niet tegen de geraamde prijzen afgezet; - aan de kostenkant voltrekt zich een prijsstijging welke niet kan worden gecompenseerd door een verhoging van de opbrengsten uit grondverkoop; - er is sprake van een rentestijging gedurende de resterende looptijd van het plan.</p>
<p>3. Borsche Maten Het mogelijk niet kunnen voldoen aan de contractuele verplichtingen richting diverse samenwerkingspartijen.</p>
<p>4. Regionaal Bedrijventerrein Twente Langdurige stagnatie van de verkoop in combinatie met het uitblijven van opbrengstindexering.</p>
<p>5. Regionaal Bedrijventerrein Twente Project specifiek: Herziening grondexploitatie 2016.</p>
<p>6. Regionaal Bedrijventerrein Twente Project specifiek: Gronden worden afgezet tegen een lagere grondprijs dan waarmee in de grondexploitatie rekening is gehouden.</p>

7. Strategisch project Groene Poort Het mogelijk niet kunnen voldoen aan gestelde subsidievoorwaarden, zowel qua uitvoerings- als verantwoordingsvereisten. Dit kan leiden tot gedeeltelijke of volledige terugbetaling van de beschikte subsidie.	7. Bornsche Maten Een mogelijke scopewijziging in het project.
8. Strategisch project Centrum Borne De uitvoering voor dit project is begroot op 10 jaar. De dekking voor dit project is gebaseerd op een jaarlijkse structurele reservering van € 185.000 in de begroting over een periode van 30 jaar. Er is echter geen vastgesteld krediet. Dit wordt per onderdeel aangevraagd.	8. Bornsche Maten Extra archeologisch onderzoek.
9. Bestuur en strategie Met de realisatie van de regisserende netwerkorganisatie met de daaruit voortvloeiende transities blijft de kernorganisatie voor een onevenredig deel belast met de frictie- en desintegratiekosten.	9. Regionaal Bedrijventerrein Twente Project specifiek: Voorgenomen bezuiniging plankosten slaagt niet.
10. Team Ondersteuning Het traject om te komen tot een volwaardige jaarrekening en begroting stagneert.	10. Grondexploitatie Lagere werkelijke grondprijzen dan staan opgenomen in de geactualiseerde grondexploitatie en de MPG 2015.

Op basis van het volledige risicoprofiel is de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. De basis hiervoor is een statistisch rekenmodel. Dit model gaat er vanuit dat niet alle risico's op hetzelfde moment en in volledige vorm plaats vinden. Hiervoor gebruiken we een zekerheidspercentage van 90%.

Op basis van de meest recente risico-inventarisatie en simulatie is de benodigde weerstandscapaciteit € 10.871.000.

4. Het weerstandsvermogen

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit (geraamde stand per 1/1/2018) en de benodigde weerstandscapaciteit ziet de ratio er als volgt uit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 18.802.000}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit} \quad \text{€ 10.871.000}} = 1,73$$

De ratio weerstandsvermogen is voldoende, waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat de beschikbare weerstandscapaciteit uit de lijnorganisatie op dit moment de beschikbare weerstandscapaciteit uit de projectorganisatie compenseert.

5. Kengetallen

	Norm/	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	Signaleringswaarde	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1a Netto schuldquote	0% - 100%	123%	121%	127%	136%	131%	126%
1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
2 Solvabiliteitsratio	> 30%	24%	27%	24%	24%	25%	26%
3 Grondexploitatie		88%	81%	85%	84%	84%	85%
4 Structurele exploitatieruimte	> 0%	2%	3%	2%	2%	2%	2%
5 Belastingcapaciteit	Landelijk gemiddelde woonlasten 2017: 723	106%	105%	108%	108%	108%	108%

De berekening achter de kengetallen is beschreven in de ministeriële regeling tot vaststelling kengetallen. De betekenis van de getallen wordt hieronder toegelicht:

1a Netto schuldquote en gecorrigeerde schuldquote

De schuldquote is een maat voor de hoeveelheid schulden ten opzichte van het eigen vermogen. Afhankelijk of een gemeente net grote investeringen achter de rug heeft, is de netto schuldquote hoger of lager. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich ergens tussen de 0% en 100%. De VNG geeft als leidraad dat, wanneer de netto schuldquote boven de 130% komt, dit een punt van aandacht moet zijn. In 2019 en 2020 zit de netto schuldquote hierboven door de financiering van de verbindingsweg.

2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio laat zien hoe groot het deel van het balanstotaal uit het eigen vermogen bestaat. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het eigen vermogen in verhouding is. Vanuit de VNG is gesteld dat een solvabiliteitsratio onder de 20% onwenselijk is en dat een norm van boven de 30% goed is. De ontwikkeling van het solvabiliteitspercentage in het meerjarenperspectief laat een positieve trend zien.

3 Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe groot de balanswaarde van de gronden is, ten opzichte van de totale begroting. Een lager kengetal betekent een kleinere balanswaarde van de gronden en dus minder (mogelijke) risico's. Het aandeel grondexploitatie is dus gestegen, waardoor mogelijke risico's groter kunnen worden.

4 Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt aangegeven als een percentage op basis van de structurele baten en lasten. Hoe hoger het percentage, hoe meer structurele ruimte.

5 Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft aan hoe de gemiddelde woonlasten binnen de gemeente zich verhouden tot het landelijk gemiddelde. De gemiddelde woonlasten liggen stabiel 8% boven het landelijk gemiddelde, er is relatief minder ruimte om belastingen te verhogen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de gemeentelijke begroting gemoeid. De paragraaf onderhoud kapitaalgoederen is een instrument voor de raad om de kaderstellende en controlerende taak uit te kunnen voeren. In 2016 is de nota Kapitaalgoederen 2017-2020 vastgesteld. In de Programmabegroting 2017-2020 is de nota meegenomen in de plannen voor de komende jaren.

In de openbare ruimte hebben we te maken met verschillende kapitaalgoederen waaronder wegen, openbare verlichting, straatmeubilair, civieltechnische kunstwerken, riolering, water, groen en speelvoorzieningen. Hieronder wordt ingegaan op de kapitaalgoederen waarbij inzicht wordt gegeven in het kwaliteitsniveau van de diverse kapitaalgoederen, het geplande onderhoud, het achterstallige onderhoud en de benodigde middelen.

Wegen

Beleidskader

Borne heeft geen beleidsplan voor wegen. Voor het noodzakelijke onderhoud wordt er een tweejaarlijkse inspectie uitgevoerd die resulteert in een meerjarenonderhoudsplan (MJOP). Er wordt in het MJOP onderscheid gemaakt tussen klein en groot onderhoud. Klein onderhoud is ondergebracht in de DVO met Twente Milieu, terwijl de gemeente zelf opdracht geeft voor groot onderhoud. Binnen de totaal beschikbare budgetten voor groot en klein onderhoud kan jaarlijks, in overleg tussen Twente Milieu en gemeente, worden geschoven. In de nota Kapitaalgoederen is voorgesteld om voor de jaren 2017-2020 uit te gaan van het kwaliteitsniveau C (matig). Er is sprake van sober onderhoud zonder dat er onveiligheid of kapitaalvernietiging optreedt.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Uit de laatste inspectie in 2015 is gebleken dat 77% van de wegen in voldoende/goede staat verkeerd (kwaliteit B of hoger), 11% in matige staat (kwaliteit C) en 12% in onvoldoende staat (kwaliteit D). Door het accent te leggen op klein onderhoud van voetpaden en fietspaden kan de veiligheid binnen de bestaande budgetten voldoende worden geborgd. De besteding van de budgetten voor groot onderhoud hangt mede af van de resultaten van de in 2017 te houden wegeninspectie.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud (Twente Milieu)	€ 144.000	(klein straatwerk door aannemer)
Groot onderhoud	€ 290.000	-

Openbare verlichting

Beleidskader

De gemeenteraad heeft in 2009 een beleidsplan voor de openbare verlichting vastgesteld. Dit plan is opgesteld voor de periode 2009-2014 en geeft een doorkijk tot en met 2019 voor de noodzakelijke vervangingen. Deze vervangingsnoodzaak is opgenomen in de Nota kapitaalgoederen 2017-2020 voor een jaarlijks bedrag van € 125.000.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

De vervangingsnoodzaak is gebaseerd op de ouderdomsgegevens die in 2009 zijn opgenomen in het beleidsplan. In de praktijk blijkt de werkelijke leeftijd van masten en armaturen soms moeilijk te achterhalen. Daarom zijn er in 2016 aanvullende onderzoeken uitgevoerd in de vorm van

stabiliteitsmetingen voor masten. Mede op grond van deze steekproef is het jaarlijks benodigde vervangingsbudget bepaald.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud	€ 218.000	Deels aannemer (Dyన్ని)
Groot onderhoud	€ 6.000	Jaarlijks budget voor incidentele vervangingen
Twente Milieu	n.v.t	-

Trends en ontwikkelingen

In 2017 wordt gewerkt aan een vervangingsplan dat aan de raad wordt voorgelegd. De gedachte hierachter is een voorstel voor versnelde vervanging van het totale verouderde areaal, mogelijk al vanaf 2018. De reeds toegezegde vervangingsbudgetten voor 2018, 2019 en 2020 zullen worden betrokken in het voorstel.

Straatmeubilair

Beleidskader

Er is geen beleidsplan beschikbaar voor straatmeubilair. De staat van het straatmeubilair is wel meegenomen in de Nota kapitaalgoederen 2017-2020.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In 2014 is een inspectie uitgevoerd. Twente Milieu verzorgt het lopende onderhoud en het schoonmaken van het straatmeubilair. Ook kan binnen het budget een klein deel vervanging plaatsvinden. Dit gaat met name om incidentele beschadigingen, aanrijdingen etc. Het lopende budget is voldoende om het huidige niveau te handhaven. Op grond van de in 2014 uitgevoerde inspectie is in de Nota kapitaalgoederen budget gevraagd voor grootschalige vervanging in 2019. Hiermee kan een goede nulsituatie worden bereikt.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud	DVO Twente Milieu	Voldoende voor lopend onderhoud
Groot onderhoud	DVO Twente Milieu	Beperkt vervangingsbudget

Trends en ontwikkelingen

Bij de vervanging in 2019 zal bekeken worden of en hoe het aantal borden kan worden verminderd. Beperking van het bordenwoud heeft al eerder geleid tot sanering van het bordenbestand.

Civieltechnische kunstwerken

Beleidskader

Er is geen beleidsplan voor de civieltechnische kunstwerken. Wel is in 2016 een MJOP opgesteld voor bruggen, duikers en beschoeiingen. De vervangingsnoodzaak is aangegeven in de Nota kapitaalgoederen 2017-2020.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In 2016 zijn aanvullende inspecties verricht naar de staat van enkele slechte betonbruggen. Dit heeft er toe geleid dat de betonbrug in Het Hag in 2017 wordt vervangen. Daarnaast is de brug in de Lidwinaweg toe aan gedeeltelijke vervanging en wordt het achterstallige onderhoud aan de civiele kunstwerken grootschalig opgepakt. Hiervoor is door de raad budget beschikbaar gesteld.

Het lopende budget is uitgebreid om structureel onderhoudsinspecties te kunnen verrichten. Hiermee kan het oplopen van onderhoudsachterstanden worden voorkomen. Wanneer alles volgens planning verloopt kan er in 2018 worden gewerkt vanuit een goede nulsituatie, zonder achterstallig onderhoud.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud	€ 3.700	Inclusief geld voor inspecties
Groot onderhoud	Geen	Besteding budget in 2017
Twente Milieu	Opgenomen in DVO	Budget voldoet

Trends en ontwikkelingen

Omdat er vanaf 2018 sprake is van een goede nulsituatie en de laatste jaren veel bruggen zijn vervangen worden er geen grote ontwikkelingen verwacht. In de volgende Nota kapitaalgoederen zal de vervangingsnoodzaak (met name als gevolg van veroudering) weer aan de orde worden gesteld.

Afvalcontainers

Beleidskader

In 2016 is nieuw afvalbeleid vastgesteld, waarbij tevens is besloten om de bestaande bovengrondse containers voor restafval (bij hoogbouw) en op de milieupleintjes ondergronds te brengen. Deze operatie vindt plaats in 2017.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

De bovengrondse containers hebben een slechte uitstraling en moeten uit technisch en esthetisch oogpunt vervangen worden. De kleine bovengrondse GFT containers bij de hoogbouw worden wel gehandhaafd. Het technische onderhoud van de nieuwe containers is ondergebracht in de nieuwe leasecontracten. Het netheidsonderhoud voor de containers en de directe omgeving is opgenomen in de DVO met Twente Milieu. In 2018 zijn geen nieuwe investeringen te verwachten voor bovengrondse verzamelcontainers voor restafval en de milieupleintjes.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud	Opgenomen in DVO	Schoonmaak
Groot onderhoud	Nvt	-
Twente Milieu	Leasecontracten	Technisch onderhoud inbegrepen

Trends en ontwikkelingen

Afhankelijk van de vervolgstappen in het afvalbeleid kunnen er vanaf 2018/2019 ontwikkelingen zijn die leiden tot een toename van het aantal ondergrondse containers (omgekeerd inzamelen). Ook is het bijvoorbeeld mogelijk dat er eerst voor Diftar wordt gekozen. In dat geval moet er geregistreerd worden hoe vaak men zijn afval aanbiedt. Zowel de ondergrondse containers (toegangscontrole met milieupas) als minicontainers (chipregistratie) zijn hier vanaf 2018 op toegerust.

Riolering

Beleidskader

Het beleid, beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen is vastgelegd in gemeentelijk rioleringsplan 2017-2021 (november 2016). Jaarlijks zijn structureel gelden gereserveerd voor beheer en onderhoud van de rioleringsobjecten. De onderhoudswerkzaamheden worden volgens de dienstverleningsovereenkomst uitgevoerd door Twente Milieu.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Jaarlijks wordt een bepaalde hoeveelheid van de riolering geïnspecteerd. Met het uitvoeren van een jaarlijkse rioolinspectie wordt de staat van de riolering goed in beeld gebracht. De laatste rioolinspecties zijn uitgevoerd in het najaar van 2016. De riolering is over het algemeen in redelijke tot goede conditie. In overleg met beheer openbare wegen (werk met werk) wordt de planning definitief opgesteld voor de planperiode van het gemeentelijk rioleringsplan.

In de bijlage van het gemeentelijk rioleringsplan staan de rioolvervangingen en het afwegingskader met de benodigde investering opgenomen.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud	DVO-Twente milieu	-
Groot onderhoud	€ 259.500	-
Twente Milieu	€ 514.000	-
Toevoegingen/onttrekkingen reserves	Nvt	-

Trends en ontwikkelingen

- Realisatie bezuinigingsopgave in de waterketen volgens BestuursAkkoord Water, regio Twente (14 gemeenten en waterschap Vechtstromen). Niet alleen de kosten, maar ook behoud van de kwaliteit, verminderen van de kwetsbaarheid en meer samenwerking/kennis uitwisselen behoren tot de doelstellingen.
- Aanpak klimaatveranderingen. Anticiperen op steeds intensievere buien.
- Samenwerking met Twente Milieu optimaliseren.
- Rioolheffing continueren. Dit jaar is overgestapt naar ideaalcomplex, de investeringen niet meer kapitaliseren maar direct afboeken.

Water

Beleidskader

Veel activiteiten gebeuren in samenwerking met het waterschap Vechtstromen. De te volgen missie staat aangegeven in het ontwikkelde gemeentelijk waterplan Borne, welke in samenwerking met het waterschap en de waterleidingmaatschappij is opgesteld. Het plan heeft een strategisch deel en een deel uitvoeringsprogramma. Het gemeentelijk waterplan heeft een doorkijk van 30 jaar.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Voor gemeente Borne is een stadswaterscan uitgevoerd. Met de stadswaterscan zijn de belangrijke belevingskarakteristieken beoordeeld. Tevens zijn de knelpunten in ontwerp, beheer en onderhoud benoemd. Er is geen specifiek ambitieniveau voor het beheer en onderhoud van oppervlaktewateren. Het onderhoud is sober. Uitgangspunt is dat de wateren hun functie kunnen uitoefenen, de wateren veilig zijn en de kosten niet toenemen. Het budget is over meerdere programma's en posten verdeeld. Een deel van de baggerwerkzaamheden is verantwoord in het vigerende gemeentelijk rioleringsplan, terwijl een ander onderdeel bij beheer en onderhoud is ondergebracht.

Dit jaar wordt uitvoering gegeven aan de vijvers bij de Gaspeldoorn en de jaarlijks structurele onderhoudswerkzaamheden aan de oppervlaktewateren uitgevoerd door Twente Milieu. Primaire wateren worden door waterschap Vechtstromen onderhouden. Het gaat dan om de waterpartijen Weideplas in de Stroom-Esch, Bekenhorst en bedrijventerrein Veldkamp.

Financieel

	Budget begroting 2018	Toelichting
Klein onderhoud	Ntb	DVO riolering Twente Milieu
Groot onderhoud	€ 10.000	Baggeren
Twente Milieu	€ 54.000	Sloten etc.

Trends en ontwikkelingen

- Duurzaam omgaan met hemelwater. Schoonwater niet meer afvoeren naar de zuivering maar lokaal reguleren.
- Opschonen van waterpartijen. Uitbaggeren van slib en verbeteren van de waterkwaliteit.
- Aanpak algengroei in open wateren, verbeteren van de kwaliteit.
- Ontwikkelingen van klimaatbestendige stad, minder hittestress en wateroverlast.
- Omvang en onderhoud watersysteem, met de fusie van waterschap Vechtstromen is de noodzaak aanwezig om de watersystemen te harmoniseren.

Openbaar groen

Beleidskader

Het beleid ten aanzien van groene kapitaalgoederen is vastgelegd in het Groenbeleidsplan 2008-2020 en is in 2009 vastgesteld. Het beleidsplan is voor de uitvoerende taken vertaald naar de productbladen in de DVO met Twente Milieu. Het bomenbeleid is vastgelegd in de Bomenverordening en de toelichting daarop, welke vastgesteld zijn in 2010.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

Een plan wordt samen met Twente Milieu opgesteld voor de omvorming van versleten groen naar onderhoudsvriendelijk groen. Omwonenden worden hierbij betrokken. Op verschillende plekken in de gemeente staan bomen in een te kleine doorwortelbare ruimte. Ze veroorzaken schade aan bestrating en vormen overlast voor omwonenden. Onlangs zijn de resultaten van de boomveiligheidscontrole bekend geworden. Deze bevindingen vormen de basis voor een plan van aanpak voor de komende periode.

Financieel

In de nota Kapitaalgoederen zijn voor 2018 onderstaande bedragen opgenomen met betrekking tot groen: € 40.000 voor de omvorming van groen en € 50000 voor de aanpak van probleembomen.

Speelvoorzieningen

Beleidskader

Voor de speelvoorzieningen is geen beleidsplan opgesteld. In de notitie Spelen in Borne (2006) zijn wel enkele beleidslijnen uitgezet. Ook is in het beheerrapport Ruimte voor Spelen (augustus 2008) de inrichting en het beheer van de speelvoorzieningen uitgewerkt. Landelijk zijn in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen de wettelijke bepalingen voor aansprakelijkheid en veiligheid opgenomen.

Uit het beleid voortvloeiende consequenties

In 2017 wordt het speelbeleid opgesteld. Een opdracht voor het opstellen van teksten is verstrekt aan BTL. Samen met de collega's van Welzijn en Educatie wordt het beleid vormgegeven, waarbij de doelstellingen genoemd in het jeugdbeleid, het gezondheidsbeleid en sport & bewegen de leidraad zijn.

Financieel

In de nota Kapitaalgoederen zijn voor 2018 onderstaande bedragen opgenomen met betrekking tot spelen: € 25.000 voor de uitwerking van het beleid op het gebied van speelvoorzieningen en € 81.000 voor de uitvoering van het speelbeleid.

Paragraaf Financiering

Statuut

De Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet fido) sluit aan bij de ontwikkelingen op de financiële markten en de financieringsbehoefte van decentrale overheden. In deze wet worden de kaders aangegeven waarbinnen decentrale overheden de treasuryactiviteiten moeten uitvoeren. Het doel hiervan is de bevordering van een gezonde financiering en handhaving van de positie van decentrale overheden op de kapitaalmarkt.

Op grond van deze wet worden de gemeenten verplicht een treasurystatuut vast te stellen alsmede in de begroting en de jaarrekening een treasuryparagraaf op te nemen.

Met de introductie van het treasurystatuut en de treasuryparagraaf wordt beoogd:

- de kwaliteit van de uitvoering van de treasuryfunctie te verhogen;
- de transparantie van het besluitvormingsproces te verbeteren;
- het democratische verantwoordingsproces te versterken;
- de kredietwaardigheid in stand te houden en te bevorderen.

De treasuryfunctie ondersteunt in deze de uitvoering van de programma's.

Renteberekening

In de begroting 2018 is becijferd dat over de per 1-1-2018 opgenomen langlopende geldleningen gemiddeld 2,96% rente is verschuldigd.

Kortlopende geldleningen

Met de Bank Nederlandse Gemeenten is een overeenkomst afgesloten waarin de kredietlimiet onder de Overeenkomst Bancaire Dienstverlening met ingang van 1 januari 2011 is vastgesteld op € 6.405.000. Deze kredietlimiet is gekoppeld aan het begrotingstotaal. Deze kredietlimiet dient jaarlijks te worden geactualiseerd. Indien geen verzoek tot wijziging wordt ingediend, wordt het krediet ongewijzigd gecontinueerd.

Vaste schuld

De som van de aangegane langlopende geldleningen bedraagt € 67.861.477 per 1 januari 2018. Daarnaast is sprake van een bedrag van € 127.258 aan onderhandse leningen en een bedrag van € 236.315 aan door derden belegde gelden.

Verstrekte vaste geldleningen

Per 1 januari 2018 zijn de volgende leningen versterkt:

• Hypothecaire geldleningen aan ambtenaren	€.	1.676.060
• St. Groene en Blauwe Diensten Overijssel	€.	301.500
• SvN Startersregeling	€.	<u>1.348.903</u>
	€.	3.326.463

Voor deze leningen wordt rente ontvangen volgens een overeengekomen percentage

Renterisiconorm

Renterisicobeheer omvat het beperken van de invloed van (externe-) rentewijzigingen op de financiële resultaten van de gemeente. Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten.

Het doel van de renterisiconorm is het beheersen van de renterisico's op de vaste schuld (schuld met een rentetypische looptijd vanaf één jaar). Dit kan door het aanbrengen van spreiding in de looptijden in de leningenportefeuille. De renterisiconorm wordt berekend door een vastgesteld percentage (20% voor de gemeenten) te vermenigvuldigen met het begrotingstotaal.

Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de herfinancieringen van de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm.

Voor 2018 blijven wij binnen de norm. Het renterisico over 2018 bedraagt ongeveer € 4 miljoen, terwijl de norm voor 2018 ongeveer € 12,1 miljoen bedraagt op basis van het begrotingstotaal van € 60,8 miljoen. Op basis van liquiditeitsplanningen is de verwachting dat ook de komende jaren binnen de renterisiconorm wordt gebleven.

Kasgeldlimiet

Een belangrijk uitgangspunt van de Wet fido is het vermijden van grote fluctuaties in de rentelasten van gemeenten. Teneinde een grens te stellen aan korte financiering (rentetypische looptijd tot één jaar) is in de Wet fido de kasgeldlimiet opgenomen. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten.

De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage (voor gemeenten 8,5%) van het totaal van de jaarbegroting van de gemeente bij aanvang van het jaar.

Hierbij geldt een minimumbedrag van € 300.000. In de Wet fido wordt de gemiddelde korte financiering (de netto vlottende schuld) per drie maanden getoetst aan de kasgeldlimiet. Hiertoe wordt het gemiddelde genomen van de korte financiering op de eerste dag van de drie kalendermaanden in een kwartaal. Voor 2018 bedraagt deze op begrotingsbasis ruim € 5,1 miljoen.

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
1 Renteherzieningen	0	0	0	0
2 Aflossingen	4.082.569	3.773.592	8.737.291	8.664.686
3 Renterisico (1 + 2)	4.082.569	3.773.592	8.737.291	8.664.686
4 Renterisiconorm	12.166.553	12.046.643	11.999.492	12.293.795
5a Ruimte onder renterisiconorm	8.083.984	8.273.051	3.262.201	3.629.109
5b Overschrijding renterisiconorm				
Berekening renterisiconorm				
4a Begrotingstotaal	60.832.764	60.233.215	59.997.459	61.468.975
4b Percentage regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (van alleen jaar t)	12.166.553	12.046.643	11.999.492	12.293.795
Berekening kasgeldlimiet	5.170.785	5.119.823	5.099.784	5.224.863

Paragraaf Bedrijfsvoering

Personeel

	2013	2014	2015	2016	2017	2017
	Formatie	Formatie	Formatie	Formatie	Formatie	Bezetting
Afdeling grondgebied	67,22	42,21	39,51	37,20	36,00	32,34
Afdeling inwoners	38,2	25,85	27,76	29,55	40,23	32,33
Afdeling Concernstaf	43,19	43,57	43,06	43,85	45,88	34,54
Brandweer	0	1	0	0		
Projectatelier	1,51	1,51	1,51	1,51	1,51	0,89
Directie	2,42	2,97	2,42	3,42	3,42	3,42
Griffie	1,45	1,89	1,45	2,78	2,44	2,44
TOTAAL	153,99	119,00	116,27	118,31	129,48	105,96
Raadsleden	19	19	19	19	19	19
College van B&W	4	4	4	4	4	4
Voormalige wethouders (pensioen)		9	10	11	10	10
Voormalige wethouders (wachtgeld)		1	1	1	0	0

Kwaliteit en dienstverlening

Bij de werksessie indicatoren programma Beter Borne onderdeel dienstverlening is afgesproken dat de waardering van de gemeentelijke dienstverlening door onze inwoners leidend is bij het vaststellen en monitoren van de kwaliteit van de dienstverlening. De gemeentelijke dienstverlening wordt gemonitord door deelname aan de tweejaarlijkse burgerpeiling www.waarstaatjegemeente.nl. De dienstverlening door de partners wordt gemonitord aan de hand van door de partners georganiseerde klanttevredenheidsonderzoeken. In het programma Beter Borne worden prestatie-indicatoren voor dienstverlening opgenomen. Verantwoording op deze prestatie-indicatoren vindt plaats via de jaarrekening.

Inkoop

In 2018 wordt wederom gefocused op de toetsing van de rechtmatigheid en bijbehorende dossiervorming van inkopen en aanbesteden. Dit gebeurt vooral met behulp van de maandelijkse crediteurenanalyse. Inkoop wil graag synergetisch aan de voorkant van het inkoopproces komen om reparaties achteraf te voorkomen en hierbij de nodige ondersteuning geven binnen onze organisatie. Daarnaast wordt bij aanbestedingen meer nadruk gelegd op uitvoering van SROI en duurzaamheid en op de monitoring van de resultaten hiervan. Daartoe worden de interne regels aangescherpt en wordt het startformulier inkoop aangepast.

Voor de SROI wordt bij wijze van proef door de 14 Twentse gemeenten gebruik gemaakt van een beheers- en monitoringssysteem WIZZR. Ten aanzien van Maatschappelijk Verantwoord Inkopen wordt in de periodieke overleggen door inkopers van de 14 Twentse gemeenten besproken hoe er uitvoering kan worden gegeven aan het nieuwe geactualiseerde (nog te ondertekenen) Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen.

Administratieve organisatie, interne controle en rechtmatigheid

Het college is verplicht op grond van art. 212 van de Gemeentewet zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van beheershandelingen.

Het inrichten van de administratieve organisatie (AO) richt zich op het functioneren van de organisatie, de informatie die hieruit voortkomt en het complex van maatregelen om het functioneren en informeren van bedrijfsprocessen naar wens te laten verlopen.

Om tot een goede AO te komen, is het van belang dat er inzicht wordt verkregen in de processen binnen de organisatie, welke risico's binnen deze processen spelen en hoe men, door het maken van heldere afspraken deze processen kan stroomlijnen en hun risico's kan beheersen. AO gaat dus vooral over het inrichten van bedrijfsprocessen, het toewijzen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden en het op gang brengen en houden van informatiestromen. Die inrichting en toewijzing moet er voor zorgen dat het handelen effectief is en processen efficiënt verlopen. De interne controle richt zich voornamelijk op het toetsen van de getrouwheid van de informatieverstrekking en financiële rechtmatigheid van beheershandelingen. Interne controle heeft als doel om onvolkomenheden in de uitvoeringsprocessen tijdig op te sporen en op het treffen van preventieve maatregelen om onvolkomenheden in de toekomst te voorkomen. De informatie uit interne controles en de inbedding van interne beheersmaatregelen in de organisatie helpen om de kwaliteit van de bedrijfsvoering te verbeteren. Om hier invulling aan te geven wordt jaarlijks een intern controleplan opgesteld. In dit plan wordt ingegaan op de wijze waarop we de interne controle en alle activiteiten die daaraan verbonden vorm willen geven. Over de resultaten wordt het managementteam en het college tweemaal per jaar gerapporteerd.

Risicomanagement

De Gemeente Borne acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Risicomanagement is sturen op risico's en te beschouwen als het systematisch doorlopen van de organisatie op risico's met als doel de gevolgen ervan te voorkomen of te verminderen en de kans erop te verkleinen of op een andere manier beheersbaar te maken. Dit proces is niet een eenmalig iets, maar een dynamisch proces. Volgens het vigerende risicomanagementbeleid wordt tweemaal per jaar een risicorapportage opgeleverd. In deze rapportage wordt door middel van een risicosimulatie de verhouding (ratio) weergegeven in welke mate de organisatie in staat is middelen vrij te maken (weerstandscapaciteit) om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te kunnen vangen. In de nota weerstandsvermogen is deze norm (de verhouding benodigd/beschikbaar weerstandsvermogen) gesteld op 1.0 bij een zekerheidspercentage van 90%.

Informatieveiligheid

De gemeente Borne is een informatie-intensieve organisatie met een primaire focus op de dienstverlening. Deze organisatiekenmerken vragen om een betrouwbare en veilige informatievoorziening. Informatiebeveiliging maakt een onlosmakelijk deel uit van de bedrijfsvoering en de primaire processen van de organisatie en haar omgeving. De medewerkers van de gemeente moeten kunnen beschikken over betrouwbare informatie om de klanten optimaal te kunnen helpen en adviseren. Bovendien moeten burgers en bedrijven er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente.

Bij collegebesluit van 14 oktober 2014 is het organisatie brede informatiebeveiligingsbeleid als algemene basis vastgesteld. Door nieuwe ontwikkelingen is in 2017 het organisatie brede informatiebeveiligingsbeleid geactualiseerd en uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Informatiebeveiliging is niet alleen een technisch vraagstuk. Voor het verbeteren van de veiligheid van informatie is het creëren van draagvlak een belangrijk aspect. Door middel van bewustwordingscampagnes wordt hiervoor in de organisatie aandacht gevraagd. Bij de begrotingsbehandeling 2018-2021 wordt verzocht om middelen beschikbaar te stellen die het mogelijk maken de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden op een afdoende wijze te verankeren in onze organisatie. Het informatiebeveiligingsbeleid en de daarvan afgeleide plannen worden gerealiseerd volgens het Plan, Do, Check, Act (PDCA) principe.

Uitgangspunt is een adequaat niveau van beveiliging voor de gemeentelijke organisatie. Dat wil zeggen dat de kwaliteitskenmerken van informatie, te weten: de beschikbaarheid, de integriteit, de vertrouwelijkheid en de controleerbaarheid van de informatie binnen alle domeinen voldoende zijn gewaarborgd.

Paragraaf Verbonden partijen

Verbonden partijen leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert gemeenten niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's. Om voordelen optimaal te benutten en risico's te beheersen, is grip en sturing op verbonden partijen belangrijk.

Deze paragraaf geeft een beeld van de doelstellingen van onze verbonden partijen, de behaalde resultaten en de wijze waarop deze resultaten bijdragen aan het beleid en belang van Borne.

Nota Samenwerking

In de raad van 21 maart 2017 is ingestemd met de nota Samenwerking. De volgende kaders zijn daarbij vastgesteld:

- Samenwerking gericht op het realiseren van gezamenlijke doelen en maatschappelijke effecten;
- De nota samenwerking is van toepassing op verbonden partijen en andere bestuurlijke samenwerkingsverbanden;
- Bestuurlijk en ambtelijk de rollen van de deelnemer en opdrachtgever te onderscheiden;
- Alleen deelnemen aan bestuurlijke samenwerkingsverbanden als daarmee het openbaar belang
- is gediend;
- Deelname aan bestuurlijke samenwerkingsverbanden afwegen aan de hand van de volgende criteria: kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid, kansen voor medewerkers en lokale kleur;
- De Bornse cirkel voor samenwerking hanteren: vertrouwen, sturen, loslaten, toezicht houden, bijsturen en verantwoorden;
- Deelname aan een bestuurlijk samenwerkingsverband minimaal 1 keer in de 4 jaar evalueren.

Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht zijn de verbonden partijen opgenomen, verdeeld in gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen.

Wanneer de financiële informatie over 2016 nog niet definitief is vastgesteld (voor 1 mei 2017) wordt de informatie uit het voorgaande jaar opgenomen.

A. Gemeenschappelijke regelingen

- EUREGIO
- Bedrijfsvoeringsorganisatie Twentebedrijf
- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente
- Openbaar Lichaam Crematoria Twente
- Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente
- Regio Twente
- Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente
- Stadsbank Oost Nederland
- Veiligheidsregio Twente
- Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen

EUREGIO	
Enscheder Strasse 362, 48599 Gronau Postbus 6008, 7503 GA Enschede	
Programma	Beter Borne en Borne Werkt
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Er is geen directe relatie met één van de beleidsdoelen in de begroting. Wel draagt de samenwerking in EUREGIO bij aan de sociaal-economische versterking van het totale gebied en de regio

	Twente in het bijzonder.
Openbaar belang	Om te komen tot "één" verzorgingsgebied, zet de EUREGIO zich in voor het wegnemen van grensgerelateerde barrières en ondersteunt "grensburgers", bedrijven, organisaties en gemeenten om te profiteren van de kansen die de grenssituatie biedt. De activiteiten van EUREGIO zijn onder meer: <ul style="list-style-type: none"> - sociaal-culturele samenwerking, sociaal-economische samenwerking; - vervullen van de ombudsfunctie; - omzetten van INTERREG-gelden (Europese subsidies) in concrete projecten. - ontwikkelen van grensoverschrijdende mobiliteit. Prioritaire gebieden van samenwerking in de EUREGIO zijn (1) Duurzame Ruimtelijke Ontwikkeling, (2) Economie en (3) Maatschappelijke Ontwikkeling. De EUREGIO is draaischijf, platform en spreekbuis.
Deelnemende partijen	123 gemeenten: 25 Nederlandse en 98 Duitse gemeenten/steden, die deels indirect lid zijn via de 6 deelnemende (Land-)Kreise. Er zijn ook 2 (Nederlandse) waterschappen aangesloten.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Twee leden en twee plaatsvervangende leden in het AB; twee leden in de EUREGIO-raad.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente Borne betaalt een contributiebijdrage die is gebaseerd op een bedrag per inwoner. De financiële bijdrage wordt via de Regio Twente in rekening gebracht en afgerekend. De bijdrage in 2017 bedraagt € 6.500 gebaseerd op €0,29 per inwoner.
Eigen vermogen	Conform begroting 2017 van de Nederlandse-Duitse Gemeenschappelijke Regeling EUREGIO bedraagt het: 01-01-2017 € 1.081.000 31-12-2017 € 1.119.500
Vreemd vermogen	-
Jaarresultaat	Het jaarresultaat over 2017 is begroot op € 38.500. De begroting 2018 is nog niet beschikbaar.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Subsidieprogramma's hebben een doorlooptijd van maximaal 7 jaar. Voor de uitvoering is personeel aangesteld. Daar wordt een zeker risico gelopen. Via reserves wordt het risico zo klein mogelijk gehouden.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Er zijn geen specifieke risico's. De gemeente betaalt een jaarlijkse deelnemersbijdrage, gebaseerd op een bedrag per inwoner.
Ontwikkelingen	De rechtsvorm van de EUREGIO is per 1 januari 2016 gewijzigd in een grensoverschrijdend openbaar lichaam. Door de wijziging is de lidmaatschapsbijdrage voor Duitse en Nederlandse leden gelijk getrokken.

Bedrijfsvoeringsorganisatie Twentebedrijf

Nijverheidstraat 30, 7511 JM Enschede

Postbus 1400, 7500 BK Enschede

Programma	Beter Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'De gemeente Borne is een open, kostenbewuste, regisserende en betrouwbare overheid met een transparante en klantgerichte dienstverlening'.

Openbaar belang	Behartiging van de volgende belangen: Door samenwerking op gebied van bedrijfsvoering en uitvoering kwaliteits-, schaal- en efficiëntievoordelen halen.
Deelnemende partijen	Colleges van B en W van Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden alsmede het dagelijks bestuur van de Regio Twente.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	GR: 1 collegelid in het bestuur. Sturing door mondelinge en/of schriftelijke voorbespreking van de agenda met de Bornse vertegenwoordiger. Stemverhouding bestuur: 1 stem per deelnemer.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente draagt bij door een bedrag per inwoner (casco) en een bijdrage per project (coalition of the willing).
Eigen vermogen	0
Vreemd vermogen	0
Jaarresultaat	nvt
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Als deelnemers geen taken onderbrengen bij het Twentebedrijf heeft dit mogelijk een negatieve invloed op andere (potentiële) samenwerkingsmogelijkheden. Ook kan dit het aanzien van de regionale samenwerking schaden.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Twentebedrijf is een construct zonder medewerkers en taken. Als dit zo blijft wordt financieel bijgedragen zonder meerwaarde.
Ontwikkelingen	Per 1 januari 2016 is er een nieuwe (college)regeling.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	
Hazenweg 121, 7556 BM Hengelo	
Postbus 845, 7550 AV Hengelo	
Programma	Beter Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Er is geen directe relatie met één van de beleidsdoelen in de begroting. Met het oog op beperking van de lastendruk, is het wel van belang dat het GBT een efficiënte uitvoeringsorganisatie is en blijft.
Openbaar belang	Het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken.
Deelnemende partijen	Het GBT wordt gevormd door de gemeenten Almelo, Borne, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Losser en Oldenzaal.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in het Algemeen Bestuur (AB). Wethouder Mulder vertegenwoordigt Borne in het AB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het aantal aanslagen van de verschillende belastingen die voor de gemeente Borne worden uitgevoerd. De begrote bijdrage aan het GBT in 2018 bedraagt € 347.000 en wordt verantwoord op product Uitvoering Wet Woz (E930).
Eigen vermogen	01-01-2016 € 0,777 miljoen 31-12-2016 € 0,865 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 3,769 miljoen 31-12-2016 € 4,841 miljoen
Jaarresultaat	Het jaarresultaat 2016 bedraagt € 240.000 voordelig.
Risico's verbonden partij	Bij verdergaande groei kan dit voor de huidige deelnemers

(maatschappelijk/financieel)	betekenen dat dit niet meer gepaard gaat met een kwaliteitsverbetering dan wel met een efficiencyvoordeel.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Er zijn geen specifieke risico's.
Ontwikkelingen	Vanaf 2016 voert het GBT de werkzaamheden uit voor de gemeenten Berkelland en Bronckhorst. Met deze gemeenten is een afzonderlijke dienstverleningsovereenkomst afgesloten. De gemeente Twenterand is met ingang van 1 januari 2017 toetreden.

Openbaar Lichaam Crematoria Twente	
Hengelosestraat 51, 7514 AD Enschede Postbus 20, 7500 AA Enschede	
Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Er is geen directe relatie met één van de beleidsdoelen in de begroting.
Openbaar belang	Het stichten en exploiteren van één of meer crematoria en ervoor zorgdragen dat de kwaliteit gehandhaafd blijft op minimaal het huidige niveau. Het OLCT is opgericht om de inwoners een keuzemogelijkheid te bieden tussen begraven en cremieren. Het is geen wettelijke taak, maar het aanbieden van deze voorziening kan wel als publieke taak worden beschouwd.
Deelnemende partijen	In de gemeenschappelijke regeling OLCT nemen 13 gemeenten in Twente en de Achterhoek deel; Almelo, Berkelland, Borne, Dinkelland, Enschede, Haaksbergen, Hengelo, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Wierden en Winterswijk.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in het AB. Wethouder Velten vertegenwoordigt Borne in het AB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente draagt niet bij, maar ontvangt jaarlijks een winstuitkering op basis van het resultaat van de BV en het aantal crematies. Deze wordt verantwoord op het product Overige financiële middelen, incl. deelnemingen (E913).
Eigen vermogen	01-01-2015 € 1,6 miljoen 31-12-2015 € 1,6 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2015 € 0,2 miljoen 31-12-2015 € 0,1 miljoen
Jaarresultaat	Het jaarresultaat 2015 is € 10.911 nadelig (ten opzichte van € 0,9 miljoen positief in 2014).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	De risico's met betrekking tot vastgoed, installaties en personeel zijn goed in beeld. Daar waar nodig zijn voorzieningen getroffen. Zolang het eigen vermogen van de BV groter is dan 35%, wordt de volledige winst uitgekeerd aan de GR. Vanuit oogpunt van behoedzaamheid is ervoor gekozen om het dividendbeleid af te stemmen op de financiële ontwikkeling van Crematoria Twente, met als gevolg dat de eerste twee jaar van de investeringen (vooralsnog 2014 en 2015) geen dividend wordt uitgekeerd en daarna met ingang van 2017 wel weer.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	De deelnemende gemeenten dragen het risico voor het resultaat van de OLCT. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd op basis van positieve resultaten. Vanuit oogpunt van behoedzaamheid is er voor gekozen om het dividendbeleid af te stemmen op de financiële ontwikkeling van OLCT en tot 2017 geen dividend uit te

	keren.
Ontwikkelingen	De strategie van het OLCCT is om een betere spreiding in het verzorgingsgebied te hebben. De planvorming en planologische procedure voor het crematorium in Borne is afgerond, zodat kan worden gestart met de realisatie hiervan.

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijventerrein Twente	
Wolbes Landen 9a, 7627 PS Bornerbroek Postbus 67, 7600 AB Almelo	
Programma	Borne Werkt
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Aanbieden van voldoende kwalitatief hoogwaardige werklocaties'.
Openbaar belang	Ontwikkeling grootschalig bedrijventerrein ten behoeve van de (boven)regionale vraag naar kavels voor bedrijven die veel ruimte vragen om op deze wijze de Twentse economische structuur te versterken.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel, gemeente Almelo, gemeente Enschede, gemeente Hengelo (ieder 23%) en gemeente Borne (8%).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Wethouder Kotteman zit in zowel het Dagelijks Bestuur (DB) als het AB, tot eind 2015 als vice-voorzitter, sindsdien als voorzitter. Sinds 15 december 2015 heeft bovendien Wethouder Mulder zitting in het AB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Aandeel in de grondexploitatie is 8%. Voor meer informatie over het RBT wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid.
Eigen vermogen	01-01-2015: € 0 31-12-2015: € 16.372
Vreemd vermogen	01-01-2015: 93.295.106 31-12-2015: € 85.100.428
Jaarresultaat	Alle lasten en baten met betrekking tot het onderhanden werk worden verrekend met de post voorraad onderhanden werk. Het gerealiseerd saldo van baten en lasten van het onderhanden werk in 2015 was € 22.878 nadelig.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Veruit het grootste risico voor de grondexploitatie is een tegenvallend tempo van de gronduitgifte. Door het in 2016 ingestelde investeringsfonds, waaraan de gemeente Borne naar rato bijdraagt, wordt een substantieel deel van dit risico opgevangen.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	De gemeente Borne heeft een aandeel van 8% in de grondexploitatie en zodoende ook een aandeel van 8% in de risico's van de grondexploitatie.
Ontwikkelingen	Momenteel vinden diverse onderhandelingen met ondernemers plaats en is er een optie verleend voor uitgifte van een kavel van een groot aantal hectaren.

Regio Twente	
Nijverheidstraat 30, 7511 JM Enschede Postbus 1400, 7500 BK Enschede	
Programma	Meedoen in Borne, Mooi Borne, Borne Werkt
Wijze van realisatie	Als beleidsdoelen zijn in de begroting opgenomen:

doelstelling(en) programma	<ul style="list-style-type: none"> - Alle inwoners zijn in staat om volwaardig en actief deel te nemen aan onze samenleving. - Mensen beleven Borne als een aantrekkelijke gemeente om te verblijven en te recreëren. - Borne is een aantrekkelijke gemeente om te ondernemen en te werken en is goed bereikbaar.
Openbaar belang	Behartiging van de volgende belangen: <ul style="list-style-type: none"> a. Publieke gezondheid, onder de naam GGD Twente; b. Jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning; c. Sociaaleconomische structuurversterking; d. Recreatieve voorzieningen; e. Bovengemeentelijke belangenbehartiging.
Deelnemende partijen	Gemeenten Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hellendoorn, Hengelo, Haaksbergen, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand, Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	GR: 1 collegelid algemeen bestuur. Sturing door geannoteerde agenda te bespreken in college van B en W. Stemverhouding in algemeen bestuur: <ul style="list-style-type: none"> - Aantal stemmen op basis van inwoneraantal voor: begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening alsmede om besluiten over investeringen op basis van een gemeentelijke bijdrage op basis van inwoneraantal. - 1 Stem per deelnemer voor overige onderwerpen.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeente draagt bij door een bedrag per inwoner. De totale begrote bijdrage 2018 aan de Regio Twente is € 1.052.000.
Eigen vermogen	01-01-2016 € 5.245.193 31-12-2016 € 3.733.686
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 14.352.881 31-12-2016 € 12.894.145
Jaarresultaat	Het resultaat over 2016 bedraagt € 411.000
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Tien grootste risico's binnen de Regio Twente: <ul style="list-style-type: none"> - Aanbestedingsprocedures gezondheid (€ 3.006.368) - Juridische procedures en aansprakelijkheid (€ 2.500.000) - Woonruimten en bedrijfsgebouwen (€ 1.350.000) - Projecten en subsidies leefomgeving (€ 1.500.000) - Aanbestedingsprocedures leefomgeving (€ 1.100.000) - Opbrengst tarieftaken GGD (€ 1.090.000) - Leveren diensten aan externe partijen (€ 1.041.500) - Productieverlies door onvoldoende benutten ICT (€ 1.000.000) - Daling projectinkomsten gezondheid (€ 850.000) De weerstandsratio is 1,4 en voldoet aan de norm.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Beperkte formele zeggenschap in bestuur en daarmee weinig formele invloed op besluiten met voor Borne bindende financiële gevolgen.
Ontwikkelingen	Taakstelling in periode 2014-2017 van 1,6 miljoen. Vervolg op Agenda van Twente vraagt mogelijk extra bijdrage van deelnemers.

Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente	
Wegtersweg 14, 7556 BR Hengelo Postbus 122, 7550 AC Hengelo	
Programma	Borne Werkt
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Aanbieden van voldoende kwalitatief hoogwaardige werklocaties.'. Met het Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB) wordt jaarlijks een prestatiecontract gesloten over het inzetten van trajecten om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt te ontwikkelen naar waardevolle werknemers.
Openbaar belang	Het ontwikkelen van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt via werken & leren naar een duurzame en zo regulier mogelijke baan, passend bij hun talenten; waar nodig binnen de eigen organisatie. Tevens het uitvoeren van de WSW-regeling.
Deelnemende partijen	Gemeenten Borne, Hengelo en Hof van Twente.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	SWB is een gemeenschappelijke regeling (openbaar lichaam). Wethouder sociale zaken: bestuurslid van het DB. Wethouders sociale zaken en financiën: bestuurslid van het AB.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/ garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De gemeentelijke bijdrage wordt berekend op basis van het WSW SE (aantal arbeidsplaatsen) en begroot voor 2017 op € 63.500. De bijdrage wordt verantwoord op het product Werkgelegenheid (E611).
Eigen vermogen	01-01-2015 € 5.551.000 31-12-2015 € 5.776.000
Vreemd vermogen	01-01-2015 € 4.944.000 31-12-2015 € 3.926.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2015 bedraagt € 305.000.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	De uiteindelijke vorming van de nieuwe eenheid is een activa/passiva transactie tussen deelnemende organisaties waarbij het van belang is om betrouwbare financiële gegevens te hebben op het moment van samengaan. De onderliggende financiële systemen zijn complex en afkomstig uit verschillende bronnen. Hierdoor is detail analyse noodzaak.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Het algemeen bestuur van de SWB heeft samen met de gemeenten Hengelo en Hof van Twente een route ingeslagen die per 1 januari 2017 heeft geleid tot het bijeenbrengen van technisch beheer en onderhoud en de participatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Borne is als deelnemer betrokken bij deze plannen. Vanuit die positie heeft Borne het dagelijks bestuur van de SWB bericht dat er geen nieuwe risico's mogen ontstaan en dat Borne éénduidig regie kan blijven voeren op de taken op het gebied van beheer openbare ruimte.
Ontwikkelingen	De gemeenten Hengelo en Hof van Twente en SWB hebben het beheer en onderhoud van de openbare ruimte samengevoegd. Het gaat hierbij onder meer om het schoon en heel houden van wegen, pleinen en plantsoenen, groenonderhoud zoals maaien en snoeien, het onderhoud van sportvelden en het legen van afvalbakken. De samenwerking is per 1 januari 2017 geformaliseerd in een team beheer en onderhoud van de openbare ruimte onder de naam Gildebor.

Stadsbank Oost Nederland	
Spelbergsweg 35-37, 7512 DX Enschede Postbus 1393, 7500 BJ Enschede	
Programma	Borne Werkt
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	In het beleidsplan Schuldhulpverlening is de gemeentelijk visie geformuleerd naast de beleidskaders en uitgangspunten. Voor haar taken in de uitvoering voor de gemeente Borne is het beleidsplan de leidraad voor de Stadsbank.
Openbaar belang	Schuldhulpverlening aan burgers.
Deelnemende partijen	22 aangesloten gemeenten uit Overijssel en Gelderland.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	De portefeuillehouder Sociale Zaken heeft zitting in het AB van de Stadsbank Oost Nederland. Het bestuur komt twee tot vier maal per jaar bij elkaar. Sturing vindt vooral plaats op het gebied van begroting en jaarrekening, maar ook bij het vaststellen van besluiten, verordeningen, het productenboek en andere bank brede aangelegenheden.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/ garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De aangesloten gemeenten zijn, overeenkomstig de wet gemeenschappelijke regelingen, gezamenlijk verantwoordelijk voor de overschotten en de tekorten van de Stadsbank Oost Nederland. De begrote bijdrage 2018 aan de Stadsbank is € 179.500 en wordt verantwoord op het product Minimabeleid (E614A).
Eigen vermogen	01-01-2015 € 1.740.700 31-12-2015 € 1.890.900
Vreemd vermogen	01-01-2015 € 17.963.600 31-12-2015 € 17.900.700
Jaarresultaat	Het resultaat over 2015 bedraagt € 18.800.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	In veel gevallen is het moeilijk om de te verwachten risico's te becijferen of aan te geven hoeveel procent kans de Stadsbank loopt dat een bepaalde tegenvaller zal optreden. De onderwerpen met financiële onzekerheden zijn gerangschikt in risico-categorieën. Financiële risico's: volumebeleid gemeenten, kredietomzet en overige financiële risico's. Risico's op eigendommen: aansprakelijkheid schadegevallen. Overige risico's: overheidsmaatregelen, software, beroeps-aansprakelijkheid en WIA.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	-
Ontwikkelingen	De rekenkamer heeft in december 2016 het rapport 'Schulddienstverlening nader bekeken' opgeleverd. Voor de gemeente Borne zijn daarin algemene en specifieke aanbevelingen opgenomen. Inmiddels is besloten beide vormen van aanbevelingen voor het grootste deel over te nemen en in uitvoering te brengen.

Veiligheidsregio Twente	
Nijverheidstraat 30, 7511 JM Enschede Postbus 1400, 7500 BK Enschede	
Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Veiligheid bewaken en borgen'.

	Samen met de Veiligheidsregio Twente worden - middels een adequate crisisorganisatie en zelfredzame inwoners - schadelijke gevolgen bij incidenten, rampen en crisis zo veel mogelijk beperkt.
Openbaar belang	De veiligheidsregio heeft tot doel de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen met behoud van lokale verankering bestuurlijk en operationeel op regionaal niveau te integreren teneinde een doelmatige en slagvaardige hulpverlening te verzekeren, mede op basis van een gecoördineerde voorbereiding.
Deelnemende partijen	14 Twentse gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	1 Lid AB. Sturing door geannoteerde agenda VRT te bespreken met portefeuillehouder en/of gemeenteraad. Elk lid van het AB beschikt in de vergadering over één stem. Indien het gaat om de vaststelling van de begroting, wijzigingen daarvan en de jaarrekening, beschikt een lid van het AB over het aantal stemmen dat wordt bepaald door het aantal inwoners van zijn gemeente bij aanvang van het kalenderjaar waarin de stemming plaatsvindt.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De begrote gemeentelijke bijdrage 2018 aan de Veiligheidsregio bedraagt € 1.154.000 en wordt verantwoord op het product Brandweer en rampenbestrijding (E120A).
Eigen vermogen	01-01-2016 € 603.000 31-12-2016 € 73.000
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 52.628.000 31-12-2016 € 57.525.000
Jaarresultaat	Het resultaat over 2016 bedraagt € 0.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	- De verbonden partij is financieel volledig afhankelijk van de gemeenten. Ook de broekriem bij de VRT is, in navolging op lokale gemeentelijke ontwikkelingen, strak aangehaald. De ondergrens is momenteel bereikt wat betreft de financiële huishouding. Aangegeven wordt dat de bedrijfsvoering niet effectiever en efficiënter kan. - Afhangelijkheid van veranderende wet- en regelgeving.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	- Beperkte formele zeggenschap in het bestuur. Daardoor weinig invloed op besluiten met voor Borne bindende financiële gevolgen. - Omvang financiële bijdrage, gemeenten zijn namelijk volledig financieel aansprakelijk voor de Gemeenschappelijke Regeling. De bijdrage van de gemeente Borne stijgt structureel de komende jaren nav de besluitvorming over de financieringssysteem van de Veiligheidsregio Twente. - Open einde regeling; Langdurige of veelvuldige inzet van personeel en materieel bij een calamiteit of ramp kan leiden tot o.a. hogere personeelskosten dan geraamd, deze worden verdisconteerd op alle deelnemende gemeenten. - Organisatorisch complex, waardoor controlling risico's met zich meebrengt. - Imago schade; past het optreden van de verbonden partij binnen het door de raad vastgestelde beleid? Ook de

	toekomstige discussie over het herloceren van de brandweerkazernes zal hier in het verlengde van liggen. Operationaliteit kolom Bevolkingszorg (gemeenten) nog niet optimaal.
Ontwikkelingen	Door herverdeling van de financieringssysteem is de bijdrage voor de gemeente Borne verhoogd met € 165.000. Mede naar aanleiding hiervan komt de vraag 'Wat doet de VRT voor de gemeente Borne' sterker naar voren bij de sturing.

Werk en Inkomen Borne, Hengelo & Haaksbergen

Hazenweg 121, 7556 BM Hengelo

Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Programma	Meedoen in Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Bevorderen van een integrale aanpak van de maatschappelijke participatie, arbeidsreïntegratie (betaald en vrijwillig) en armoedebestrijding'. De uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen Borne-Haaksbergen-Hengelo draagt vanuit haar visie en missie bij aan de doelen: werken aan werk waar het kan, zorg waar het moet en altijd gericht op participatie.
Openbaar belang	Samenwerking tussen de gemeenten Borne, Haaksbergen en Hengelo op het domein van sociale zaken.
Deelnemende partijen	Gemeenten Borne, Haaksbergen en Hengelo.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	SMS is een gemeenschappelijke regeling met de lichte variant centrumgemeente constructie. Periodiek vindt er bestuurlijk overleg plaats tussen de wethouders sociale zaken van de gemeenten.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen/garantstellingen /gemeentelijke bijdrage)	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage bedraagt € 3.889,- per cliënt en wordt geïndexeerd of neerwaarts bijgesteld daar waar dat kan.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage bedraagt € 3.889,- per cliënt en wordt geïndexeerd.
Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	Door de centrumgemeente constructie niet van toepassing.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Geen bijzonderheden.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Bij de start van SMS hebben Borne en Hengelo overheadkosten in de vorm van normbedragen toegerekend aan de uitvoering van sociale zaken. Voor een goede verdeling van de lusten en lasten van de samenwerking zijn afspraken gemaakt hoeveel van het beschikbare budget voor overheadkosten mag worden ingevuld door de beide gemeente (de zg. trekkingsrechten). De wijze van invulling van deze trekkingsrechten wordt in een gezamenlijk plan vastgelegd. Borne heeft zijn deel van de trekkingsrechten in de begroting opgenomen en factureert Hengelo daarvoor.
Ontwikkelingen	De gemeente Haaksbergen is inmiddels aangesloten bij de uitvoeringsorganisatie Borne-Hengelo.

B. Vennootschappen en coöperaties

- Cogas NV
- Enexis Holding NV
- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- Twence Holding BV
- Twente Milieu NV
- Vitens NV
- Wadinko NV

Cogas NV Rohofstraat 83, 7605 AT Almelo Postbus 71, 7600 AB Almelo	
Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving'. De deelneming is historisch gegroeid uit gemeentelijke gasbedrijven. Oorspronkelijk doel was het voorzien in een dekkende en betrouwbare energie- en kabelinfrastructuur op het grondgebied van de deelnemende gemeenten. Momenteel zijn optimale instandhouding, netbeheer en leveringszekerheid belangrijke pijlers. Ook het realiseren van duurzame en innovatieve energieoplossingen wordt steeds belangrijker.
Openbaar belang	Cogas NV is de regionale netbeheerder in grote delen van Twente en verzorgt de ontwikkeling, aanleg, onderhoud en beheer van energienetwerken (gas en elektriciteit). Een stabiele energievoorziening dient het publieke belang. Het doel is een betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en publieksgericht energienetwerk. Cogas heeft een nieuwe strategische visie 2017 - 2021 vastgesteld waarin de nadruk wordt gelegd op de kerntaak en van daaruit de bestaande netwerken beheren en nieuwe netwerken aanleggen met het doel de energietransitie proactief te faciliteren om zo een bijdrage te leveren aan de duurzame ambities van de aandeelhouders, klanten en andere belanghebbenden in de regio. Kernwaarden van Cogas hierbij zijn veilig, betrouwbaar, betaalbaar, regionaal verankerd en efficiënte organisatie.
Deelnemende partijen	De gemeenten Almelo, Dinkelland, Hardenberg, Hof van Twente, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand en Wierden.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	In het bestuur en de Raad van Commissarissen zit geen vertegenwoordiging van de gemeenten. De gemeenten hebben invloed via het aandeelhouderschap. De aandeelhoudersrol is geregeld in de statuten van de Cogas en het Deelnemingsstatuut (per 1 maart 2014 van kracht). Wethouder Kotteman vertegenwoordigt Borne in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA). Ter voorbereiding van de AvA wordt er een ambtelijk vooroverleg gehouden
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	381 aandelen à € 500 nominaal (7,49% van het totale aandelenpakket). Over 2016 wordt een regulier dividend uitgekeerd van € 1.000 per aandeel en daarnaast een extra dividend van € 1.000 per aandeel conform meerjarenafpraak 2012 met de aandeelhouders.

Eigen vermogen	01-01-2016 € 181,0 miljoen 31-12-2016 € 185,9 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 77,6 miljoen 31-12-2016 € 77,9 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2016 bedraagt € 15,0 miljoen (ten opzichte van € 11,2 miljoen in 2014).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Cogas is een betrekkelijk klein, maar sterk en gezond bedrijf. Het kapitaalintensieve netwerkbedrijf geeft een stabiel rendement. De afhankelijkheid van het dividend is relatief groot, maar is aanvaardbaar gelet op de sterke financiële positie en de aard van de activiteiten. De continuïteit van de bedrijfsvoering is goed geborgd.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Borne ontvangt een relatief hoog dividend. In de markt waar Cogas opereert is Cogas een betrekkelijk kleine speler, waardoor verwachte resultaten op termijn sneller onder druk kunnen komen te staan. Er is een dividend-afspraken voor de periode tot en met 2020. Vanwege een stelselwijziging, waardoor de eigen bijdragen niet meer worden gekort op de investering, maar als lang vreemd vermogen wordt gepresenteerd, is het balanstotaal toegenomen. De solvabiliteit daalt hierdoor, terwijl er aan de (risico's van de) bedrijfsvoering niets is veranderd. Dit aspect en de strategische visie, de jaarrekening 2015 is aanleiding geweest voor de aandeelhouders om opnieuw te kijken naar het dividendbeleid in relatie tot het huidige risicoprofiel van Cogas.
Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	In 2017 zal er een eenmalig extra dividend van in totaal € 20 miljoen aan de aandeelhouders worden uitgekeerd. Het extra dividend wordt uitgekeerd naast het jaarlijkse dividend. Dit besluit is gebaseerd op de gewenste hoogte van de solvabiliteit van Cogas, ofwel de verhouding tussen het eigen vermogen en het vreemd vermogen. De solvabiliteit van Cogas was in de afgelopen jaren opgelopen tot circa 70 procent. Aandeelhouders en directie van Cogas zijn het erover eens dat een solvabiliteit van tussen 50 en 60 procent voldoende is. Voor Borne bedraagt de uitkering € 1,5 miljoen.

Enexis Holding NV	
Magistratenlaan 116, 5223 MB 's-Hertogenbosch	
Postbus 856, 5201 AW 's-Hertogenbosch	
Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving'. Deze deelneming komt historisch voor uit de IJsselcentrale in Hengelo en diverse fusies (Essent) en splitsing van het leverings- en netwerkbedrijf.
Openbaar belang	Enexis is verantwoordelijk voor de aanleg, het onderhoud, het beheer en de ontwikkeling van de energietransport- en distributienetten in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland. Als netbeheerder is Enexis verantwoordelijk voor de goede en veilige energievoorziening voor ongeveer 2,7 miljoen huishoudens en bedrijven. Enexis onderkent het grote maatschappelijke belang van de energievoorziening. Enexis heeft dit als uitgangspunt genomen bij de vaststelling van de visie, missie en kernwaarden.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn 6 provincies (74% van de aandelen) en 121 gemeenten (26% van de aandelen).

Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Wethouder Kotteman vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	32.331 aandelen à € 1 (0,0216% van het totale aandelenpakket).
Eigen vermogen	01-01-2016 € 3.607 miljoen 31-12-2016 € 3.704 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 3.472 miljoen 31-12-2016 € 3.580 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2016 bedraagt € 207 miljoen (ten opzichte van € 203 miljoen in 2015).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Het risico is vrij gering gelet op de waarde van het bedrijf.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	-
Ontwikkelingen en beleidsvoornemens	Door de verkoop van het leveringsbedrijf aan RWE zijn er bij deze transactie nog een aantal rechtspersonen ontstaan die aflopen in een periode van circa 5 jaar. Enexis innoveert, met als doel de energiedistributie te verduurzamen. Speerpunten daarbij zijn: inzicht krijgen in energieverbruik en duurzame slimme netten. In de afgelopen periode heeft Enexis een aantal initiatieven rond duurzaamheid, innovatie en maatschappelijk verantwoord ondernemen ingevuld. Smart Grid-pilots en afvalmanagement zijn daar exponenten van. In de komende periode wil Enexis verder werken aan een betrouwbare, betaalbare, duurzame en publiekgerichte energievoorziening in haar verzorgingsgebied.

NV Bank Nederlandse Gemeenten	
Koninginnegracht 2, 2514 AA Den Haag Postbus 30305, 2500 GH Den Haag	
Programma	Beter Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Het versterken van de financiële positie van Borne, terughoudend bij verhoging lastendruk'.
Openbaar belang	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. Door gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan het zo laag mogelijk houden van de kosten.
Deelnemende partijen	De aandeelhouders zijn de Staat der Nederlanden (50% van de aandelen) en de gemeenten (50% van de aandelen).
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Wethouder Mulder vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	50% van de aandelen is in bezit van de Staat der Nederlanden en 50% in bezit van de overige partijen. De gemeente Borne heeft 107.172 aandelen à 2,50 (0,19% van het totale aandelenpakket). In 2012 hebben de aandeelhouders besloten het dividend te maximeren op 25% van de netto winst om te voldoen aan de strengere Basel 3-normen. In 2016 is een dividend van € 109.000 uitgekeerd. De bank heeft een triple-A rating. Deze maximale rating in de bankwereld is herbevestigd door kredietbeoordelaars.

Eigen vermogen	01-01-2016 € 4.163 miljoen 31-12-2016 € 4.486 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 145.317 miljoen 31-12-2016 € 149.483 miljoen
Jaarresultaat	Over 2016 realiseerde de BNG een resultaat van € 369 miljoen (2015: € 226 miljoen).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Beperkt risico (nominale waarde aandelenkapitaal).
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Het risico voor de gemeente beperkt zich tot de deelname in het aandelenkapitaal en het wegvallen van dividend. De aanhoudende lage lange rentetarieven en de terughoudende rentepositie van de bank blijven het renteresultaat drukken. Het resultaat financiële transacties blijft ook in de nabije toekomst gevoelig voor politieke, economische en monetaire ontwikkelingen.
Ontwikkelingen	De BNG zal de komende jaren mogelijk minder dividend uitkeren. Als gevolg van de aanscherping van kapitaalvereisten voor banken zal het eigen vermogen verstevigd moeten worden door minder winst uit te keren. Schatkistbankieren en de lage rentestand zijn van invloed op de operationele activiteiten van de bank.

Twence Holding BV

Boldershoekweg 51, 7554 RT Hengelo
Postbus 870, 7550 AW Hengelo

Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving'. Twence komt voort uit het gezamenlijke belang van gemeenten op gebied van afvalverwerking. Doel van Twence is het op milieuverantwoordelijke wijze verwerken van afval, herwinnen van secundaire grondstoffen en het leveren van energie. Ook wil Twence een bijdrage leveren aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeenten.
Openbaar belang	Beheren en exploiteren van milieuvorzieningen van diensten op het gebied van milieubeheersing in het algemeen. Het bewerken en verwerken van huishoudelijk afval en bedrijfsafval. Het produceren en leveren van (duurzame) energie en secundaire grondstoffen.
Deelnemende partijen	De 14 Twentse gemeenten en gemeente Berkelland zijn aandeelhouder van Twence. Daarnaast heeft Noord Groningen nog een klein aandeel en had Attero nog een aandeel dat verkocht is aan een private partij.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Wethouder Kotteman vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	27.897 aandelen à € 1 (2,79% van het totale aandelenpakket). De gemeente Borne is sinds 2011 individueel aandeelhouder. De aandeelhouders hebben afgesproken dat uit het dividend in totaal € 80 miljoen wordt uitgekeerd ten behoeve van de Agenda voor Twente. Vanaf 2018 is deze afspraak beëindigd en zijn er met de aandeelhouders afspraken gemaakt over reductie van de tarieven.
Eigen vermogen	01-01-2016 € 123 miljoen 31-12-2016 € 126 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 175 miljoen 31-12-2016 € 150 miljoen

Jaarresultaat	Het resultaat over 2016 bedraagt € 12 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Risico's voor Twence komen voort uit veranderingen in de methodiek van afvalverwerking en de aanlevering van voldoende vollast voor verbranding (met langjarige contracten). Daarnaast blijft de energiemarkt (de levering van elektriciteit, warmtelevering en stoom dragen bij aan risicospreiding) en de secundaire grondstoffenmarkt in beweging. Restafval wordt in de toekomst steeds minder ingezet voor energetische benutting, omdat er steeds betere technieken worden ontwikkeld voor de terugwinning van grondstoffen. Operationele risico's, met name ongeplande stilstand van installaties, vormen een financieel risico dat deels is afgedekt met een bedrijfsschadeverzekering.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	De gemeenten zijn tot 2022 gebonden aan langjarige afvalcontracten. Een risico blijft dat de omzet niet meer als aandeelhouder kan worden gegarandeerd en dat daarmee ook toekomstige dividendverwachtingen onder druk komen te staan.
Ontwikkelingen	In het kader van het streven naar een afvalloze samenleving in 2030 zal het aanbod van afval steeds meer van andere partijen moeten komen. Steeds meer wordt afval omgezet in secundaire grondstoffen en in energie. De omzet in energie levert een grotere bijdrage aan de winst dan de verbranding en verwerking van afval. Twence wil bijdragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen van gemeenten en schaarste van grondstoffen tegen gaan. Er is in 2017 opnieuw gekeken naar de invulling van het strategisch aandeelhouderschap. Samen met Twence zal het thema duurzaamheid de komende jaren verder worden uitgewerkt, waarbij ook nieuwe toetreders (Münster) mogelijk worden

Twente Milieu NV	
Marssteden 37, 7547 TE Enschede Postbus 221, 7500 AE Enschede	
Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving'. De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimten en de doelmatige inzameling van (huishoudelijk) afval.
Openbaar belang	In opdracht van de gemeente Borne voert Twente Milieu de taken uit op het gebied van afvalinzameling en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. De doelen hierbij zijn: - Een bijdrage leveren aan een duurzame, schone en fraaie fysieke leefomgeving; - Milieuhygiënisch inzamelen en distribueren van afval; - Constructief bijdragen aan gemeentelijk milieubeleid op het gebied van afvalscheiding.
Deelnemende partijen	Aandeelhouders zijn de gemeenten Borne, Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente, Losser en Oldenzaal.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Wethouder Kotteman vertegenwoordigt Borne bestuurlijk in de AvA. Ter voorbereiding van de AvA wordt er een ambtelijk vooroverleg gehouden. Op operationeel niveau vindt sturing plaats op de geleverde (beeld) kwaliteit. De gemeenteraad wordt met ingang van 2016 jaarlijks door middel

	van een monitor op de hoogte gehouden van de resultaten van Twente Milieu op hoofdlijnen. Dit betreft klantwaarde, kwaliteit en kosten.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Borne bezit B-aandelen. 90 Aandelen B à € 450 (5,36% van het totale aandelenpakket). Hierdoor profiteert de gemeente niet van de in het verleden opgebouwde reservepositie van Twente Milieu, maar wel van toekomstige resultaten. Door de overige aandeelhouders wordt inmiddels bepleit om het onderscheid tussen A- en B-aandelen te laten vervallen. Op basis van de doelstelling in de statuten is Twente Milieu NV een bedrijf om tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten haar taken ten behoeve van haar opdrachtgevers uit te voeren, en niet om uit het behaalde rendement dividend uitkeringen te doen. Via tariefverlagingen wordt getracht om deze maatschappelijke kosten zo laag mogelijk te houden. Hierdoor is er in 2016 geen dividend uitgekeerd.
Eigen vermogen	01-01-2015 € 8,7 miljoen 31-12-2015 € 8,5 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2015 € 17,0 miljoen 31-12-2015 € 15,9 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2015 bedraagt € 0,4 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Concurrentie van een aantal grote (markt)partijen, met name op het gebied van afvalinzameling.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Ten aanzien van de aansprakelijkheid als gevolg van ongevallen en schade in de openbare ruimte moeten nadere afspraken worden gemaakt.
Ontwikkelingen	In 2015 heeft Twente Milieu een meerjarenstrategie opgesteld voor de jaren 2016-2019 waarin de missie, visie en strategie zijn uitgewerkt welke in 2016 is vastgesteld. Twente Milieu streeft naar een afvalloze maatschappij in 2030 waarin afval grondstof is voor nieuwe producten of brandstof voor duurzame energie. Borne werkt mee aan de regionale doelstelling om in 2030 nog maximaal 50 kilo restafval per inwoner te hebben. In de eerste fase wordt in 2017 de verpakkingencontainer ingevoerd.

Vitens NV	
Oude Veerweg 1, 8019 BE Zwolle Postbus 1205, 8001 BE Zwolle	
Programma	Leve Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Als beleidsdoel is in de begroting opgenomen: 'Duurzaam inrichten en beheren van de leefomgeving'. Deelneming is historisch gegroeid vanuit WMO (Waterleiding Maatschappij Overijssel).
Openbaar belang	Het doel van Vitens dient een openbaar belang: op een duurzame basis een uitstekende kwaliteit drinkwater leveren met een excellente dienstverlening (leveringszekerheid).
Deelnemende partijen	4 Provincies en 106 gemeenten in het verzorgingsgebied van Overijssel, Gelderland, Friesland, Utrecht, Flevoland.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Wethouder Kotteman vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen)	25.480 aandelen à € 1. Voorgesteld is om in 2015 € 3,83 per aandeel uit te keren.

/garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	
Eigen vermogen	01-01-2016 € 472 miljoen 31-12-2016 € 489 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 1.243 miljoen 31-12-2016 € 1.249 miljoen
Jaarresultaat	Het resultaat over 2016 bedraagt € 49 miljoen.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Ontwikkelingen Vitens is een gezond bedrijf met een lage kostenstructuur. Twee jaarlijks wordt de 'Weighted Average Cost of Capital (WACC = maximaal te behalen rendement)' en de maximale solvabiliteit vastgesteld door het Rijk. De WACC is bepalend voor het maximale bedrijfsresultaat dat Vitens mag behalen. Door de sterk gedaalde rente is de WACC gedaald van 6% in 2012 naar 4,2% in 2016. De verwachting is dat deze in 2017 verder zal dalen. De tarieven zullen naar beneden worden bijgesteld. Dit heeft effect op het uit te keren dividend. De bandbreedte van het dividend ligt tussen € 1,50 en € 2,50 per aandeel
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Gelet op de aard van de activiteiten en grootte van het verzorgingsgebied zijn de risico's vrij gering.
Ontwikkelingen	Regulering (WACC) heeft impact op het bedrijfsresultaat van Vitens: <ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling tarieven wordt bepaald door maximaal toegestane bedrijfsresultaat en de kostenontwikkeling. Hierbij is de relatie inflatie/efficiency relevant. - Vitens ziet de realisatie van de solvabiliteitsdoelstelling voor de komende jaren als prioriteit. In de afweging realiseren van de solvabiliteitsdoelstelling versus de hoogte van de dividenduitkering betekent dit: <ul style="list-style-type: none"> * Een dividendpercentage van 40% lijkt de aankomende jaren optimaal. * Op basis hiervan ontstaat een bandbreedte in de omvang van dividend per aandeel in de jaren 2017-2025 tussen € 1,20 (circa 1,4%) en € 2,42 (circa 2,7%). * Het uit te keren dividend (€ 1,20 per aandeel) heeft het laagste niveau over het resultaat 2018. De voornaamste oorzaak is dat Vitens verwacht in 2016 boven de WACC uit te komen en hierdoor circa € 7 miljoen moet teruggeven via de tarieven 2018. Hierdoor daalt de effectieve WACC in 2018 naar 2,9%. Dit betekent tevens dat de aandeelhouders een hoger dividend ontvangen over het resultaat 2016.

Wadinko NV	
Stationsweg 11, 8011 CZ Zwolle Postbus 445, 8000 AK Zwolle	
Programma	Borne Werkt en Meedoen in Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Stimuleren van bedrijvigheid en werkgelegenheid. Deze deelneming is historisch gegroeid. De gemeente Borne was aandeelhouder in het drinkwaterbedrijf WMO. Binnen de WMO is Wavin en Wadinko ontstaan. Wavin is verkocht. De opdracht voor Wadinko is als volgt geformuleerd: <ul style="list-style-type: none"> - Het stimuleren van bestaande en nieuwe bedrijvigheid in het verzorgingsgebied van de voormalige WMO door te participeren in het risicodragend vermogen van ondernemingen;

	<ul style="list-style-type: none"> - Bijdragen aan de versterking van de economische structuur in het werkgebied, met bijzondere aandacht voor de werkgelegenheid op langere termijn; - Het bevorderen van onderlinge samenwerking tussen ondernemingen waarin wordt deelgenomen, en tussen deze ondernemingen en andere bedrijven en instellingen; - Het stimuleren en laten uitvoeren van kansrijke (bedrijfs)-initiatieven die bijdragen aan gewenste economische en sociale ontwikkelingen in het werkgebied; - Het in stand houden en redelijk laten renderen van het aan Wadinko ter beschikking gestelde vermogen.
Openbaar belang	Bevordering van bedrijvigheid en daarmee de werkgelegenheid in Overijssel, de Noord-Oostpolder en Zuidwest Drenthe.
Deelnemende partijen	Provincie Overijssel en gemeenten uit de provincies Drenthe, Flevoland en Overijssel.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Stemrecht in de AvA. Wethouder Kotteman vertegenwoordigt Borne in de AvA.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	55 aandelen à € 100 (2,302% van het totale aandelenpakket). Op 26 november 2010 hebben de aandeelhouders vastgesteld dat alleen dividend wordt uitgekeerd bij een eigen vermogen van tenminste € 60 miljoen en tenminste € 15 miljoen aan liquiditeiten.
Eigen vermogen	01-01-2016 € 65,3 miljoen 31-12-2016 € 65,6 miljoen
Vreemd vermogen	01-01-2016 € 1,54 miljoen 31-12-2016 € 1,44 miljoen
Jaarresultaat	De nettowinst over 2016 bedraagt € 1,5 (ten opzichte van 6,0 miljoen in 2015).
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Geen specifieke risico's.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Geen risico's uit oogpunt van verlies aan ingebracht kapitaal. Latent vermogen fluctueert bij aangaan van en exit uit participaties.
Ontwikkelingen	<p>Op basis van haar ervaringen bij de participaties heeft Wadinko besloten structureel aandacht te schenken aan het menselijk kapitaal bij haar participaties. In dit kader is in 2015 een start gemaakt met</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wadinko Academy gericht op de verdere persoonlijke ontwikkeling van de directies van haar eigen participaties als de directies van MKB-bedrijven in het Wadinko werkgebied; • Wadinko traineeship gericht op ontwikkeling van jong technisch talent door de mogelijkheid te bieden gedurende twee jaar bij een drietal Wadinko participaties werkervaring op te doen in combinatie met persoonlijke begeleiding. <p>Beide initiatieven zijn in 2016 verder ontwikkeld. Wadinko heeft geconstateerd dat er in haar werkgebied behoefte bestaat aan risicokapitaal bij kleine ondernemingen waar participatie door middel van aandelen niet realistisch is. Wadinko heeft het product 'ondernemersleningen' geïntroduceerd en een bedrag van € 3 miljoen gealloceerd voor dit product. Er zullen achtergestelde leningen worden verstrekt voor maximaal € 300.000. In 2016 zijn nog geen ondernemersleningen verstrekt.</p>

C. Stichting en verenigingen

- Stichting Beheer Dierpark Borne
- Stichting Stimuleringsfonds Bornse evenementen
- Coöperatieve Vereniging Dimpact

De stichting Het Beste van Borne is geen verbonden partij meer van Borne omdat er geen sprake meer is van een bestuurlijk belang. De gemeente verleent de stichting, op basis van de daar voor geldende regels en voorwaarden, een jaarlijkse subsidie.

Stichting Beheer Dierpark Borne Rheineplein 1, 7622 DG Borne Postbus 200, 7620 AE Borne	
Programma	Mooi Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	De dierenparken leveren een bijdrage aan mogelijkheden voor passieve recreatie in het dorp. Zowel het groen als de aanwezige dieren dragen hier aan bij.
Openbaar belang	Bevorderen leefbaarheid en educatie, met inzet van buurtparticipatie.
Deelnemende partijen	Welbions, Bons en Evers en gemeente Borne.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Borne neemt deel in stichting met een jaarlijkse bijdrage voor instandhouding van het dierenpark aan de Spechtstraat en het bokkenparkje aan de Van Deinsteestraat. Het stichtingsbestuur vergadert enkele malen per jaar. Vanuit de wijken Vogelbuurt en Oldhof worden hand- en spandiensten verleend. De dagelijkse verzorging is uitbesteed aan een beheerder.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Geen financieel belang voor de gemeente Borne, het gaat om een kostendekkende instandhouding van de parken. De begrote bijdrage 2018 aan de stichting voor beheer van het dierenpark is € 9.800.
Eigen vermogen	01-01-2015 € 17.805 31-12-2015 € 18.353
Vreemd vermogen	01-01-2015 € 25.831 31-12-2015 € 25.142
Jaarresultaat	Het positief resultaat over 2016 bedraagt € 548.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	De ondersteuning van Welbions en Bons en Evers kan onder druk komen te staan als bedrijfsbelangen en financiële ondersteuningsmogelijkheden wijzigen. De juridische mogelijkheden voor ondersteuning door wooncorporaties worden als gevolg van landelijk beleid ook ingeperkt.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Maatschappelijk gezien zou het verdwijnen van de dierenparken leiden tot een aanzienlijke verschraving van de mogelijkheden voor passieve recreatie in het dorp. Bons en Evers heeft aangegeven vanaf 2018 de stichting niet meer sponsoren. In 2017 zal worden onderzocht hoe dit opgevangen kan worden.
Ontwikkelingen	Getracht wordt om de uitvoering meer te verzelfstandigen. Het werven van vrijwilligers staat onder druk in de Vogelbuurt, maar in 2016 is een succesvolle vrijwilligersdag georganiseerd die periodiek herhaald lijkt te worden.

Stichting Stimuleringsfonds Bornse evenementen

Rheineplein 1, 7622 DG Borne
Postbus 200, 7620 AE Borne

Programma	Mooi Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	De stichting richt zich op het stimuleren van evenementen en is daarmee in overeenstemming met de beleidsmatige doelstelling om het toeristisch-recreatief aanbod te versterken en uit te breiden.
Openbaar belang	Extra impuls geven aan activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, toerisme en recreatie.
Deelnemende partijen	Gemeente Borne, BBO.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Gemeente is in de rol als adviseur actief betrokken bij de stichting.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	Na 2015 heeft Woonbeheer Borne de subsidieverstrekking beëindigd. De gemeente Borne heeft de subsidieverstrekking overeenkomstig de bijdrage van Woonbeheer aangepast.
Eigen vermogen Vreemd vermogen Jaarresultaat	Circa € 15.000. De jaarlijkse uitgaven bedragen ongeveer € 10.000.
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Juridische houdbaarheid subsidietoekenningen door de stichting.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	In de stichtingsakte is geen financiële verplichting voor de gemeente opgenomen.
Ontwikkelingen	Aangezien Welbions vanwege veranderende wetgeving geen middelen beschikbaar stelt ten behoeve van dit fonds hebben er vorig jaar gesprekken plaatsgevonden over het vervolg van deze stichting en de betrokkenheid van de gemeente. In 2015 is de laatste gemeentelijke subsidie verstrekt en momenteel vinden er gesprekken plaats over een doorstart en/of een organisatieverandering.

Coöperatieve Vereniging Dimpact	
Zuiderval 96, 7543 EZ Enschede Postbus 40038, 7504 RA Enschede	
Programma	Beter Borne
Wijze van realisatie doelstelling(en) programma	Dimpact ondersteunt de gemeente Borne in de digitalisering van de gemeentelijke dienstverlening.
Openbaar belang	Het ontwikkelen en leveren van oplossingen voor de gemeentelijke digitale dienstverlening van publiekrechtelijke instellingen.
Deelnemende partijen	Dimpact en de gemeenten Enschede, Zwolle, Oldenzaal, Emmen, Borne, Coevorden, Oost Gelre, Hardenberg, Borger-Odoorn, Helmond, Gemert-Bakel, Assen, Bellingwedde, Menterwolde, Pekela, Veendam, Velsen, Waterland, Landsmeer, Blaricum, Eemnes, Laren, Kampen, Gilze en Rijen, Landerd, Roermond, Laarbeek, Rotterdam, Ommen, Schijndel, Deventer, Olst-Wijhe en Raalte.
Bestuurlijke betrokkenheid, vertegenwoordiging en sturing	Bestuurder: Burgemeester Welten. Sturing in de volgende overleggroepen: - ALV - 2 x per jaar (juni en december). - Gemeentesecretarisoverleg - 1 x per jaar. - RVC - 5 x per jaar. - Stuurgroepen - 6 x per jaar. - Kerngroep: - Tweedaagse in maart ten behoeve van input bedrijfsplan volgend jaar. - Dagsessie in mei ten behoeve van voorbereiding ALV in juni.

	<ul style="list-style-type: none"> - Dagsessie in september. - Dagsessie in november ten behoeve van werkplan. - Regionaal overleg - 4 x per jaar in de verschillende regio's. - Expertgroepen - overleg afhankelijk van thematiek.
Financieel belang (aantal aandelen/leningen /garantstellingen/gemeentelijke bijdrage)	De jaarlijkse bijdrage voor het lidmaatschap bedraagt € 6.000. De bijdrage voor het gebruik van de producten van Dimpact is € 3,97 per inwoner per jaar. Daarnaast wordt er jaarlijks € 12.000 betaald voor het gebruik van hun software.
Eigen vermogen	01-01-2015 (werkelijk) € 403.054 31-12-2015 (werkelijk) € 608.140 31-12-2017 (prognose) € 706.895
Vreemd vermogen	01-01-2015 (werkelijk) € 467.532 31-12-2015 (werkelijk) € 1.831.108
Jaarresultaat	Het resultaat over 2015 bedraagt € 205.087. Het geraamde resultaat over 2017 bedraagt € 67.460
Risico's verbonden partij (maatschappelijk/financieel)	Bij ontbinding van de Coöperatieve Vereniging Dimpact zijn de leden aansprakelijk voor de restschulden.
Risico's gemeente (maatschappelijk/financieel)	Een te lage of geen bijdrage in natura leveren aan de ontwikkeling van producten en/of diensten van Dimpact kan leiden tot het in rekening brengen van de kosten van ontwikkeling. Voor Borne gaat dit om een maximaal bedrag van € 15.000.
Ontwikkelingen	Op 29 november 2016 heeft het College besloten het huidige lidmaatschap op te zeggen en in de loop van 2017 een nieuw beperkt lidmaatschap aan te gaan.

Paragraaf Grondbeleid

Doelstellingen

De gemeente Borne wil sturing geven aan (de kwaliteit van) ruimtelijke ontwikkelingen. Dit vanuit een regisserende rol. De Wet ruimtelijke ordening (Wro) biedt gemeenten de mogelijkheid om in geval van particuliere initiatieven de regie te voeren op de inhoud. De gemeente kan daarnaast op basis van de Wro kosten verhalen die zij maakt vanwege particuliere initiatieven. Ondanks dat de gemeente over een effectief instrumentarium beschikt om ontwikkelingen over te laten aan de markt, kunnen er situaties zijn waarin de gemeente zelf de ontwikkeling oppakt. Een actief grondbeleid kan bijvoorbeeld aangewezen zijn indien de markt de ontwikkeling niet oppikt. Per situatie wordt bezien welke vorm van grondbeleid en welke in te zetten instrumenten het beste past bij de te realiseren doelen van het ruimtelijk beleid.

Grondbeleid is een instrument dat wordt ingezet om doelstellingen op andere beleidsvelden te kunnen realiseren. Vanuit de beleidsvelden volkshuisvesting, economie & werkgelegenheid, maatschappelijke ontwikkeling en verkeer & vervoer worden de zogenaamde w-vragen (wat? waar? wanneer?) ingevuld en vastgelegd in de Structuurvisie. In juni 2015 heeft de gemeenteraad de structuurvisie Borne 2030 vastgesteld. Deze wordt jaarlijks gemonitord.

De exploitatie van bouwgrond wordt jaarlijks gerapporteerd in de Meerjaren Prognose Grondexploitatie (MPG).

Relaties met overig beleid: bovenlokaal beleid

Provinciale doelstellingen van het grondbeleid vertonen slechts een gedeeltelijke overlap met het gemeentelijk grondbeleid. Provinciaal beleid is gericht op de aanleg van nieuwe natuur, wegen, recreatie- en bedrijventerreinen. Provinciaal grondbeleid speelt ook een belangrijke rol in de reconstructiewetgeving.

Op 12 juli 2012 heeft de bestuurlijke conferentie van de Netwerkstad opdracht gegeven om te komen tot een verdergaande samenwerking op het gebied van grondzaken. Concreet heeft dit geleid tot een Ontwikkelagenda Netwerkstad en de kantoren- en bedrijventerreinvisie.

Relaties met overig beleid: lokaal beleid

De hoofdlijnen van het lokale grondbeleid zijn vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2011-2015 die op 31 mei 2011 door de gemeenteraad is vastgesteld. Voor verdere toelichting op het grondbeleid wordt verwezen naar deze nota. De Nota Grondbeleid zal komend jaar worden herijkt.

Grondprijzen

Op 15 december 2015 is de Nota Grondprijzen 2016 vastgesteld. Deze nota heeft als grondslag gediend voor de kaveluitgifte in 2016. In deze nota zijn de grondprijzen in de kern Borne met gemiddeld 1% verhoogd ten opzichte van 2014. De basis grondprijs voor particuliere kavels in de Bornsche Maten bedroeg in 2016 gemiddeld € 292 per m². De gemiddelde grondprijs per m² voor bedrijventerreinen bedroeg in 2016 € 155. Voor 2017 heeft het college van burgemeester en wethouders op 31 januari 2017 een nieuwe nota grondprijzen vastgesteld. Ten opzichte van 2016 zijn de prijzen voor woningbouw met respectievelijk 2,7 % (kern Borne), 0,8 % (kern Zenderen) en 1,0 % (kern Hertme) gestegen. Uitzondering hierop vormt Kollergang, waar een prijsdaling van 10,6 % is doorgevoerd. In het buitengebied zijn de prijzen niet gestegen. In de Bornsche Flieren is de prijs van vrijstaand met 27 % gedaald. Bij de herziening van de grondexploitaties per 1 januari 2017 dienen de grondprijzen 2017 als grondslag voor de opbrengstprognose. De resultaten van de herzieningen per 1 januari 2017 zijn van invloed op de benodigde verliesvoorzieningen per 31 december 2016.

Beheer

Tijdelijk beheer

Aangekocht onroerend goed wordt zo mogelijk verhuurd of verpacht tot het nodig is voor de ontwikkelingen ter plaatse. Hierbij worden zoveel als mogelijk is marktconforme prijzen gerekend. Indien verhuren of verpachten niet tot de mogelijkheden behoort, wordt het onroerend goed onderhouden tot het nodig is voor de ontwikkelingen ter plaatse. Opbrengsten komen ten gunste van het betreffende project, kosten ten laste ervan. De opbrengsten en uitgaven worden verantwoord in de betreffende grondexploitaties.

Permanent beheer

In voorkomende gevallen wordt onroerend goed permanent beheerd. Hierbij moet met name gedacht worden aan erfpacht, opstalrecht en permanente verhuur.

Overzicht te verwachten planresultaten

Op 9 mei 2017 heeft de gemeenteraad de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2017 vastgesteld. Dit is een bundeling van de actieve grondexploitaties, de niet in exploitatie genomen gronden en de exploitaties derden. De MPG bevat bovendien een analyse van de financiële positie van 'het grondbedrijf'.

In de onderstaande tabellen zijn de boekwaarden per 31-12-2016 en de planresultaten per peildatum 1-1-2017 van de vastgestelde exploitaties weergegeven. Let op: een negatieve boekwaarde correspondeert met een positief saldo in het betreffende complex en omgekeerd! Hetzelfde geldt voor de vermelde planresultaten op startwaarde en op eindwaarde. Voor nadere toelichtingen per exploitatie wordt verwezen naar de MPG 2017.

complex	herziening grondexploitatie per 1-1-2016		toevoeging / onttrekking ARG resultaatstemming 2015	boekwaarde 31-12-2016	herziening grondexploitatie per 1-1-2017		verhoging voorziening	voorziening per 31-12-2016
	eind per 31-12	startwaarde per 1-1-2016			eind per 31-12	startwaarde per 1-1-2017		
Bedrijventerreinen								
Bedrijventerrein Veldkamp	2028	€ 23.257.092	€ 500.307-	€ 52.656365	2028	€ 22.525.154	€ 222.764-	€ 6855.482
Woningbouw								
Bornsche Maten*	2031	€ 2.253.650-	nvt	€ 29.614.558	2029	€ 573.515	€ 573.515	€ 573.515
Oosterveld Zenderen**	2020	€ 2.488.556-	nvt	€ 387.034-	2020	€ 1.091.703	nvt	nvt
Kollergang	2020	€ 1.612.335-	nvt	€ 287.816-	2020	€ 1.510.961	nvt	nvt
Wijkerslocatie Olde Engberink	2026	€ 457.375-	nvt	€ 4.391.321	2026	€ 956619-	nvt	nvt
Knooperf Blenke (Bornsche Flieren)	2019	€ 1.708.524	€ 129.299	€ 3.026.059	2019	€ 1.720.021	€ 11.497	€ 1.720.021
Uitbreiding Hermte II	2026	€ 240.556-	nvt	€ 122.400	2026	€ 313.345-	nvt	nvt
Overig								
Kenrand Borne West	2019	€ 172.800	€ 172.137-	€ 95.165	2019	€ 195.887	€ 23.087	€ 195.887
saldo			€ 543.145-	€ 90.111.018			€ 385.335	€ 9.344.905

Tabel complexen in exploitatie

* In de grondexploitatie Bornsche Maten zoals opgenomen in de MPG 2017 is een rekenfout gemaakt die heeft geleid tot een te lage opbrengstprognose. In de jaarrekening is dit gecorrigeerd. Dit heeft geleid tot een bijgesteld tekort op startwaarde per 1 januari 2017 van € 0,57 miljoen en een overeenkomstige voorziening per 31 december 2016.

** In de jaarrekening 2016 is op advies van de accountant een tussentijdse winstneming gedaan ter waarde van € 1,5 miljoen. In bovenstaande tabel is deze verwerkt in het resultaat op startwaarde per 1 januari 2017, waardoor dit afwijkt van de herziening van de grondexploitatie zoals opgenomen in de MPG 2017. De boekwaarde van dit complex is door de winstneming met € 1,5 miljoen toegenomen t.o.v. de MPG 2017.

complex	herziening grondexploitatie per 1-1- 2016		toevoeging / onttrekking ARG resultaatbe- stemming 2015	boekwaarde 31-12-2016	herziening grondexploitatie per 1-1-2017		verhoging voorziening	voorziening per 31-12- 2016
	eind per 31-12	startwaarde per 1-1-2016			eind per 31-12	startwaarde per 1- 1-2017		
	RBT*	2036	€ 23.627.153	€ 329.473	€ 107.230.603	2037	€ 24.653.547	€ 82.112
rb 16int03303**			€ 1.027.200					€ 1.027.200
rb 16int03303**			€ 467.532					€ 467.532
saldo		€ 23.627.153	€ 1.824.205	€ 107.230.603		€ 24.653.547	€ 82.112	€ 3.467.016

Tabel openstaande exploitaties van derden

* op basis van concept jaarstukken 2016 en meerjarenbegroting 2017 en verder. NB: Nav de definitieve grondexploitatie per 1-1-2017 is een correctie doorgevoerd, deze is terug te vinden in de tabel Algemene Reserve Grondexploitaties 2016

**raadsbesluit 16int03303 heeft de gevolgen voor Borne verwerkt van de definitieve jaarstukken 2015 en meerjarenbegroting 2016 en verder. Zodoende is de voorziening grondexploitatie licht aangepast en is er buiten de grondexploitatie een tweetal voorzieningen getroffen voor Borne's verplichtingen aan RBT buiten de kaders van de grondexploitatie.

De grondexploitatie RBT is niet opgenomen in de MPG omdat vaststelling van deze grondexploitatie een bevoegdheid is van het Algemeen Bestuur van het RBT. De gemeente Borne neemt voor 8% deel en treft zodoende een voorziening voor 8% van het becijferde tekort. De grondexploitatie per 1 januari 2017 is in mei 2017 aangeboden aan de deelnemende raden en staten en wordt 6 juli 2017 door het Algemeen Bestuur van het RBT ter vaststelling behandeld; bovenstaand resultaat is gebaseerd op meest actuele concept ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2016 en de begroting 2018 van de gemeente Borne. Dit is tevens de basis voor de getroffen verliesvoorziening per 31 december 2016.

Algemene Reserve Grondexploitaties

De Algemene Reserve Grondexploitatie (ARG) is de reserve waarmee winsten uit grondexploitaties worden verrekend, verliezen uit grondexploitaties worden gedekt en waarmee het risico op alle grondexploitaties tezamen wordt gedekt. Voor een goed begrip van de werking van de ARG is het van belang om te weten op welk moment winsten kunnen worden genomen, verliezen moeten worden gedekt en welk risico moet worden gedekt.

Als uitgangspunt geldt dat winsten uit grondexploitaties worden genomen bij de afsluiting van de exploitatie aan het einde van de looptijd van een project. 'Zekere winsten' kunnen vóór het einde van de looptijd worden genomen. Er is sprake van een 'zekere winst' indien aan onderstaande voorwaarden is voldaan:

- 90% van de kosten en opbrengsten moeten zijn gerealiseerd¹;
- er moet een negatieve boekwaarde (=x) zijn;
- op deze boekwaarde moeten de nog te maken kosten (=y) en het bedrag aan risico's (=z) in mindering worden gebracht;
- het risicobedrag moet op objectieve wijze, dat wil zeggen conform de in de MPG gebruikelijke berekening, worden bepaald.. Indien er daarnaast nog aanvullende risico's voorzien zijn, of de grondexploitatieberekening op onderdelen (kostenkant) niet betrouwbaar zou zijn, zal (na een collegebesluit hiertoe) dit eveneens onderdeel uitmaken van de risico kwantificering;
- Indien de uitkomst van de som $x - y - z > € 50.000$, de winst ter grootte van de som $(x-y-z)$ te nemen;
- Jaarlijks wordt in de MPG een overzicht opgenomen waarin de effecten van deze methodiek op de resultaatverantwoording van grondexploitaties (naar de Algemene Reserve Grondexploitaties) zichtbaar worden. In de jaarrekening en in de MPG wordt hierover verantwoording afgelegd.

Ten aanzien van verliezen geldt als uitgangspunt dat deze worden gedekt / voorzien in het jaar waarin het verlies tot uitdrukking komt (onafwendbaar is). Dit is meestal het jaar waarin de exploitatie wordt vastgesteld of het jaar waarin een boekwaarde is ontstaan die nog niet is verantwoord middels een grondexploitatie.

¹ Op last van de accountant is in de jaarrekening 2016 in het complex Oosterveld Zenderen tussentijds winst genomen alhoewel nog minder dan 90% van de opbrengsten is gerealiseerd. Dit in navolging van aanbevelingen van de commissie BBV.

Verliezen worden dus – doorgaans – voorzien aan het begin van een project, terwijl winsten – doorgaans – worden genomen aan het einde van een project.

Naast de verrekening van winsten en verliezen speelt de ARG een belangrijke rol in de dekking van risico. Sinds 2004 dient op grond van de gewijzigde voorschriften BBV 2004 een voorziening te worden gevormd ter dekking van te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten. De ARG dient te worden beschouwd als de buffer voor de risico's waarvan de omvang niet redelijkerwijs is in te schatten. Zodoende is het van belang de hoogte van de ARG uit de drukken als percentage van de boekwaarde voor zover de gemeente Borne het risico draagt en voor zover deze niet wordt gedekt door getroffen voorzieningen. Dit betekent dat boekwaarden van de projecten De Veldkamp (35/115) en Wijkerslocatie Olde Engberink (50/50) alleen moeten worden meegewogen voor het Bornse aandeel, al staan deze projecten in hun geheel in de boeken. Anderzijds betekent dit dat de boekwaarde RBT, niet in de gemeentelijke rekening terug te vinden, voor de 8% die Borne daaraan deelneemt, moet worden meegewogen.

Wanneer vervolgens het aandeel van de gemeente Borne in de boekwaarde RBT (8%) erbij wordt opgeteld, resteert een boekwaarde waarvoor risico wordt gedragen van circa € 59,9 miljoen. Naar verwachting zal de boekwaarde waarover risico wordt gedragen per 31 december 2017 per saldo ongeveer gelijk blijven.

De stand van de algemene reserve grondexploitaties (ARG) – nadat de verhoging van de voorzieningen naar aanleiding van de MPG 2016 ten laste is gebracht van de reserve grondexploitatie – bedraagt per 1 januari 2018 € € 6.568.912,=, zijnde ca. 11% van de totale boekwaarde waarover risico wordt gelopen. De aldus weergegeven stand per 1 januari 2018 is exclusief resultaatbestemming van de jaarrekening 2016. Dit is conform de in de kaderbegroting 2013 vastgelegde richtlijn volgens welke de reserve vanaf 1 januari 2016 minimaal 10% van de boekwaarde zou zijn.

Voor verdere analyse van de weerstandscapaciteit van de grondexploitaties wordt verwezen naar hoofdstuk 7 van de MPG 2017 en de paragraaf weerstandsvermogen in deze begroting.

Relatie reserves grondexploitatie en risico's 'grondbedrijf'

Voor de risico's van 'het grondbedrijf' wordt, behalve naar de MPG 2016, verwezen naar de paragraaf waar het weerstandsvermogen van de gemeente wordt beschreven. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding tussen de weerstandscapaciteit en de risico's. Omdat de gemeente Borne geen formeel grondbedrijf heeft, werken de risico's via de algemene reserve grondexploitatie rechtstreeks door in de algemene dienst.

Ontwikkeling boekwaarde

Onder de boekwaarde wordt verstaan het saldo van de op de peildatum gerealiseerde uitgaven (zoals verwerving, plankosten en bouw- en woonrijp maken) en de gerealiseerde bijdragen en opbrengsten. De risico's die samenhangen met een hoge boekwaarde zijn hierboven behandeld.

Jaar (31-12)	raming boekwaarde excl. aandeel derden, excl. RBT	raming boekwaarde excl. aandeel derden, incl. RBT
2016	€ 51.284.843 *	€ 59.863.291 *
2017	€ 49.000.000	€ 58.000.000
2018	€ 49.000.000	€ 58.000.000
2019	€ 46.000.000	€ 54.000.000
2020	€ 45.000.000	€ 53.000.000
2021	€ 43.000.000	€ 50.000.000

Tabel ontwikkeling boekwaarde

* werkelijke boekwaarde per 31-12

De ontwikkeling vanaf 2017 is gebaseerd op de MPG 2017

Toelichting

Uit de ramingen blijkt dat de totale boekwaarde volgens de begroting de komende jaren verder zal gaan dalen. Deze trend kan worden verstoord door het optreden van risico's zoals omschreven in de MPG 2017, per complex en samengevat in hoofdstuk 7. Deze risico's hebben aldus hun weerslag in de 10% als norm voor de ARG.

In 2016 en 2017 zijn nieuwe regels in werking getreden in het kader van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). In de MPG 2017 zijn deze regels alle verwerkt.

Financiële Begroting 2018 - 2021

G E M E E N T E B O R N E

Overzicht van baten en lasten

Recapitulatiestaat 2016

Omschrijving	Primitief begroot 2016			Def. Begroting 2016			Realisatie 2016			Realisatie 2015		
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
<i>(Bedragen x 11.000)</i>												
<i>Programma's</i>												
Leve Borne	22.525	16.020	6.505	23.972	16.663	7.309	13.617	6.077	7.540	17.864	9.638	8.226
Meedoen in Borne	28.388	5.329	23.058	28.439	5.297	23.142	27.505	6.412	21.093	27.314	6.212	21.102
Mooi Borne	3.030	-168	3.197	3.153	-167	3.320	2.984	-47	3.030	2.840	20	2.820
Borne Werkt	2.088	355	1.133	-356	-3.447	2.430	-1.499	1.444	-2.343	103	-54	157
Beter Borne	3.647	343	3.304	3.877	344	3.533	4.203	495	3.708	4.002	445	3.557
Borne Algemeen	2.701	40.623	-37.322	10.460	13.443	-2.983	11.777	9.225	2.553	7.881	3.289	-1.408
Subtotaal programma's	62.378	26.332	35.446	68.944	32.133	36.812	58.587	23.605	34.982	60.004	25.550	34.454
<i>Algemene</i>												
<i>Dekkingsmiddelen</i>												
Lokale heffingen	28	4.615	-4.587	28	5.012	-4.384	30	5.039	-5.009	29	4.694	-4.664
Algemene uitkeringen	17	28.456	-28.439	17	28.382	-28.365	17	29.027	-29.011	17	28.732	-28.715
Dividend	86	1.034	-1.008	88	1.034	-1.006	94	1.170	-1.076	108	1.189	-1.081
Saldo financieringsfunctie	0	397	-397	0	397	-397	0	359	-359	0	1.055	-1.055
Overige algemene dekkingsmiddelen	17	1.610	-1.593	17	1.610	-1.593	17	1.693	-1.676	17	2.158	-2.141
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	148	36.172	-36.024	151	36.495	-36.344	158	37.288	-37.131	172	37.829	-37.656
<i>Onvoorzien</i>												
Onvoorzien	61	0	61	14	0	14	0	0	0	369	49	320
Resultaat voor bestemming	62.587	63.103	-516	63.109	68.628	481	58.744	60.893	-2.149	60.545	63.428	-2.883
<i>Toevoeging/onttrekking aan reserves</i>												
Leve Borne	622	7	615	622	-53	675	2.365	1.526	840	616	534	82
Meedoen in Borne	475	303	-429	560	1.018	-458	361	622	-261	0	186	-186
Mooi Borne	57	193	-136	57	193	-136	51	100	-49	7	3	5
Borne Werkt	0	0	0	4.200	4.626	-426	4.000	119	3.881	3.125	1.120	2.006
Beter Borne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Borne Algemeen	1.109	656	452	2.114	2.250	-136	1.248	5.551	-4.303	7.555	9.842	-2.287
Interne producten												
Resultaat na bestemming	64.850	64.863	-14	76.662	76.662	0	66.770	68.812	-2.042	71.848	75.111	-3.263

Baten en lasten per taakveld

LASTEN PER TAAKVELD

Begroting 2018 na ombouw	2018	2019	2020	2021
0. Bestuur en ondersteuning	15.512.558	14.934.138	15.222.623	14.740.699
0.1 Bestuur	842.500	817.500	817.500	817.500
0.2 Burgerraken	595.832	567.332	538.132	537.632
0.3 Behoor overige gebouwen en gronden	466.280	416.780	526.280	468.280
0.4 Ondersteuning organisatie	5.309.421	5.167.301	5.060.682	5.047.182
0.5 Treasury	5.651.626	5.498.126	5.338.626	4.986.626
0.61 OZB- woningen	298.676	298.676	298.676	298.676
0.62 OZB- niet woningen	20.000	20.000	20.000	20.000
0.63 Parkeerbelasting	0	0	0	0
0.64 Belastingen Oveig	83.149	83.149	83.149	83.149
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	22.456	22.456	22.456	22.456
0.8 Overige baten en lasten	2.222.618	2.052.818	2.517.122	3.079.188
1. Veiligheid	1.399.515	1.389.515	1.389.515	1.389.515
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	1.203.898	1.203.898	1.203.898	1.203.898
1.2 Openbare orde en Veiligheid	195.617	185.617	185.617	185.617
2. Verkeer en vervoer	2.038.260	2.602.760	2.610.760	2.605.260
2.1 Verkeer en vervoer	1.803.403	2.370.403	2.376.903	2.374.403
2.2 Parkeren	230.747	228.247	229.747	226.747
2.3 Recreatieve Havens	0	0	0	0
2.4 Economische Havens en waterwegen	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	4.110	4.110	4.110	4.110
3. Economie	2.367.543	3.613.543	3.614.043	3.613.543
3.1 Economische ontwikkeling	39.069	39.069	39.069	39.069
3.2 Fysieke bedrijfs-infrastructuur	2.216.023	3.462.023	3.462.523	3.462.023
3.3 Bedrijfsloket en - regelingen	22.500	22.500	22.500	22.500
3.4 Economische promotie	89.951	89.951	89.951	89.951
4. Onderwijs	2.325.506	2.289.006	2.273.506	2.257.506
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
4.2 Onderwijs-huisvesting	1.493.122	1.477.622	1.462.122	1.446.122
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	832.384	811.384	811.384	811.384
5. Sport, cultuur en recreatie	4.787.662	4.778.162	4.868.662	4.691.662
5.1 Sportbeleid en activering	112.895	112.895	121.895	121.895
5.2 Sport-accommodaties	1.975.217	1.870.217	2.051.717	1.876.717
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	362.081	362.081	362.081	362.081
5.4 Musea	42.000	42.000	42.000	42.000
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0
5.6 Media	398.278	398.278	398.278	398.278
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.897.191	1.992.691	1.892.691	1.890.691
6. Sociaal domein	23.350.750	23.023.687	22.795.933	22.748.073
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.425.966	2.303.966	2.275.746	2.265.466
6.2 Wijkteams	614.647	614.647	614.647	614.647
6.3 Inkomens-regelingen	6.816.500	6.816.500	6.816.500	6.835.000
6.4 Begeleide participatie	2.897.000	2.713.000	2.514.000	2.458.000
6.5 Arbeidsparticipatie	300.500	300.500	300.500	300.500
6.6 Maatwerk-voorzieningen (MMO)	1.802.211	1.802.211	1.802.211	1.802.211
6.7 Maatwerkdienst-verlening 18+	3.785.042	3.763.979	3.763.475	3.763.365
6.7.2 Maatwerkdienst-verlening 18-	4.176.004	4.176.004	4.176.004	4.176.004
6.81 Geescaleerde zorg 18+	145.339	145.339	145.339	145.339
6.82 Geescaleerde zorg 18-	387.511	387.511	387.511	387.511
7. Volksgezondheid en milieu	4.254.158	4.168.658	4.155.158	4.131.658
7.1 Volksgezondheid	774.707	774.707	773.207	773.207
7.2 Riolering	1.210.102	1.184.602	1.174.102	1.160.602
7.3 Afval	1.891.471	1.889.971	1.888.471	1.878.471
7.4 Milieubeheer	348.781	290.281	290.281	290.281
7.5 Begraafplaatsen	29.097	29.097	29.097	29.097
8. VHIROSV	10.148.959	8.340.459	7.827.459	9.054.959
8.1 Ruimtelijke Ordening	484.602	434.602	434.602	434.602
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	8.892.360	7.133.860	6.620.860	7.848.360
8.3 Wonen en bouwen	771.997	771.997	771.997	771.997

BATEN PER TAAKVELD

Begroting 2018 na ombouw	2018	2019	2020	2021
0. Bestuur en ondersteuning	-45.656.138	-45.903.102	-45.953.345	-45.178.362
0.1 Bestuur	0	0	0	0
0.2 Burgerzaken	-285.900	-208.900	-159.500	-159.500
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-61.500	-61.500	-61.500	-61.500
0.4 Ondersteuning organisatie	-159.395	-142.087	-142.087	-142.087
0.5 Treasurys	-8.672.425	-8.473.733	-8.338.610	-7.384.610
0.61 OZB woningen	-3.526.000	-3.631.000	-3.740.000	-3.778.000
0.62 OZB- niet woningen	-1.748.000	-1.800.000	-1.854.000	-1.873.000
0.63 Parkeerbelaasting	0	0	0	0
0.64 Belastingen Overig	-272.000	-269.000	-269.000	-269.000
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-28.201.000	-28.138.500	-28.305.000	-28.651.000
0.8 Overige baten en lasten	-2.730.978	-3.178.382	-3.083.648	-2.659.665
1. Veiligheid	-12.200	-12.200	-12.200	-12.200
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	0	0	0	0
1.2 Openbare orde en Veiligheid:	-12.200	-12.200	-12.200	-12.200
2. Verkeer en vervoer	-115.955	-113.204	-112.191	-109.368
2.1 Verkeer en vervoer	-105.955	-103.204	-102.191	-99.368
2.2 Parkeren	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
2.3 Recreatieve Havens	0	0	0	0
2.4 Economische Havens en waterwegen	0	0	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0	0	0
3. Economie	-2.006.214	-3.252.138	-3.250.642	-3.250.686
3.1 Economische ontwikkeling	0	0	0	0
3.2 Fysieke bedrijfs-infrastructuur	-1.973.814	-3.219.738	-3.218.242	-3.218.286
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen:	-32.400	-32.400	-32.400	-32.400
3.4 Economische promotie	0	0	0	0
4. Onderwijs	-192.500	-192.500	-192.500	-192.500
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
4.2 Onderwijs-huisvesting	-114.000	-114.000	-114.000	-114.000
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken.	-78.500	-78.500	-78.500	-78.500
5. Sport, cultuur en recreatie	-655.111	-671.857	-668.767	-670.073
5.1 Sportbeleid en activering	0	0	0	0
5.2 Sport-accommodaties	-523.045	-522.413	-519.428	-521.013
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-14.000	-14.000	-14.000	-14.000
5.5 Cultureel erfgoed	0	0	0	0
5.6 Media	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-117.566	-134.945	-134.840	-134.560
6. Sociaal domein	-5.196.500	-5.196.500	-5.196.500	-5.196.500
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-112.500	-112.500	-112.500	-112.500
6.2 Wijkteams	0	0	0	0
6.3 Inkomens-regelingen	-4.955.000	-4.955.000	-4.955.000	-4.955.000
6.4 Begeleide participatie	0	0	0	0
6.5 Arbeidsparticipatie	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
6.6 Maatwerk-voorzieningen (WMO)	0	0	0	0
6.7 Maatwerkdienst-verlening 18+	-128.000	-128.000	-128.000	-128.000
6.7.2 Maatwerkdienst-verlening 18-	0	0	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0
7. Volksgezondheid en milieu	-4.194.162	-4.200.400	-4.200.400	-4.200.400
7.1 Volksgezondheid	0	0	0	0
7.2 Riolering	-1.769.500	-1.769.500	-1.769.500	-1.769.500
7.3 Afval	-2.312.762	-2.319.000	-2.319.000	-2.319.000
7.4 Milieubeheer	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen	-111.900	-111.900	-111.900	-111.900
8. VHROSV	-9.268.872	-7.506.356	-6.902.316	-8.130.247
8.1 Ruimtelijke Ordening	-28.000	-28.000	-28.000	-28.000
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven-terreinen)	-8.787.703	-7.025.997	-6.422.757	-7.650.593
8.3 Wonen en bouwen	-453.169	-452.359	-451.559	-451.654

**Bijlagen
2018 - 2021**

G E M E E N T E B O R N E

Begrotingsrichtlijnen

De meerjarenbegroting 2018-2021

1 Algemeen

De begroting 2018-2021 is de tweede begroting die zal worden opgebouwd op basis van de nieuwe BBV-regels. Dat betekent geen producten meer, maar taakvelden en op onderdelen nieuwe budgethouders. Deze weg is vorig jaar op basis van de wettelijke voorschriften ingeslagen. Echter op basis van de afronding van de jaarrekening 2015 en de begroting 2017-2020 zijn we in de administratieve basis nog niet verder gekomen dan een extracomptabele ombouw van de begroting. Ondertussen zijn door de raad extra budgetten beschikbaar gesteld om de financiële functie te verbeteren. Voor de begroting 2018-2021 zal de basisopbouw van de begroting nog geschieden volgens de huidige werkwijze en zal het jaar 2017 gebruikt worden om de administratieve ombouw naar de nieuwe BBV-voorschriften met ingang van het begrotingsjaar 2019 gereed te maken.

In de meerjarenbegroting 2018-2021 maakt het college een concrete vertaling van het voorgenomen beleid. Het betreft als het ware het collegewerkprogramma voor de komende vier jaar (beleidsmatig), inclusief een actueel meerjarig financieel kader.

De begroting is opgebouwd op basis van het door de raad vastgestelde beleid (bestaand beleid).

In het kader van de integrale afweging worden nieuwe ontwikkelingen niet in de begroting opgenomen maar afzonderlijk tot uitdrukking gebracht in de aanbiedingsbrief.

De behandeling van de begroting staat geagendeerd voor de raad van 11 juli 2017. De algemene beschouwingen en beleidsmatige afwegingen vinden plaats in deze vergadering.

2 Planning

De begroting zal dit jaar plaatsvinden volgens onderstaand schema. Dit schema is gebaseerd op het door de raad vastgestelde planning-schema van vergaderingen van de raad waarin rekening is gehouden met de gehele P&C-cyclus.

Heidag MT/college	27 maart
Aanlevering basisgegevens	uiterlijk 31 maart
Gesprekken met budgethouders	3 april – 14 april
Ambtelijk afronding	17 april - 28 april
Eerste behandeling MT	3 mei
Strategisch overleg MT/college	8 mei
Laatste behandeling MT	17 mei
Behandeling in college	23 en 30 mei
Aanlevering aan raad	2 juni
Technische behandeling met raad	15 juni
Bijpraten	28 juni
Behandeling raad	11 juli

3 De begroting

De indeling van de meerjarenbegroting valt uiteen in twee delen, namelijk de beleidsbegroting en de financiële begroting. De begroting moet voldoen aan de BBV-voorschriften.

De Provincie Overijssel toetst hierop en zal dit betrekken bij de bepaling van de toezichtvorm voor het jaar 2018.

3.1 Opstellen programma's en paragrafen

Bij het opstellen van de meerjarenbegroting steken we ook dit jaar in op de beschrijving van de zgn. 3 W-vragen: "Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Wat mag het kosten?".

De beleidsdoelen worden zo concreet mogelijk omschreven (wat willen we bereiken) met daaraan gekoppeld de activiteiten (wat gaan we daar voor doen) en waar mogelijk voorzien van prestatie-indicatoren.

Daarnaast worden in de meerjarenbegroting de diverse paragrafen opgenomen.

Het opstellen van de programma's en paragrafen geschiedt onder verantwoordelijkheid van de afdelingsmanagers. Zij zorgen ook dat de programmateksten zijn afgestemd met de verantwoordelijke portefeuillehouders.

De meerjarenbegroting wordt opgesteld in LIAS. Zodra LIAS gereed is voor gebruik, zullen de managers en teamleiders/productcoördinatoren hiervan in kennis worden gesteld.

Voor de totstandkoming van de meerjarenbegroting gelden samengevat de volgende afspraken:

De coördinatie van de meerjarenbegroting is belegd bij de afdeling Concernstaf, team Bestuur en Strategie.

Voor de volledigheid is de concept-indeling van de begroting 2018-2021 bijgevoegd.

3.2 Voorcalculaties

Door het team Ondersteuning zullen hiertoe gesprekken worden ingepland. Voor deze dagen is aanwezigheid van budgethouders en managers een voorwaarde.

Er wordt gewerkt volgens het uitgangspunt "voorcalculaties 2018 zijn voorcalculaties 2017". Besluiten tot en met de gemeenteraad van 21 maart 2017 zijn hierin verwerkt. Bedragen worden afgerond op eenheden van € 500,--. Hiermee beogen we dat een begroting wordt opgesteld op basis van aannames en niet op basis van een "schijn nauwkeurigheid". Het is aan de budgethouder om te sturen binnen de marges van zijn/haar product.

Een aantal voorcalculatorische ramingen zijn niet door de budgethouder beïnvloedbaar: het gaat hierbij bijvoorbeeld om de personeelslasten voortvloeiende uit de personeelsstaat en de kapitaallasten.

De personeelsstaat is gelijk aan de personeelsstaat voor de begroting van 2017, gecorrigeerd met door bestuursbesluiten geaccordeerde mutaties. De staat van salarissen en sociale lasten wordt opgesteld op basis van de meest recent vastgestelde cao. Voor de loonontwikkeling voor de periode tot en met 2021 wordt door de Concernstaf een stelpost op basis van de totale loonsom opgenomen. De staat van salarissen en sociale lasten wordt per team opgesteld. Verdeling van de lasten in de begroting zal geschieden vanuit het BBV-uitgangspunt dat de kosten rechtstreeks op het taakveld waar het betrekking op heeft wordt geboekt.

Uiterlijk 31 maart ontvangen de budgethouders (afdelingsmanagers, de productgroepcoördinatoren/ teamleiders en de projectleiders) hiertoe het overzicht met de meerjarenbegroting zoals die is vastgelegd. Budgethouders (productencoördinatoren en teamleiders) dienen de afwijkingen op de aangeleverde voorcalculatieramingen onderbouwd aan te leveren. Hiervoor zal separaat een format worden meegezonden.

De navolgende ontwikkelingen: loonontwikkeling, prijsontwikkeling en areaalontwikkelingen worden vanuit de Concernstaf, team BES verzorgd en deze behoeven niet te worden aangeleverd en toegelicht door de budgethouders.

Elke mutatie van de voorcalculatie dient voorzien te zijn van een toelichting. Geen toelichting betekent geen aanpassing van de voorcalculatie. Uiteindelijk betekent dit dat het totaal van de toelichtingen gelijk is aan de analyse van de gehele begroting.

3.3 Nieuwe ontwikkelingen (nieuw beleid)

Als een budgethouder extra middelen nodig heeft of middelen kan inleveren om in de periode 2018-2021 het vastgestelde beleid van de raad uit te voeren als gevolg van autonome ontwikkelingen en/of raadsbesluiten dan wordt de financiële vertaling daarvan meegenomen in de meerjarenbegroting.

Als er sprake is van nieuwe beleidsinitiatieven waar de raad nog een besluit over moet nemen (beleidsafweging) dan wordt dit separaat via de aanbiedingsbrief aan de raad voorgelegd. Voor zover deze initiatieven nog niet aan B&W zijn voorgelegd dienen deze uiterlijk 28 april via de afdelingsmanager en geaccordeerd door de portefeuillehouder middels het formulier Nieuw Beleid bij het team BES te worden aangeleverd. Tijdens de hei-dag tussen college en MT zal een eerste inventarisatie worden gemaakt op de beleidswensen die er zijn

Alleen bestuurlijk geaccordeerde beleidswensen worden door het college uiteindelijk betrokken bij de afronding van de begroting en de bijbehorende aanbiedingsbrief.

3.4 Vervangingsinvesteringsplan

Bij de programmabegroting 2010-2013 is besloten om het vervangingsinvesteringsplan 2010-2013 met vier jaar uit te stellen en ook nieuwe vervangingsinvesteringen door te schuiven in combinatie met het opnemen van een stelpost voor vervangingsinvesteringen die niet kunnen wachten.

Vanaf de meerjarenbegroting 2018-2021 zal op basis van onze staat van activa weer een vervangingsplan worden gemaakt.

Budgethouders ontvangen voor de gesprekken separaat een geactualiseerd vervangingsplan. Indien er afwijkende financiële middelen nodig zijn dan dienen deze ook tijdens de budgetgesprekken onderbouwd te worden aangeleverd bij de Concernstaf (team Ondersteuning).

3.6 Bouwprognoses en woningaantallen

Op grond van nieuwe cijfers van de afdeling Grondgebied worden de volgende nieuwe aantallen gehanteerd voor de begroting 2018-2021 (hierbij is zowel inbegrepen de groei van de Bornsche Maten, de groei binnenstedelijk en overige groei en afname door sloop):

<i>Jaar</i>	<i>Aantal woonruimten per 1-1-....:</i>
2017	9.537
2018	9.640
2019	9.745
2020	9.850
2021	9.955

3.7 Inwoneraantallen

Op basis van de nieuwe bouwprognoses worden de nieuwe prognoses van het aantal inwoners bepaald.

Hierbij wordt uitgegaan van dat als gevolg van het scenario van bevolkingskrimp de gemiddelde woonruimtebezetting per woonruimte de komende jaren iets zal dalen.

<i>Jaar</i>	<i>Aantal inwoners per 1-1-....:</i>	<i>Gemiddelde woonruimte- bezetting per woonruimte</i>
2017	22.796 (werkelijk)	2,39
2018	22.950 (prognose)	2,38
2019	23.100 (prognose)	2,37
2020	23.250 (prognose)	2,36
2021	23.400 (prognose)	2,35

3.8 Rentepercentages

De gehanteerde rekenrente zal conform de nieuwe BBV-regelgeving worden vastgesteld.

Investeringsen en financiering

INVESTERINGS- EN FINANCIERINGSSTAAT 2017 - 2020 (in € 1.000)

Activa klasse	Omschrijving	2017				2018				2019				2020				2021				1-1-2022 Saldo waarde 31-12-2021
		1-1-2017 Saldo waarde 31-12-2017	Vermeerdering verandering	Vervangings- investeringen	Afschrijving	1-1-2018 Saldo waarde 31-12-2018	Vermeerdering verandering	Vervangings- investeringen	Afschrijving	1-1-2019 Saldo waarde 31-12-2019	Vermeerdering verandering	Vervangings- investeringen	Afschrijving	1-1-2020 Saldo waarde 31-12-2020	Vermeerdering verandering	Vervangings- investeringen	Afschrijving	1-1-2021 Saldo waarde 31-12-2021	Vermeerdering verandering	Vervangings- investeringen	Afschrijving	
101	Kosten onderzoek en ontwikkeling	4.451			0	4.451			0	4.451			0	4.451			0	4.451			0	4.451
102	Bijdrage activa dienst	0			0	0			0	0			0	0			0	0			0	0
110	Gronden en terreinen	2.367		99	2.268	99	2.160	99	2.061	99	2.061	99	2.061	99	2.061	99	2.061	99	2.061	99	1.962	1.962
112	Beeldrijpobjecten	20.732		1.051	20.681	1.058	27.824	1.057	26.567	1.055	25.512	1.055	25.512	1.055	25.512	1.055	25.512	1.055	25.512	1.055	25.512	25.512
113	Grond, weg en waterbouwkluis	1.380		45	10.749	255	10.494	257	10.237	252	9.985	252	9.985	252	9.985	252	9.985	252	9.985	252	9.985	9.985
114	Vervoermiddelen	14		4	11	4	7	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	0
115	Machines, apparaten en installaties	2.556		251	2.305	186	2.119	142	1.977	138	1.841	138	1.841	138	1.841	138	1.841	138	1.841	138	1.841	1.841
116	Overige materiële vaste activa	2.202		186	2.106	168	1.939	164	1.774	156	1.618	156	1.618	156	1.618	156	1.618	156	1.618	156	1.618	1.618
120	Leningen voorrangloze corporaties	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
121	Overige langlopende leningen	3.326		0	3.326	0	3.326	0	3.326	0	3.326	0	3.326	0	3.326	0	3.326	0	3.326	0	3.326	3.326
122	Deelnemingen	1.420		0	1.420	0	1.420	0	1.420	0	1.420	0	1.420	0	1.420	0	1.420	0	1.420	0	1.420	1.420
123	Deelnemingen in gemeensch. regelingen	80		0	80	0	80	0	80	0	80	0	80	0	80	0	80	0	80	0	80	80
140	Niet in exploitatie genomen bouwgrond	200		0	200	0	200	0	200	0	200	0	200	0	200	0	200	0	200	0	200	200
141	Onroerend vermogen grondexploitatie	88.611		0	88.611	0	88.611	0	88.611	0	88.611	0	88.611	0	88.611	0	88.611	0	88.611	0	88.611	88.611
113H	Grond, weg en waterb. hefing	4.124		100	4.024	134	3.890	134	3.756	134	3.623	134	3.623	134	3.623	134	3.623	134	3.623	134	3.623	3.623
113M	Grond, weg en waterb. maatsch. nut	5.627		305	5.323	288	5.035	285	4.750	279	4.471	279	4.471	279	4.471	279	4.471	279	4.471	279	4.471	4.471
113N	Mach., app. en inst. maatsch. nut	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
116M	Ov. mat. activa maatsch. nut	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal		146.172	0	0	2.040	153.546	0	0	2.191	151.355	0	0	2.141	149.214	0	0	2.115	147.100	0	0	2.115	147.100

A. Financiering:	Begin 2018	2018			Begin 2019	2019			Begin 2020	2020			Begin 2021	2021			Begin 2022
		Rente vermeerdering	Overige vermeerdering	Overige vermindering		Rente vermeerdering	Overige vermeerdering	Overige vermindering		Rente vermeerdering	Overige vermeerdering	Overige vermindering		Rente vermeerdering	Overige vermeerdering	Overige vermindering	
1. Eigen vermogen																	
Algemene reserves	14.128	1.200	0	480	14.856	1.223	0	186	15.893	1.382	0	186	17.088	1.398	0	186	18.300
Bestemmingsreserves	20.961	97	798	1.117	20.739	100	909	1.672	20.076	103	866	1.790	19.255	106	956	1.566	18.751
2. Voorzieningen	21.866	0	176	1.028	21.014	0	206	1.171	20.049	0	224	898	19.376	0	239	839	18.777
Totaal	56.955	1.306	974	2.624	56.609	1.323	1.115	3.029	56.018	1.485	1.090	2.875	55.719	1.504	1.195	2.591	55.828
3. Opgenomen langlopende geldleningen	67.732			4.083	63.649			3.774	59.875			8.737	51.138			8.665	42.474
Totaal financiering	124.686			120.259	115.894			115.894	106.857			106.857	98.301			98.301	98.301
Financieringstekort	-21.486			-33.288	-35.461			-35.461	-42.358			-42.358	-48.799			-48.799	-48.799

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten bedragen x € 1000	2018	2019	2020	2021
Incidentele lasten:				
Beter Borne				
Beleidscoördinatie		7		
Borne Werkt				
Groot onderhoud	216	126	128	126
Bedrijfscont. & prom	11			
Meedoen in Borne				
Groot onderhoud	295	117	450	256
Mooi Borne				
Groot onderhoud	210	69	9	9
Leve Borne				
Groot onderhoud	2	52	3	1
Milieubeleid/startnotitie Duurzaamheid	59			
Algemene dekkingsmiddelen				
Stelposten				
Interne producten				
Groot onderhoud	61	83	36	24
Uitbreiding griffie	66			
Uitbreiding publiekszaken	60			
Uitbreiding ICT	99			
Uitbreiding Uitvoering	87			
Mutaties reserves				
Mutaties reserves en voorzieningen	2.279	2.438	2.575	2.700
Incidentele baten				
Mutaties reserves				
Mutaties reserves en voorzieningen	2.625	3.029	2.875	2.591
Totaal incidentele baten en lasten	819	-138	326	525

Reserves en voorzieningen

STAAT VAN RESERVES EN VOORZIENINGEN

Begroting 2012	saldo per 1-1-2018	meer- of minder- of wijzigingen	overige (toelagen / toezegingen)	inmiddels gebruikte overblijfselen / overblijfselen	saldo per 1-1-2019	meer- of minder- of wijzigingen	overige (toelagen / toezegingen)	inmiddels gebruikte overblijfselen / overblijfselen	saldo per 1-1-2020	meer- of minder- of wijzigingen	overige (toelagen / toezegingen)	inmiddels gebruikte overblijfselen / overblijfselen	saldo per 1-1-2021	meer- of minder- of wijzigingen	overige (toelagen / toezegingen)	inmiddels gebruikte overblijfselen / overblijfselen	saldo per 1-1-2022
1. ALGEMENE RESERVES																	
Algemene reserve	5.694.251				5.694.251				5.694.251				5.694.251				5.694.251
Reserve beschikbaarstelling	2.637.951	849.145		479.803	3.007.293	836.934		186.370	3.695.857	835.924		186.370	4.306.411	835.924		186.370	4.955.965
Reserve beschikbaarstelling	0			0	0			0	0			0	0			0	0
Algemene reserve grondexploitatie	5.795.387	359.478		6.154.865	396.801			6.541.666	545.972			6.541.666	7.087.638	562.351		6.541.666	7.649.989
Totaal algemene reserves	14.127.589	1.208.623	0	479.803	14.856.409	1.222.735	0	186.370	15.892.774	1.381.896	0	186.370	17.088.300	1.398.275	0	186.370	18.300.205
2. BESTEMMINGRESERVES																	
Reserve kustbescherming wijk 1	37.842		4.924	42.767		5.869		48.636			0		48.636				48.636
Bouwwerke voorzieningen	370.129		107.054	477.183		127.586		564.769			0		564.769				564.769
Reserve gezondheidszorg	669.674	20.090		689.764	20.693			710.457	21.314				731.771	21.953			753.724
Reserve badelijk gebied	119.319			112.097			7.222	104.875		7.222			97.653		7.222		90.431
Reserve sportvelden BHM/voetbal 't Woudk	1.862.751			1.871.782	1.680.969		17.304	1.509.665		17.304			1.338.361			171.304	1.167.057
Reserve kleine verkeer/waterkeringen	236.377			236.377				236.377					236.377				236.377
Reserve armoedebekid	0			0				0					0				0
Reserve toegelaten kleine exploitatie	21.325		0	21.325				21.325					21.325				21.325
Reserve toegelaten kleine kredieten	822.305		12.814	809.491			12.814	796.677		12.814			783.863		12.814		771.049
Reserve E-deurwaarslag	506.350			70.265	436.085			67.335	368.750				67.335			67.335	234.000
Reserve bridge/waarslag	0			0				0					0				0
Reserve inlasten	0			0				0					0				0
Reserve egalisatie oeverkwal	503.207		51.360	176.000	778.567		51.360	133.000	696.927		51.360		266.000		482.287		477.147
Reserve de Ver	4.303.134		456.000	668.815	4.120.319		456.000	662.980	3.923.339		456.000		628.500		3.750.839		3.593.219
Reserve uitdaging met oeverkwal spoor	6.304.552		178.300	6.982.852		268.500		6.623.852		268.500			6.355.452		448.700		6.157.152
Reserve decastralitatie Sociaal Domein	2.964.162	76.925		2.641.087	79.233			2.720.320		81.610			2.801.930		84.058		2.886.988
Reserve Totale	1.750.000			1.750.000				1.750.000					1.750.000				1.750.000
Totaal bestemmingsreserves	20.961.127	97.015	797.639	1.116.898	20.738.883	99.926	909.315	1.672.155	20.075.969	102.924	866.960	1.790.115	19.254.678	106.011	966.060	1.566.796	18.750.964
Totaal algemene- en bestemmingsreserves	35.088.716	1.305.638	797.639	1.596.701	35.595.292	1.322.661	909.315	1.858.525	35.968.743	1.484.820	866.960	1.976.545	36.342.978	1.504.286	966.060	1.752.165	37.051.159
3. VOORZIENINGEN																	
Reserve tankregulatie doortrekkers	4.018.894		83.617	965.000	3.147.511		113.614	1.085.000	2.176.125		13.840		825.000		1.482.965		853.891
Reserve tankregulatie rijksweg	2.049.708		26.777	2.022.931				22.367	2.000.574				9.603		1.990.971		1.991.931
Voorzieningen in onderhoud	6.068.602	0	83.617	961.777	5.170.442	0	113.614	1.107.367	4.176.699	0	131.840		834.603		3.473.936	0	2.845.822
Voorziening oeverkwal oeverkwal	141.932		61.000	202.932		61.000		263.932			61.000		324.932		61.000		385.932
Voorziening wet APFA	1.577.118			1.577.118				1.577.118					1.577.118				1.577.118
Voorziening Bors deel BORO	1.027.200			1.027.200				1.027.200					1.027.200				1.027.200
Voorziening Bors deel BORO	467.532			467.532				467.532					467.532				467.532
Voorziening tekortvallen exploitatie	11.657.384			11.657.384				11.657.384					11.657.384				11.657.384
Voorziening bestaande debiteuren	665.800			665.800				665.800					665.800				665.800
Voorziening debiteuren	46.687			46.687				46.687					46.687				46.687
Voorziening deel van de verkoop van Vastgoed B.V.	95.470			95.470				95.470					95.470				95.470
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's	15.679.123	0	61.000	0	15.740.123	0	61.000	0	15.801.123	0	61.000	0	15.862.123	0	61.000	0	15.923.123
Voorziening uitgaven op grond	118.059		31.500	46.000	103.569		31.500	63.500	71.569		31.500		63.500		31.500		71.569
Voorzieningen voor middelen van derden	118.059	0	31.500	46.000	103.569	0	31.500	63.500	71.569	0	31.500		63.500		31.500		71.569
Totaalvoorzieningen	21.865.194	0	176.117	1.027.777	21.014.134	0	206.114	1.170.857	20.049.391	0	224.340	895.103	19.375.628	0	239.386	838.500	18.776.514
TOTAAL RESERVES EN VOORZIENINGEN	56.953.910	1.305.638	973.756	2.624.478	56.609.426	1.322.661	1.115.429	3.029.382	56.018.134	1.484.820	1.090.960	2.074.643	55.715.406	1.504.286	1.195.446	2.590.665	55.027.673

Geprognoseerde balans

ACTIVA										
	Bedragen x € 1.000		Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	
Vaste activa										
Immateriële vaste activa:			0		0	0	0	0	0	0
Materiële vaste activa:			53.026	54.826	55.473	52.725	60.099	57.908	55.767	
Investeringen met economisch nut:	48.890	45.911	49.533	47.360	45.420	43.603	41.836			
Investeringen in openbare ruimte maatsch.nut:	4.136	8.915	5.939	5.365	14.679	14.305	13.931			
Financiële vaste activa:			5.228	4.826	5.091	4.826	4.826	4.826	4.826	
* Kapitaalverzekeringen aan:										
- deelnemingen	613	613	613	613	613	613	613	613	613	
- gemeenschappelijke regelingen	80	80	80	80	80	80	80	80	80	
* Leningen aan:										
- woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
- deelnemingen	715	558	715	558	558	558	558	558	558	
* Overige langlopende leningen uit	3.558	3.326	3.422	3.326	3.326	3.326	3.326	3.326	3.326	
* Overige uitzettingen	262	249	262	249	249	249	249	249	249	
Totaal vaste activa			58.254	59.653	60.504	57.551	64.925	62.734	60.593	
Vloeiende activa										
Voorraden:			82.370	78.884	78.681	76.954	76.954	76.954	76.954	
* Gronden en hulpstoffen										
- niet in exp. genomen bouwgronden	200	0	0	0	0	0	0	0	0	
* Onderhanden werk										
- bouwgronden in exploitatie	82.170	78.884	78.681	76.954	76.954	76.954	76.954	76.954	76.954	
Uitzettingen met rentetypische looptijd < 1 jr.:										
* Vorderingen			5.824	4.966	5.824	4.566	4.566	4.566	1.905	
- vorderingen op openb. lichamen	4.736	2.663	4.736	2.663	2.663	2.663	2.663	0		
- overige vorderingen	1.088	1.905	1.088	1.905	1.905	1.905	1.905	1.905		
Liquide middelen			438	90	438	90	90	90	90	
- kas	5	4	4	5	4	4	4	4	4	
- bank	433	86	86	433	86	86	86	86	86	
Overlopende activa			3.744	7.764	3.744	7.764	7.764	7.764	7.764	
- de van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voortfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel										
- overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.744	7.764	3.744	7.764	7.764	7.764	7.764	7.764	7.764	
Totaal vloeiende activa			92.370	91.300	89.687	89.370	92.370	92.370	85.713	
Totaal generaal activa			150.624	150.953	149.250	146.921	154.300	152.103	147.305	

PASSIVA										
	Bedragen x € 1.000		Begroting 2016	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	
Vaste passiva										
Eigen vermogen			37.891	36.960	38.369	35.089	35.596	35.969	36.343	
* Reserves:										
- algemene reserve	17.711	14.988	18.878	14.129	14.856	15.593	17.088			
- overige bestemmingsreserves	20.180	20.349	19.481	20.961	20.739	20.076	19.255			
* Rekeningresultaat boekjaar na bestemming		1.624								
Voorzettingen:			8.482	11.579	8.140	9.400	8.549	7.584	6.910	
- voor verplichtingen en risico's	1.624	1.658	1.685	1.719	1.780	1.841	1.902			
- voor middelen van derden	174	3.570	141	1.613	1.598	1.566	1.534			
- voor egaliseren van kosten	6.685	6.352	6.313	6.069	5.170	4.177	3.474			
Vaste schulden met een rentetyp. <= 1 jr.:			85.128	71.855	80.830	81.734	87.066	83.292	80.555	
* Onderhandse leningen van:										
- binnenlandse pensioenfondsen en verz. instel.	218	218	127	127	36	0	0			
- binnenlandse banken en ov. fin. instellingen	84.671	71.478	80.464	81.498	86.920	83.183	80.446			
- waarborgsommen	3	3	3	3	3	3	3			
* Door derden belegde gelden	236	156	236	106	106	106	106	106		
Totaal vaste passiva			131.501	120.395	127.329	125.223	131.209	128.645	123.808	
Vloeiende passiva										
Netto-schulden met een rentetypische looptijd < 1 jr.:			9.941	24.730	9.941	12.730	12.730	12.730	12.730	
* Overige kasgeldleningen	2.500	16.000	2.500	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000		
* Bank- en groszold	2.884	5.061	2.884	5.061	5.061	5.061	5.061	5.061		
* Overige schulden	4.557	3.669	4.557	3.669	3.669	3.669	3.669	3.669		
Overlopende passiva			3.888	5.828	3.888	5.828	5.828	5.828	5.828	
- verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	3.569	5.782	3.569	5.782	5.782	5.782	5.782	5.782		
- de van Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	270	46	270	46	46	46	46	46		
- overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	49	0	49	0	0	0	0	0		
Totaal vloeiende passiva			13.820	30.558	13.820	18.558	18.558	18.558	18.558	
Totaal generaal passiva			145.321	150.953	141.149	143.781	149.767	147.203	142.366	

EMU-saldo

Berekening Emu-Saldo (x € 1.000)

Vraag	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1 Wat is uw exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)?	-516	-423	-1.209	-1.604	-1.452	-1.739
2 Wat zijn uw afschrijvingen ten laste van de exploitatie?	2.419	2.767	2.083	2.279	2.162	2.141
3 Wat zijn uw bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	129	99	67	113	159	174
4 Wat zijn uw uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd?	3.693	0	0	0	0	0
5 Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4						
6 Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voorzover niet op exploitatie verantwoord						
7 Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woning-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)						
8 Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord						
9 Lasten op balanspost Voorzieningen voorover deze transacties met derden betreffen						
10 Lasten in verband met transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserve (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaande posten						
11 Verkoop van effecten:						
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee	nee
b Zo ja, wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?						
Berekend EMU-Saldo	-1.661	2.443	941	788	869	576

Verplichte beleidsindicatoren

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting
4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt
7.	1. Veiligheid	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD
8.	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
9.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
10.	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
11.	1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
12.	2. Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL
13.	2. Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL
14.	3. Economie	Funciemenging	%	LISA
15.	3. Economie	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten
16.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA
17.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
18.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO
19.	4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron
20.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	%	RIVM
21.	6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA
22.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
23.	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
24.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
25.	6. Sociaal domein	Achterstandsléerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
26.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
27.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS
28.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS
29.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
30.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
31.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS
32.	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS
35.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS
36.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
37.	8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS

	Taakveld	Naam Indicator	Eenheid	Bron
38.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO
39.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO

Afkortingen

3D's	Drie decentralisaties
AB	Algemeen bestuur
ADL	Algemene dagelijkse levensverrichtingen
AMVB	Algemene maatregel van bestuur
AMW	Algemeen maatschappelijke werk
ANWB	Algemene Nederlandsche wielrijders-bond
AOA	Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt
APV	Algemene plaatselijke verordening
ARG	Algemene reserve grondexploitaties
AU	Algemene uitkering
AvT	Agenda van Twente
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
AZC	Asielzoekerscentrum
BAG	Basisregistraties adressen en gebouwen
BAR	Bornse arbeidsvoorwaardenregeling
BBO	Bundeling Bornse ondernemers
BBP	Bruto binnenlands product
BBV	Besluit begroting en verantwoording
Bbz	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BDU	Brede doeluitkering
BenW	Burgemeester en Wethouders
Berap	Bestuursrapportage
BGG	Begeleiding groep
BGI	Begeleiding individueel
BGT	Basisregistratie grootschalige topografie
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIG	Baseline informatiebeveiliging Nederlandse gemeenten
BIZ	Bedrijveninvesteringszone
BJZ	Bureau jeugdzorg
BLOS	Bestuurscommissie lichamelijke opvoeding en sport
BMPZ	Benchmark publiekszaken
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
BOM	Belastingen op milieugrondslag
BOR	Beheer openbare ruimte
BRP	Basisregistratie personen
BSO	Buitenschoolse opvang
BUIG	Bundeling uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BWS	Besluit woninggebonden subsidies
BZK	Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties
CAK	Centraal administratiekantoor
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal bureau voor de statistiek
CER	Compensatie eigen risico
CIZ	Centrum indicatiestelling zorg
CJG	Centrum voor jeugd en gezin
CKV	Culturele en kunstzinnige vorming
COA	Centraal orgaan opvang asielzoekers
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
COT	Crisisonderzoeksteam

CPB	Centraal planbureau
CPO	Collectief particulier opdrachtgeverschap
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek
CVDR	Centrale voorziening decentrale regelgeving
CVV	Collectief vraagafhankelijk vervoer
CVZ	College voor zorgverzekeringen
CWI	Centrum werk en inkomen
DB	Dagelijks bestuur
DIV	Documentaire informatievoorziening
DKD	Digitaal klantdossier
DROP	Decentrale regelgeving en officiële publicaties
DUO	Dienst uitvoering onderwijs
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECB	Europese centrale bank
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EKB	Elektronische ketenberichten
EKD	Elektronisch kinddossier
EMU	Economische en monetaire unie
EVC	Erkenning van verworven competenties
EVP	Ervaringsprofiel
EZ	Economische zaken
Fido	Financiering decentrale overheden
Fte	Fulltime equivalent
GBA	Gemeentelijke basisadministratie
GBT	Gemeentelijk belastingkantoor Twente
GemW	Gemeentewet
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen
GMK	Gemeenschappelijke meldkamer
GO	Georganiseerd overleg
GR	Gemeenschappelijke regeling
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GVOP	Gemeenschappelijke voorziening officiële publicaties
GWW	Grond-, water- en wegenbouw
HH	Huishoudelijke hulp
HNW	Het nieuwe werken
HOF	Houdbare overheidsfinanciën
HRM	Human resource management
I/D Regeling	In- en doorstroombanen
IAU	Incidentele aanvullende uitkering
lawkp	Integraal afvalwaterketenplan
IB	Inlichtingenbureau
IBD	Informatiebeveiligingsdienst
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IFLO	Inspectie financiën lokale en provinciale overheden
IHP	Integraal huisvestingsplan
IKB	Individueel keuzebudget

IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	Investeringsbudget stedelijke Vernieuwing
IT	Informatietechnologie
IVVP	Integraal verkeers- en vervoerplan
IVZ	Integrale veiligheidszorg
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOP	Jongerenontmoetingsplaats
KCC	Klantcontactcentrum
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse gemeenten
KLIC	Kabels en leidingen informatiecentrum
KLPD	Korps landelijke politiediensten
KPI	Kritische prestatie-indicatoren
KRW	Kaderrichtlijn water
KTO	Klanttevredenheidsonderzoek
LAA	Landelijke aanpak adreskwaliteit
LEADER	Liaison entre actions de développement de l'économie rurale
LED	Light emitting diode
LISA	Landelijk informatiesysteem van arbeidsplaatsen
LPG	Liquefied petroleum gas
LTO	Land- en tuinbouworganisatie
LVG	Landelijke vereniging georganiseerde eerste lijn
M.e.r.	Milieu effect rapportage
MAU	Meerjarig aanvullende uitkering
MB2030	Mijn Borne 2030
MFA	Multifunctionele accommodatie
MO	Maatschappelijke opvang
MONT	Münster, Osnabrück, Netwerkstad Twente
MPG	Meerjarenprognose grondexploitaties
MT	Managementteam
MTO	Medewerkerstevredenheidsonderzoek
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NHG	Nationale hypotheek garantie
Niegg	Niet in exploitatie genomen grond
NME	Natuur- en milieu-educatie
NNGB	Nederlandse norm gezond bewegen
NS	Nederlandse spoorwegen
NT	Netwerkstad Twente
NUG	Niet-uitkeringsgerechtigden
NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid
NV	Naamloze vennootschap
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OCW	Onderwijs, cultuur en wetenschappen
OGGZ/MO	Openbare geestelijke gezondheidszorg/Maatschappelijke opvang
OLCT	Openbaar lichaam crematoria Twente
OR	Ondernemingsraad
OV	Openbaar vervoer
OZB	Onroerendezaakbelasting
P&C	Planning & control
PaB	Projectatelier Borne

PaVEM	Participatie van vrouwen uit etnische minderheden
PDV	Perifere detailhandelsvestigingen
PGB	Persoonsgebonden budget
PO	Primair onderwijs
POH	Praktijkondersteuner huisartsenzorg
PPS	Publiek-private samenwerking
PV	Persoonlijke verzorging
RAAK	Reflectie- en actiegroep aanpak kindermishandeling
RBT	Regionaal bedrijventerrein Twente
RFV	Raad voor de financiële verhoudingen
RIBW	Regionale instelling voor begeleid wonen
RIE	Risico-inventarisatie en -evaluatie
RIEC	Regionaal informatie- en expertisecentrum
RMC	Regionaal meld- en coördinatiepunt voortijdig schoolverlaters
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROZ	Regionale organisatie zelfstandigen
RRB	Roerenderuimtebelasting
R&T	Recreatie en toerisme
RT	Regio Twente
RUD	Regionale uitvoeringsdienst
RUIT	Regionaal uitvoeringsorgaan ICT Twente
RWS	Rijkswaterstaat
SCW	Sociaal-cultureel werk
SEGV	Sociaal-economische gezondheidsverschillen
SER	Sociaal economische raad
SES	Sociaal-economische status
SEV	Sociaal-economische visie
Sisa	Single information single audit
SMART	Specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden
SMI	Sociaal-medische indicatie
SMS	Samenwerken maakt sterker
SON	Stadsbank Oost Nederland
SSNT	Shared service netwerk Twente
ST	Sociaal team
SUWI	Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen
SWB MT	Sociaal werkleerbedrijf midden Twente
SZW	Sociale zaken en werkgelegenheid
TM	Twente Milieu
UWV	Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen
VG	Verstandelijk gehandicapten
VO	Voortgezet onderwijs
VV	Verpleging en verzorging
VGRP	Verbreed gemeentelijk rioleringsplan
VIR	Verwijsindex risicojeugd
VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VNO / NCW	Verbond Nederlandse ondernemingen/Nederlands christelijke werkgeversbond
Vpb	Vennootschapsbelasting
VPT	Veilige publieke taak
VRIS	Vreemdeling in de strafrechtketen
VRT	Veiligheidsregio Twente
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs
VSV	Voortijdig schoolverlaters

VT	Veilig thuis
VTA	Visual tree assessment
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
Vvgb	Verklaring van geen bedenkingen
VVTV	Voorlopige vergunning tot verblijf
VVV	Vereniging voor vreemdelingenverkeer
VWS	Volksgezondheid, welzijn en sport
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
WEW	Waarborgfonds eigen woningen
WGR	Wet gemeenschappelijke regeling
WI	Wet inburgering
WIJ	Wet investering in jongeren
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken
Wiz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WNT	Wet normering topinkomens
WOB	Welzijn ouderen Borne
WOPT	Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
Wro	Wet ruimtelijke ordening
Wsjg	Waar staat je gemeente
WSNP	Wet schuldsanering natuurlijke personen
WSNS	Weer samen naar school
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
Wtcg	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten
Wth	Wet tijdelijk huisverbod
WVG	Wet voorziening gehandicapten
WVS	Welzijn, volksgezondheid en sport
Wwb	Wet werk en bijstand
WWnV	Wet werken naar vermogen
WWZ	Wonen, welzijn en zorg
ZIN	Zorg in natura
ZMLK	Zeer moeilijk lerende kinderen
Zvw	Zorgverzekeringswet

Dit is een lijst met veel voorkomende afkortingen binnen de gemeente Borne. Niet alle afkortingen komen voor in de P&C-documenten.